

**Alsó– Tisza-menti Többcélú Óvodák
és Mini Bölcsődék**

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2025

„A SZEMÜNKBŐL SUGÁRZÓ MELEGSÉG, SZERETET,
ODAADÁS EZ A VARÁZSERŐ, EZ A TITKA
MINDEN ELJÁRÁS EREDMÉNYESSÉGÉNEK.”

/Imre Sándor/

PEDAGÓGIAI PROGRAM LEGITIMÁCIÓS ELŐLAP

Intézmény OM - azonosítója: <p align="center">200946</p>	Készítette a nevelőtestület: <p align="center">..... Főigazgató Ph</p>
Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások	
<p>A pedagógiai programot a /2025. (06. 23.) határozatszámon a nevelőtestület elfogadta:</p> <p>..... nevelőtestület nevében</p>	<p>az óvoda szakmai munkaközössége nevében szakmai véleményt nyilvánított</p> <p>..... szakmai munkaközösség -vezető</p>
<p>A helyi egészségfejlesztési programot a nevelőtestület az óvoda-egészségügyi szolgálat közreműködésével készítette el.</p> <p align="center">..... az óvoda-egészségügyi szolgálat/védőnő</p> <p>Az intézmény vezetője az egészségfejlesztési és prevenciós programok elkészítésénél beszerezte a Csongrád-Csanád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Csongrádi Tagintézménye véleményét.</p> <p align="center">..... Tagintézmény-igazgató</p>	
<p align="center">a pedagógiai programot a fenntartó a /2025 (.....) határozatszámon jóváhagyta</p> <p align="center">..... Társulási Tanács Elnöke</p>	
<p align="center">A pedagógiai program módosításának tartalmáról a szülők tájékoztatást kaptak</p> <p align="center">..... a szülői közösség képviselőjében</p>	
<p>A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható az óvoda honlapján: http://www.felgyo.hu/felgyosite2/?page_id=298 http://www.csanytelek.hu/hu/intezmenyek/ovoda/</p>	<p>Érvényes: A kihirdetés napjától 2025. 09. 01. visszavonásig</p>
<p>Verziószám:/2025. (ahányadik módosítása a programnak)</p>	<p>Iktatószám: Készült:eredeti példány</p>

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS.....	5
1.1. A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE.....	6
2.1. GYERMEKKÉP.....	8
2.2. ÓVODAKÉPÜNK.....	9
2.3. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK ALAPELVEI.....	11
3. AZ INTÉZMÉNY RÖVID BEMUTATÁSA.....	13
3.1 AZ INTÉZMÉNYEGYSÉGEK BEMUTATÁSA.....	15
4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATRENDSZERE.....	20
4.1. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA:.....	20
4.2. KOMPETENCIA ALAPÚ NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN.....	20
4.3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI.....	21
4.4. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA.....	22
4.4.1. Egészségre nevelés, gondozás.....	25
4.4.2.....	30
A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás magalapozása.....	30
4.5.....	33
AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS.....	33
4.6. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	40
4.6.1. Az anyanyelvi fejlesztés és nevelés megvalósítás.....	40
4.6.2. Értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	43
A HÁROM ÉV ALATTI GYERMEKEK GONDOZÁSA, NEVELÉSE:.....	46
5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE.....	47
5.1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	47
PEDAGÓGIAI ASSZISZTENS ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSE.....	48
5.2. AZ ÓVODA CSOPORTSZERKEZETE.....	52
5.3. AZ ÓVODAI ÉLET SZERVEZETI KERETEI.....	53
5.4. A NEVELŐMUNKA DOKUMENTUMAI.....	57
5.4.1. Az OVIKRÉTA, az Óvodai csoportnapló kötelező tartalma.....	57
5.4.2. A gyermek személyiségfejlődését nyomon követő dokumentáció:.....	59
5.4.3.....	59
Az intézmény tárgyi adottságai és feltételei.....	59
5.5. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI.....	61
6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	67
6.1. A JÁTÉK.....	67
6.1.1. Játékba integrált tanulás.....	77
6.2. VERSELÉS, MESÉLÉS.....	79
6.3. ÉNEK- ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK, GYERMEKTÁNC.....	86
6.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA.....	91
6.5. MOZGÁS.....	98
6.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	105
6.7. MATEMATIKAI TAPASZTALATOK SZERZÉSE.....	111
6.8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	113
6.9.....	118
A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS.....	118
7. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI.....	124

8. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE	129
INTEGRÁCIÓ, INKLÚZIÓ.....	129
8.1.....	130
SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK	130
8.2. BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEKEK NEVELÉSE.....	134
8.3.....	135
A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK	135
HÁTRÁNYOS ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS GYERMEKEK NEVELÉSE	135
8.4. KIVÉTELES KÉPESSÉGŰ GYERMEKEK (TEHETSÉGES GYERMEK)	138
8.5. KÜLÖNLEGES ELLÁTÁST IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE	140
Az 1-es típusú diabétesszel élő gyermek ellátása az óvodában.....	141
A fokozott kockázatú allergiás gyermek ellátása az óvodában.....	145
9. ÓVODAI SZOCIÁLIS SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG.....	147
10. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG	149
11. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI	156
12. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉS ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK.....	160
12.1. KÖRNYEZETI NEVELÉS	163
12.1.1. Környezeti nevelés alapelvei.....	164
13. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK.....	168
14. SPECIÁLIS FELADATOK AZ ÓVODÁBAN	171
14.1. A MIGRÁCIÓS POPULÁCIÓ INTEGRÁCIÓJA	171
14.2. SPECIÁLIS FELADATOK, SZOLGÁLTATÁSOK.....	172
15. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	173
ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK	178
FÜGGELÉK:	181
FELHASZNÁLT IRODALOM	182
A NEVELÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐ-FEJLESZTŐ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE	184

1. BEVEZETÉS

Alsó-Tisza- menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék

Jelen pedagógiai programunkat 2025 júniusában felülvizsgáltuk és a szükséges változtatásokat elvégeztük.

OM AZONOSÍTÓ: 200946

Az intézmény hivatalos elnevezése:

Alsó- Tisza- menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék

Az intézmény címe:

6645 Felgyő, Templom u. 1.

Tel.: 20/662-5031

Email: ovodafelgyo @gmail.com

Székhely:

Alsó- Tisza- menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék (Óvoda; Mini Bölcsőde)

6645 Felgyő, Templom u. 1.

Tel.:20/4379-696

Feladatellátási hely:

-Csanyteleki Óvoda és Mini Bölcsőde

6647 Csanytelek, Kossuth u. 12.

Tel.: 63/578-529

Email: ovoda@csanytelek.hu

-Tömörkényi Mini Bölcsőde

6646 Tömörkény, Kossuth u. 101.

Tel.:63/850-027

Email: bolcsode@tomorkeny.hu

Az intézmény fenntartója, címe:

Alsó- Tisza- menti Önkormányzati Társulás – **Társulási Tanács Elnöke:** Erhard Gyula
cím: 6647 Csanytelek, Volentér János tér 2.

Főigazgató: Szabóné Pálincás Györgyi

1.1. A pedagógiai program jogszabályi háttere

- 2011.évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- Alaptörvény (2011. évi I. törvény)
- 229/2012.(VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 77/2025 (IV. 15.) Korm. rendelet, Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelemről és a gyámügyi igazgatásáról, valamint az ide vonatkozó módosítások
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- A fenntartó helyi rendeletei, határozatai; Nevelőtestületi határozatok
- Az óvoda szabályozó dokumentumai:
- Alapító okirat
- Alsó-Tisza-menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék helyi pedagógiai program-
- Szervezeti és Működési Szabályzat; Házi rend
- Útmutatók-Oktatási Hivatal: -Országos Tanfelügyelet kézikönyve az óvodák számára;
- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez (kiegészítőkkal); -Önértékelési kézikönyv óvodák számára
- 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról
- A pedagógus-továbbképzés rendszeréről szóló 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet (Tkr.)
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2023. évi XCI. törvény 55. § és 111. § (6) Bevezetési határidő: 2024. szeptember 1)
- A digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvény (Dáptv.)

KÜLDETÉSNYILATKOZAT

Az Alsó- Tisza- menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék integrált intézmény, mely a Felgyői Óvodával, és a Csanyteleki Óvodával, együtt ellátja a két község kisgyermekének 3 éves kortól az iskola megkezdéséig a gondozását, nevelését, képességei kibontakoztatását és fejlesztését.

Integrált nevelés keretében foglalkozunk a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, a beilleszkedési nehézségekkel küzdő és a sajátos nevelési igényű gyerekekkel.

Intézményünkben az inkluzív, befogadó pedagógiai szemlélet és gyakorlat érvényesül, fontos értékünk a sokszínűség, amelyet nevelési programunk tükröz. Helyi Pedagógiai Programunk, Nevelőtestületünk által kidolgozott. A közös alapelvek, értékek és célok mellett az egyéni speciális tartalmak is megfogalmazódnak.

Mindkét óvodában dolgozó munkatársainknak legfontosabb a gyermek. Az intézmény munkatársai aktívan tevékenykednek, hogy a gyermekek tiszta, esztétikus környezetben tölthessék mindennapjaikat.

A gyermekek fejlődésének nyomon követése folyamatos, kapcsolattartásunk az iskolákkal szoros, közös, rendezvények programok teszik színessé. Egymásra épülő, így az óvoda-iskola átmenet zökkenőmentes.

Nevelési eredményeink növelése érdekében, az egymástól tanulás lehetőségét kihasználjuk, szakmai felkészültségünket folyamatosan fejlesztjük.

Az óvodánk feladatának tekinti esélyteremtő szerepének és hátránykompenzációs képességének erősítését.

Ennek érdekében fontosnak tartja: a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetett csoportok tanulási sikerességének elősegítését, az egyenlő esélyek megteremtését.

Gyermekeink mindennapjait sokszínű programokkal tesszük élményszerűvé.

A szülőkkel való kapcsolat elmélyítése érdekében sokféle találkozási, együttműködési lehetőséget szervezünk.

2.1.Gyermekkép

A hagyományos, falusi életközösséghez hasonlító, gyermekközpontú óvodát szeretnénk, amelyben az eltérő körülmények közül jött gyermekek érzelmi biztonságban, meleg – elfogadó - derűs légkörben élnek, amelynek megteremtése, szolgálata az óvoda valamennyi dolgozójának feladata. Óvodánkban folyó nevelés a családi nevelés kiegészítője. Az itt élő családok szociális kultúrája nagyon változó, sok a hátrányos helyzetű gyermek, a rendezetlen családi körülmény. Különböző társadalmi rétegekből, különböző hagyományokkal, szokásokkal rendelkező családok gyermekeit fogadjuk. Családi nevelést kompenzáló szerepünk ezért fokozott, az esélyegyenlőség biztosítása érdekében kiemelt szerepet kap. Megtanulják, hogyan éljenek közösségben, elősegítjük, hogy eligazodjanak az őket körülvevő világban. A tartalmas, színes tevékenységek révén személyiségük, egyéni képességeik fejlődnek. Biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, az esélyegyenlőséget, a hátrányokat csökkentő pedagógiai attitűddel.

Óvodánk pedagógiai szemléletének megfelelően az alábbiakban fogalmazzuk meg az általunk nevelt gyermekekről kialakított képet:

- az emberi személyiségből indulunk ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
- feladatunk olyan, változó szociális környezetből érkező gyermekek nevelése, akiknek viselkedésükben jelen van a különbözőség elfogadása és azzal természetes módon történő együttélés, s ennek a szociális gyakorlása

A gyermeket fejlődő személyiségnek tekintjük, akinek fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. E tényezők hatásainak következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Valljuk, hogy a személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Elvárásaink, a gyermekek személyiségfejlődésében bekövetkező változások tükrében óvodáskor végére:

- pozitív a viszonyuk a személyekhez, élőlényekhez, tárgyakhoz, tevékenységekhez, normákhoz, értékekhez.
- kommunikációjuk nyílt, viselkedésük természetes, helyzethez adekvát, önfegyelmük fejlett
- fogékonyak a környezetük szépsége iránt és képesek azt óvni
- figyelnek saját testi- lelki- mentális egészségük megőrzésére, pozitív énképpel, önbizalommal rendelkeznek
- elfogadóak, megegyezésre képesek, együttműködési, probléma megoldási képességük fejlett
- érdeklődésük széleskörű, belső motiváltságuk fejlett, önállóak, aktívan tevékenykedők
- a máságot tiszteletben tartják
- egyéni fejlődési ütemüknek megfelelően képesek az önkifejezésre, szükségleteik önmaguk általi kielégítésére, gyermeki önállósággal rendelkeznek nyitott, tudásvágygal rendelkezők, ismeretek befogadására képesek

2.2. Óvodaképünk

A törvényi előírásoknak, a fenntartói elvárásoknak és az általuk biztosított feltételeknek megfelelő intézményi szervezet működik, melyben érvényesül az óvoda óvó-védő, szociális, nevelő-fejlesztő funkciója a családi nevelésre épülve, továbbá:

- nyitott, derűs, meghitt, barátságos légkört biztosít a gyermekek, pedagógusok és a szülők számára egyaránt,

- Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszere, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermekeink fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit,
 - Óvodánk, miközben az teljesíti a funkcióit a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.
 - fontos, hogy a gyermeket körülvevő felnőtt magatartásában kifejezésre jut a szeretet,
 - az elfogadás, a támogatás, a megerősítés, a megbecsülés a bizalom,
 - a gyermek biztonságérzete, jó közérzete természetes módon alakul,
 - ahol az SNI és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel való együttélés a gyermekek, a dolgozók, és a szülők számára elfogadott,
 - tisztaság, rend, esztétikus környezet a jellemző, amelyben a gyermek testi-lelki szükséglete életkorának és fejlettségének megfelelő szinten kiteljesedik,
 - a szabad játék, a tevékenységek gazdag rendszere biztosítja minden gyermek számára az önmegvalósítás, önérvényesítés, önértékelés lehetőségét, ezek fejlődését és erősítését – támogatva kisiskoláskorba történő átlépés zavartalanságát,
 - az óvodáink kiemelt nevelési területei pozitív értékek és élmények mentén a gyermekek kompetenciáinak gazdagítását szolgálják
 - az óvodák alkalmazotti körének összehangolt munkája a befogadó szellemiségű óvoda és nevelés kialakítása érdekében történik.
- Fő törekvésünk, hogy a gyermekek társaikkal és a felnőttekkel való együttműködés során elsajátítsák az együttélés szokásait, megtanuljanak figyelni, alkalmazkodni, együtt érezni egymással, miközben tolerálják egymás másságát. Azon dolgozunk, hogy e feladat sikerességéhez szükséges feltételeket folyamatosan javítsuk, a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetettséget növelő tényezők azonosítását követő, célzott és személyre szabott beavatkozások megvalósításával. Céljaink eléréséhez szükségünk van partnereink támogatására, ezért a helyi köznevelési intézmények hálózatos kapcsolódásának, külső és helyi kapcsolatainak erősítésére, tovább építésére, helyi, területi és regionális ágazatközi együttműködések fejlesztésére törekszünk.

2.3.Pedagógiai programunk alapelvei

Intézményünkben folyó munkánk alapelveit a hazai óvodai nevelésügy gyakorlatára építve az óvodapedagógiai hagyományok tükrében a Nemzeti Köznevelési Törvény, a 2023. évi LII. törvény A pedagógusok új életpályájáról és az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szellemében, helyi adottságaink figyelembevételével az alábbiakban fogalmazzuk meg:

- Elsődlegesnek tartjuk a gyermekek személyiségének tiszteletben tartását, egyéni megismerését, személyes igényeik, szükségleteinek kielégítését.
- célunk az, hogy elősegítsük a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- az óvodai nevelésünkben alkalmazott pedagógiai hatások, mindenkor a gyermek személyiségéhez igazodik.
- Gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről, a gyermek személyiségének fejlődéséről, egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, tehetségének kibontakoztatásáról, - figyelembe véve a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét, - az életkornak megfelelően játékkal, mozgással, sokféle élményt, tapasztalatot nyújtó tevékenységi lehetőség biztosításával.
- A gyerekek egyéni sajátosságaira, érdeklődésére építjük képességeik fejlesztését.
- Nevelőmunkánk központi eleme az egyéni bánásmód és a gyerekek differenciált fejlesztése.
- A gyerekek aktivitását és önállóságát ösztönözzük.
- Kiemelt figyelmet fordítunk az értelmi, a testi, a kommunikációs képességek és a szociális kompetenciák - erkölcsi fejlődés, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítása- fejlesztésére.
- Egymás szeretetére és tiszteletére, a családi élet értékeinek megismerésére és megbecsülésére, együttműködésre, környezettudatosságra, egészséges életmódra, hazaszeretetre neveljük a gyermekeket.
- A más nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelése során biztosítjuk az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését.

- A hazájukat esetlegesen elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében szintén biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.
- Az óvodai élet rugalmas szervezése biztosítja a gyermekek egyéni, kiscsoportos és csoportban történő tevékenykedését, játékszükségletének – mely a legfőbb élményforrás, a személyiség fejlesztésének színtere – maradéktalan kielégítését.
- Lehetőséget nyújtunk az önálló és az együttműködést kívánó játékos tanulási szituációkra.
- Egységes gyermek megismerési program felhasználásával, rendszeresen figyelemmel kísérjük, követjük a gyermekek fejlődését óvodába lépéstől, s a szülőt rendszeresen tájékoztatjuk.
- Valljuk, hogy az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda (**óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő funkció**) a közoktatás szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Ezért a családokkal egyenrangú nevelőtársi viszony, jó partneri kapcsolat megvalósítására törekszünk, melynek alapja a kölcsönös tiszteletadás, bizalom, segítségnyújtás;
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel egyénileg foglalkozunk, szükség szerint együttműködünk gyógypedagógussal, vagy a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel, a hátrányos helyzetű gyermek, tanuló felzárkózását elősegítjük. A hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekek differenciált fejlesztését és a tehetséggondozást egyaránt fontosnak tartjuk.
- Intézményünkben az inkluzív, befogadó pedagógiai szemlélet és gyakorlat érvényesül.

Intézményünk fontos feladata a sajátos nevelési igényű, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelésében esélyegyenlőségük előmozdítása.

3. Az intézmény rövid bemutatása

Intézményünk, 2007. augusztus 1-től integrált intézményként működik, melyben ellátjuk az óvodai nevelés feladatait.

Jogelődje:

Csongrádi Kistérség Egyesített Óvodája

Alsó- Tisza-menti Egyesített Óvoda

2019. január 1-től

Intézmény neve: Alsó- Tisza-menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék

Székhely: Alsó- Tisza-menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék

1,5-2 óvodai csoport

1 mini bölcsődei csoport

6645 Felgyő, Templom u. 1.

Tagintézmények: Csanyteleki Óvoda és Mini Bölcsőde

gyermeklétszámtól függően 3-4 óvodai csoport

1 mini bölcsődei csoport

6647 Csanytelek, Kossuth u. 12.

Tömörkényi Mini Bölcsőde

1 mini bölcsődei csoport

6646 Tömörkény, Kossuth u. 101.

Nevelés nyelve: magyar

Az intézmény tagóvodái 2007. augusztus 1-ig, az átszervezésig önálló intézmények voltak. A Felgyői 2, a Csanyteleki 4 csoportban fogadta az óvodáskorú gyermekeket.

Óvodapedagógusaink felsőfokú végzettségűek, és többen is rendelkeznek szakvizsgával. A továbbképzéseken szerzett sokféle szakmai ismeret, speciális pedagógiai eljárások, módszerek segítik a nevelőmunka és a gyerekek fejlesztésének eredményes megvalósítását.

Az óvodapedagógusok munkáját pedagógiai asszisztens és dajkák segítik, a törvény által előírt létszámban. A Csanyteleki óvodában konyhai alkalmazott, és takarító /közfoglalkoztatott/alkalmazott segíti a dajkák munkáját. Így még aktívabban részt tudnak venni az óvónők segítőjeként.

A telephelyek közötti kapcsolattartást, a sokrétű szervező- és adminisztratív munkát az főigazgató mellett az óvodatitkár végzi. Intézményünk jelentős humánerőforrása, a jól képzett nyitott, aktív, óvodapedagógus és dajka.

Az intézmény tárgyi feltételei, felszereltsége a pályázati és a fenntartói támogatás eredményeként egyre inkább megfelel az Eszköz – és felszerelés jegyzék követelményeinek.

Minden óvodai egységünk sajátos arculattal rendelkezik, melyet tükröz nevelési programunk, így színes kínálatot tudunk nyújtani a szülők és a gyermekek számára.

Nevelési programunkat továbbfejlesztettük a kompetencia nevelés megvalósítását segítő Óvodai Programcsomag TÁMOP 3.1.4 pályázat részbeni adaptálásával.

A program lehetőséget ad arra, hogy az óvodai egységekben a saját feltételeikhez igazodva valósítsák meg a differenciált fejlesztést az óvónők. A gyermekek személyiségfejlődésének segítségét különböző szervezeti keretekben oldják meg (egyéni, kiscsoportos, csoportos).

Alapelvei, cél-, feladatrendszere és a kimeneti fejlődési mutatók, minden egységre érvényesek, és mindkét egységben működik az anyanyelvi-, tehetséggondozói-, és környezetismereti munkaközösség.

Az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása című Projektben való részvételünk hozadékaként tudatosabb komplex pedagógiai ellátással biztosítjuk a halmozottan hátrányos-, hátrányos helyzetűek eredményes nevelését/oktatását, a szociális hátrányok kompenzálását, a gyermekek esélyegyenlőségének előmozdítását.

3.1 Az intézményegységek bemutatása

SZÉKHELY ÓVODA BEMUTATÁS

Felgyői Óvoda

Az óvoda 1978-ban épült, két csoportszobával rendelkezik, melyekhez külön öltöző és külön mosdó tartozik. Csoportszobáink bútorzata a gyermekek igényeihez és méreteihez igazodik. Egyik csoportszobában: bordásfal is található.

Mozgásfejlesztő eszközeink között megtalálható: AYRES- terápia és a Mozgáskotta is. Elegendő fejlesztő játékkal rendelkezünk. A gyermekek logopédiai foglalkozásai, hittanoktatás és a fejlesztő foglalkozások külön helyiségben történnek.

Játszóudvarunk felszereltsége maximálisan kielégíti a gyermekek mozgásigényét. Mászás, kúszás, hintázás, függeszkedés, homokozás lehetséges a szabad levegőn. Udvari játékaink megfelelnek az Unió előírásoknak.

A nevelés 1 Kis-középső és 1 Nagy-középső részben osztott életkorú csoportban zajlik.

Alapvető céljaink: a gyermekek nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, az érzelmi biztonságot nyújtó családi légkör megteremtése, az óvoda sajátos arculatának megőrzése. A jó légkör megteremtése az itt dolgozó felnőttek és az idejövő gyermekek, szülők igényeinek figyelembevételével történik. Az alapvető illemszabályok erkölcsi normák betartása és betarttatása a feladatunk. A társas együttműködés kialakításában a legfontosabb tevékenységnek: a játéknak, mozgásnak a biztosítása. A társas együttélés, a közösen végzett munka során együttérzés, segítőkészség, figyelem, önfegyelem erősítése. A gyermekek személyiségének kibontakoztatása, megismerési vágyukra, kíváncsiságukra épített spontán és irányított tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés. Az érzelmi biztonság megadásának és az anyanyelvi nevelésnek is fontos eszköze a mese, dramatizálás, mondókázás, anyanyelvi játékok megjelenése a mindennapokban.

Nagy hangsúlyt fektetünk az **egészséges életmódra nevelésre**, egészséges életvitel kialakítására. A főzőkonyha által gyümölcsnapot tartunk, a téli hónapokban gyógytea kínálása, illó olajos párologtatás. Fontos a **környezet védelméhez és megóvásához** kapcsolódó szokások kialakítása. Zöld napjaink, Takarítási világnap: Az óvoda és környéke rendbetétele, szelektív hulladékgyűjtés.

Teréz-napi virágültetés, faültetés, udvari játékok festése, Föld- napi kerékpártúra: közösen a szülőkkel. Állatok-világnapja, Víz-napja: vetélkedő szervezése kistérségi szinten.

Az óvoda és a család között kiválóan működő kapcsolat alakult ki az évek során. A kapcsolattartás alapja az őszinte tényközlés, és pozitív segítségnyújtás. Kérjük és meghallgatjuk a szülők ötleteit és véleményét. A közösen átélt programok, kirándulások együtt végzett munkák, és ünnepi pillanatok erősítik a jó kapcsolatot. Az ünnepeink szervezésével a szülők megbecsülését, tiszteletét, mélyítjük el gyermekeinkben.

Ünnepélyek:

- december: karácsonyi ünnepség
- február: Farsangi mulatság
- május: Anyák napja
- június: Évzáró, Ballagás

A gyermekek számára egy-egy évszakhoz kapcsolódóan játszónapokat szervezünk:

- November: Libanap
- Február: Mackónap
- Április: Nyuszi nap, melyek alkalmából népi hagyományok felelevenítése mellett megjelennek a játékos versengések, bábjáték és mese, az aktualitáshoz igazodva.
- Április: Oviolimpia
- Május: Gyermeknap

Integrált nevelés keretében ellátjuk a sajátos nevelési igényű, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelését.

Óvoda szoros kapcsolatot ápol a községi könyvtárral, rendszeresen részt veszünk a könyvtár által szervezett programokon. Műsorainkkal színesítjük a falu rendezvényeit.

„Akármiben különbözünk is,

a közös bennünk, hogy szeretni vágyunk,

és azt is szeretnénk, hogy szeressenek.”

/Hazat Inainat Khan/

Csanyteleki Óvoda és Mini Bölcsőde

Óvodánkat 2009-ben bővítéssel újjáépítették, így minden lehetőség adott, hogy gyermekeinket a legideálisabb körülmények között neveljük 3-4 csoportban. A felújítás eredményeként óvodánk korszerűvé, akadálymentessé vált.

Óvodánkban minden csoportszobához külön öltöző, és 2-2 csoportszobához közös mosdó tartozik, így a helyiségek könnyen átláthatók, jól kihasználhatók a nap folyamán.

Csoportszobáink bútorzata igazodik a gyermekek igényeihez, két csoportunkban galéria bővíti a játékra alkalmas teret.

A gyermekek mozgásfejlesztéséhez jól felszerelt **tornaszoba** áll rendelkezésünkre.

A **fejlesztőszoba** jó feltételt biztosít a különböző egyéni és kiscsoportban történő fejlesztő foglalkozásokhoz.

Játék és eszköz ellátottságunk jó, kiváló lehetőséget biztosít a gyermekek széleskörű tevékenységeihez, képességeik fejlesztéséhez.

Az óvodánkban kialakított **só szoba** jótékony hatással van az asztmás, allergiás, légúti megbetegedések megelőzésére.

Az udvarunk nagyon tágas, füvesített, nagy mozgásteret biztosít gyermekeink számára. Hinták, mászóókák, homokozók állnak a gyermekek rendelkezésére. Udvari játékaink megfelelnek az Európai Unió előírásainak.

A gyermekek étkezését melegítő konyhával oldjuk meg.

Az óvodapedagógusok jól felkészültek, innovatívak, speciális ismeretekkel rendelkeznek, /fejlesztő-, gyógy-, speciális torna, Sindelar program, kompetenciafejlesztés, mozgásterápia, drámapedagógia/ melyet jól kihasználunk a gyerekek fejlődésének érdekében.

Óvodánk fő alapelve a gyermekközpontúság. Szeretetet, bizalmat, biztonságot nyújtó óvodai légkör megteremtésével és gazdag tevékenységi lehetőséget biztosító környezet kialakításával segítjük a gyerekek fejlődését. Ebben az óvodai környezetben a gyermek szabadon mozog, játszik, alkot, sokat tevékenykedik, jól érzi magát.

Az aktív tevékeny gyermek sok tapasztalatot, ismeretet szerez, képességei fejlődnek.

A gyermekek közötti különbségeket természetesnek vesszük, alapelvünk az egyéni bánásmód.

A játék és a fejlesztő tevékenységünket gazdag tárgyi környezetben valósítjuk meg.

Nagy hangsúlyt fektetünk továbbá, a gyermekek **egészséges életmódra-nevelésére**, a **kommunikációs képességek fejlesztésére**, és a **természet és környezetvédelmi nevelésre**.

A környezetvédelem a környezet alakítással, munkatevékenységekkel szorosan összefüggő feladatokat tartalmazza. Lényegében, a környezet ismeretén, megbecsülésén, a rendben tartásán alapul, s megfelelő érzelmi viszonyulás kialakulásának eredményeként a legnagyobb fokú tiszteletre nevel mind a természeti, mind a társadalmi környezettel szemben.

Fontos nevelési feladatunk, hogy a gyermekek védjék az élő környezetet, ne rongálják, hanem gondozzák, gondoskodjanak életfeltételeik biztosításáról. **Közvetlen célunk** a természet megismertetése, a mozgás megszerettetése a természetvédelmi szemlélet kialakítása a valós tapasztalatokon, élményeken keresztül. Mindezek megvalósításához hozzájárulnak, a ZÖLD NAPOK- hoz kapcsolódó programjaink, és a községünk környékén lévő ártéri erdő, halastavak, mezők, Tiszai vízpart.

Integrált nevelés keretében ellátjuk a sajátos nevelési igényű, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelését.

A család és az óvoda kapcsolata jelentősen hozzájárul az eredményes neveléshez, az óvoda folytatja, kiegészíti a megkezdett nevelési folyamatot. Közös programokkal, kézműves játszóházak, gyermeknapra közös kirándulásokkal erősítjük a család-óvoda kapcsolatot.

A gyermekek anyanyelvi kultúrája és zenei anyanyelvének megalapozása érdekében a mindennapokban jelen van a mese, a bábozás, a közös éneklés.

Óvodánk szoros kapcsolatot tart az Idősek Otthonával, így évente több alkalommal, kedves műsorral örvendeztetik meg a gyerekek az idős embereket. Rendszeresen részt veszünk, és műsorainkkal színesítjük a falu rendezvényeit.

Feladataink teljesebb körű megvalósítása érdekében, **mindkét óvodánkban** csatlakoztunk az **Ovi zsaru programhoz** és a **Boldogságóra program** megvalósításához.

Boldogságóra Program

A program kiemelt küldetése, hogy a pozitív pszichológia eredményeire építve adjon ötleteket és módszertani segítséget a boldogságra való képesség fejlesztéséhez az óvodás korosztály számára is.

„Arra törekszünk, hogy a Boldogságórák derűs és élmény gazdag feladatai, játécai, valamint gyakorlatai fokról fokra kibontakoztassák a derűt és életszeretetet. Gyermekeink így a jövőbe vetett hittel, bátran járják végig a felnőttiséghez vezető utat, majd boldogságra képes emberré válhatnak.”

(Prof. Dr. Bagdy Emőke, a Boldogságóra program fővédnöke)

A teljes Boldogságóra program 10 egymásra épülő témából áll, amelyek fokról fokra ismertetik meg a boldogság különböző összetevőit, feltételeit. A program témáit, a mindenkori nagycsoportos korú gyermekeink körében valósítjuk meg. A program tematikáját éves tervként, az éves munkaterv melléklete tartalmazza.

„ A jövő környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni, átrendezni, és ha nem kapnak megfelelő indítást, - tönkretenni.”

4. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATRENDSZERE

Óvodáink nevelési feladatrendszere az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja által kijelölt feladatok mentén, a kompetencia alapú óvodai nevelés **alapvetésein** és módszertani ajánlásain alapszik.

Programunk természetesnek veszi a gyermekek közötti különbségeket, különös tekintettel van az én fejlődésére, a hátrányok leküzdésére, a tehetség kibontakoztatására, az esélyegyenlőség biztosítására, óvoda-iskola közötti átmenet segítésére.

Integrált nevelés keretében biztosítjuk a többi gyermekkel együtt nevelhető **sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési-, a tanulási- magatartási nehézségekkel küzdő, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztését.**

4.1. Óvodai nevelésünk célja:

- olyan nevelési rendszer működtetése, amely lehetővé teszi az óvodáskorú gyermekek egyéni sajátosságainak megfelelő, egyéni fejlődési ütemben történő személyiségfejlesztését, a kompetencia alapú nevelés megvalósítását.
- A gyermekek harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése, sokféle tevékenységi lehetőség biztosításával, a gyermekek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlődési üteméhez, igényeihez, szükségleteihez igazodva.
- A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetencia érzés kialakítása, fenntartása.

4.2. Kompetencia alapú nevelés az óvodában

A gyermekek fejlődése nem egyforma. Képességszintjük egyéni, sajátos fejlődési területen kell fejlődnie, meg kell őt ismerni. Az adott állapotból kell kiindulni a fejlesztésnél. **A képességfejlesztés az elsődleges.** A hangsúly a különböző módszerekkel történő **egyéni fejlesztésen** van.

Az óvodai nevelésünk célja az egész személyiség- és benne a pszichikus funkciók- fejlesztése, amelyek alkalmassá teszik a gyermeket az alap kultúrtechnikák elsajátítására.

A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg és **cselekvésen** keresztül sajátít el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több **tapasztalathoz** jusson, **élményeket** élhessen át, természetes kíváncsiságát kielégíthesse.

A tanulás útja elsősorban a játékba integrált cselekvéses tanulás. A **játék az óvodáskorú gyermek legelemibb szükséglete, legfőbb élményforrása, személyiségfejlesztésének színtere, a tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.**

Az óvodáskor szenzitív időszak. Amennyiben nem kap elég tanulási lehetőséget az idegrendszer, nem kap kellő megerősítést a gyakorlás által, a képesség elvész, vagy hiányosan alakul ki. A nevelő környezetnek lényeges szerepe van, mire ad több lehetőséget a gyermeknek.

A képességfejlesztésnél azoknak a képességeknek fejlesztése az elsődleges (értelmi, testi, kommunikációs, szociális), amelyek megalapozzák a kulcskompetenciákat, az **óvoda-iskola átmenetet.**

A gyermekek különbözőségéből adódóan az átlaghoz igazodó fejlesztési stílus helyett, a **gyermekek fejlettségéhez igazodó fejlesztési stratégia** lehet eredményes.

A nevelési- fejlesztési folyamatok megtervezésénél ezért szükséges a **több szinten és több úton elérhető célokat, feladatokat, módszertani elemeket, alkalmazni, és a gyermekek fejlődését nyomon követő rendszer** segítségével, ismeretükre építeni a fejlesztést.

Az óvodában komplex nevelés folyik, a nevelési területek elméletileg differenciáltak, de a gyakorlatban egységet alkotnak.

4.3. Az óvodai nevelés feladatai

A gyermekeknek egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak, feladatunk ennek kielégítése. Az óvodai nevelésünk feladata tehát az óvodáskorú gyermek testi, lelki és értelmi fejlesztése.

Ezen belül:

- **Egészséges életmód alakítása**
- **Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés**
- **Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.**

4.4. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés **célja** a gyermekek egészséges életvitel igényének kialakítása és testi fejlődésük elősegítése.

Olyan szemléletet kívánunk kialakítani, amely által gyermekeink, a családok, az óvodai dolgozó közösségek tagjai fontos emberi értéknek tekintik az egészség megőrzését, az egészséges életmód kialakítását.

Az egészséges életmódra nevelés területei:

- gondozás, testi szükségletek-; mozgásigény kielégítése, harmonikus összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- testi képességek fejlődésének segítése (mozgás, levegőzés, pihenés)
- egészségvédelem, edzés, óvás, megőrzés
- egészséges életmód, testápolás, tisztálkodás, étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás magalapozása
- életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodó képességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

Feladatok:

- A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges környezet biztosítása a gyermekek testi-lelki szükségleteinek, nyugodt, egyéni igényei szerint.
- A gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése optimális, biztonságos környezeti feltételekkel. Az egészséges életmód, gondozás, egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.

Az óvodában töltött idő tudatos szervezése a gyermekek élettani szükségleteinek figyelembevételével, a helyes életritmus alakításával. A családok egészséges életvitelének segítése, életmódbeli szokásaik befolyásolása prevenció, példamutatás segítségével.

Az egészséges óvodai környezet kialakítása

Az egészséges, barátságos környezet lehetőséget nyújt a gyerek testi, lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítésére.

Az óvodáink megteremtik azt a környezetet, melyben a gyermekek zavartalanul elsajátíthatják azt a szokásrendszert, amely a testi és értelmi fejlődésüket, és fejlesztésükhöz szükséges egészséges és biztonságos feltételeket szolgálja.

Az egészséges életmód alakításának színterei – az óvodapedagógusok feladatai

A gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges egyik legfontosabb feltétel a megfelelő környezet. Ennek kialakításánál alapvetően fontos a környezet (levegő, víz, eszközök) tisztasága, a színek harmóniája a balesetvédelem szempontjából a biztonságos eszközök és térberendezés, a zajmentesség, fényviszonyok, a tevékenységekhez megfelelő hely és eszközök biztosítása.

- Egészséges, biztonságos, esztétikus környezetet alakít ki és tart fenn (rendszeres szellőztetés, párologtatás)

Elfogadást, szeretetet, megértést közvetít, tapintatos, segítő együttműködéssel fokozza a gyermek biztonságérzetét, jó közérzetét, testi szükségleteinek nyugodt kielégítését.

Az óvoda udvara minden évszakban, a szabadban való mozgás, játék, tevékenykedés és az edzés legfőbb színtere. Akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek sok időt töltenek kint.

Az udvar tagolása (nagy összefüggő tér, kuckók) és burkolása (füves, betonos, homokos, dombos terület) a különböző tevékenységek igénye szerint célszerű.

A mászóakák, hinták, csúszdák sokféle mozgásra ösztönzik a gyermekeket. Jó idő esetén az eszközök kipakolásával lehetőséget kell biztosítani, hogy a gyermekek egész napjukat a szabadban tölthessék (étkezés, játék)

- Az óvodapedagógus az egészséges életmód szokásainak alakítása során épít a családból hozott szokásokra, a nevelés folyamatában segíti a két nevelési szintér hatásainak egymásra épülését.
- A nap káros sugaraitól fák, napfogók és napernyők védik a gyermekeket. Sok növény nemcsak díszíti a környezetet, hanem segíti a levegőben lévő por megszűrését is.
- Az óvodakertben gyümölcsök, zöldségfélék, virágok termesztésére van lehetőség.

Az óvoda épülete harmonikus színeivel, ötletes igényes, esztétikus berendezésével hozzájárul a gyermek jó közérzetéhez.

A csoportszobák nagy ablakai fénnnyel árasztják el a csoportszobákat. A levegőcseréről szellőztetéssel gondoskodunk, a száraz levegő enyhítésére illóolajat párologtatunk. Az ivóvizet víztisztító szűri meg.

A csoportszobákban a tér kialakításánál figyelembe kell venni, hogy egyes tevékenységekhez szükséges hely biztosított legyen.

Az öltözők / a folyosón kialakított részek mindhárom tagóvodában / a gyermek egyéni holmija inak elhelyezéséhez és öltözködéséhez megfelelő teret biztosítanak.

Az egyéni tisztálkodási eszközök jól látható és könnyen hozzáférhető elhelyezése nagyon fontos. A WC-k függönnyel elzártak az intimitás tiszteletben tartása érdekében. A WC blokk ajtaja egész nap nyitott, a gyermekek szabadon mozoghatnak.

Az óvodapedagógus a gyermek egészségi állapotát, személyes gondozottságát, egyéni fejlettségét folyamatosan figyelemmel kíséri, a gondozási tevékenységek egyre önállóbb végzésére ösztönöz. Elősegíti, hogy a gyermek egyéni fejlődési ütemének megfelelően, saját teljesítőképességéhez viszonyítva jusson el az optimális szintre.

A gyermekek testi fejlődésének és mozgásigényének kielégítése szempontjából kiváló lehetőség a sokféle mozgásfejlesztő eszközzel felszerelt tornaszoba a Csanyteleki Óvodai Intézményegységben. A Felgyői Tagóvodában a csoportszobákban biztosítottak a mozgásfejlesztő eszközök.

Az óvodapedagógus a sajátos nevelési igényű gyermeket praktikus technikákra tanítja, számára differenciált segítséget nyújt, szükségletei jelzésére és azok adekvát időpontban történő kielégítésére szoktatja.

4.4.1. Egészségre nevelés, gondozás

Cél:

- Az egészség gondozásához szükséges készségek alapozása.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.

A gyermekek testi szükségleteinek nyugodt, egyéni igények szerinti kielégítése a jó közérzetük alapja, és feltétele más tevékenységekhez való viszonyuknak.

A gyerek testi szükségletének kielégítése során a szokások kialakításához nélkülözhetetlen a felnőttek gondoskodó szeretete. Az óvónő, a gyerek óvodába lépése előtt tájékozódjon egyéni szükségleteiről /családlátogatás, anamnézis/. A testi szükségletek kielégítését korlátozni nem lehet.

Annak érdekében, hogy a gyermekek egyre önállóbban ki tudják elégíteni igényeiket, szükségleteiket, szükséges a megfelelő eszközfeltétel biztosítása, és a bizalmat, biztonságot nyújtó légkör. Így érhető el, hogy a gyermekek jól érezzék magukat az óvodában és szükségleteik természetes kielégítésére törekedjenek, kérjék és fogadják el a felnőtt segítségét.

A **testi szükségletek** kulturált kielégítése elsődleges, melyre az egyéni igények maximális tiszteletben tartásával kell lehetőséget adni és szükség szerint segítséget nyújtani, míg a gyerek erre önállóan nem képes.

Egészségre nevelés, gondozás szinterei –óvodapedagógus feladatai

Az egészséges életmód, gondozás, egészségmegőrzés szokásainak alakításánál figyelembe kell venni a családból hozott szokásokat. Az egyéni pl. étkezési, alvási szokásokat el kell fogadni, tolerálni kell. Az egészséges életmód kialakításának része az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás, a nyugodt pihenés és a stressz mentes életmód.

Az eredményes **szokásalakítás** fontos feltétele a megfelelő eszközök és a tevékenységekhez szükséges idő biztosítása, a csoportos helyzetek oldása, /rugalmas napirend/ a felnőttek mintaadása, összehangolt együttműködése, segítségnyújtása. A fokozatosság, tapintat, nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a gyermekek a szokásokat elfogadják, és önállóan végezzék.

Gondoskodni kell róla, hogy az **étrend** megfelelő arányban tartalmazza a gyermek fejlődéséhez szükséges tápanyagokat, vitaminokat, ásványi sókat. Ennek érdekében hetente 1x gyümölcs-zöldségnapot tartunk (gyümölcssalátát, zöldségsalátát készítünk), teljes kiőrlésű lisztből készült kenyeret és biocsírárt kapnak a gyerekek, naponta pedig gyógyteát ihatnak.

- Az óvodapedagógus az étkezések megszervezését és kulturált lebonyolítását fontos gondozási feladatként szervezi és látja el.
- Az önkiszolgálás szokásainak és az önálló étkezés szokásinak kialakítása fokozatosságot és pedagógiai tapintatot igényel az óvónőktől.
- A kulturált étkezés feltételei mellett segíteni kell a gyermekek önállóságának fejlődését az eszközök használata és az önellátás terén.
- Az étvágytalan, válogatós gyermekek nagy toleranciát igényelnek. Sok esetben növeli a gyermekek étkezési kedvét, ha maguk készíthetik el tízóraijukat, uzsonnájukat, az óvodapedagógus biztosítson ehhez rugalmas feltételeket.

Óvodánkban a **mozgás** feltételei adottak. A mozgás belső igény, élmény a gyermek számára, amit felszabadultan, jókedvvel, örömmel végez. Mozgásigényük egyénileg eltérő.

A testedzés folyamatában a gyermek ellenálló képessége fokozódik, szervezete alkalmazkodik az évszakok változásaihoz. Fontos, hogy a gyerekek minden évszakban minél több időt töltsenek a szabadban. A gyermekek érdekében ki kell használni a víz, a levegő és a napfény edző hatását, a fokozatosság betartásával és az egyéni érzékenység figyelembevételével.

- **A mozgás, cselekvés, játék**, a gyerek számára szükséglet és létforma. Ennek megfelelően hosszú idő és optimális feltételek (tér, eszköz, korlátozás-mentes légkör) biztosítása az óvodapedagógus feladata
- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése
- A mozgástapasztalatok bővítése, sok gyakorlással a mozgáskészség alakítása
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése (kondicionális, koordinációs)
- Az óvodapedagógus minden évszakban adjon lehetőséget a gyermekeknek a szabadban való mozgásra és sokféle mozgásos játékkal ismertessük meg őket. Mozgásuk fejlesztését a testnevelési foglalkozások és a szabadban végezhető mozgásos tevékenységek szolgálják
- Differenciált feladatok adásával segítsük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek megfelelő mozgásos feladatokat, ugyanakkor erőfeszítésre is készítse őket. Az óvónő rendszeresen szervezzon sétát, kirándulást, gyalogtúrát.

*A nyugodt **pihenés**, alvás* feltételei a tiszta levegő, csend.

A pihenés, az alvás az óvodás gyermek egyéni alvásigényének kielégítését, testi fejlődését szolgálja.

- Az óvodapedagógus a pihenés hangulati előkészítését dallal, mesével, simogatással és a kényelmes ruházattal /alvóruha/ biztosítja
- Az óvónő a gyermek egyéni alvási szokását vegye figyelembe /elhelyezkedés,” alvóka”, csendes elfoglaltság/ tegye lehetővé a kényszer nélküli pihenési szokásokat.
- Pihenés alatti időben is az óvónő személye jelentsen mindenkor biztonságot az alvó vagy ébredező gyermek számára
- Az óvodapedagógus a nevelőmunkát segítő dajkával egyeztetett módon, közös felelősséggel biztosítják a pihenés nyugodt feltételeit.

A nyugodt, stressz mentes életmód kialakításában fontos szerepe van a helyes életritmusnak, a jó napirendnek.

- A gyermekek **biztonságigényét** az óvónő állandó jelenlétével, gyerekre figyelésével, megszólíthatóságával, meleg, barátságos légkör megteremtésével elégíti ki.
- Legyen mindenre elegendő idő, kerülni kell a kapkodást, a gyakori versenyhelyzetet.
- A gyerekeket szoktassuk a halk beszédre, a felnőttek adjanak ebben is mintát.

- A relaxáció alkalmazása, legalább heti 2-3 alkalommal, hozzájárul a feszültség oldásához.

A gyermek **testápolása** tisztasága hozzájárul komfortérzetük kialakulásához. Tisztaság iránti igényének alakulását szolgálja a *testápolás* szokásainak elfogadtatása. /mosakodás, fogmosás, orr-, köröm tisztítás, WC használat/.

A testi szükségletek kielégítésében az óvónő bizonyos mértékig az anyát helyettesíti, ezért a testápolási műveletek az óvónő - gyermek közötti bensőséges kapcsolat elmélyítését is elősegítik.

- Az óvónő készítse a gyermeket szükségleteinek, kívánságainak jelzésére, szóbeli kifejezésére.
- Minél fiatalabbak a gyermekek, annál nagyobb szükségük van a felnőttek közreműködésére, így sajátítják el együttműködve a műveletek technikáját.
- A közös nevelési elvek érdekében fontos a családi és az óvodai gondozási szokások összehangolása. Szükség esetén az óvónő hívja fel a szülő figyelmét a naponkénti fürdés jelentőségére.
- A helyes orrfűvés és zsebkendőhasználat kialakulását az óvónő segítse elő.
Biztosítsa a papír zsebkendő használatát minden gyermek számára hozzáférhetővé a csoportszobákban és a napi tevékenységek során egyaránt.

A gyermekek **öltözködésénél** fontos, hogy kényelmes, tiszta, a tevékenységnek és az időjárásnak megfelelő legyen. A réteges *öltözködés* a célszerű az egészséges életvitel szempontjából.

- Az óvodapedagógusok az öltözködés hőmérsékletéhez igazításánál az egyéni igényeket vegyék figyelembe
- A szülőkkel való megbeszélés/során a gyermekek testi egészségét, a napi óvodai komfortérzet szükségességét hangsúlyozzák a megfelelő, réteges ruházat biztosításával, tapintattal viselkedve a szülői ízlések iránt.
- A gyermekek ruházatának tisztán tartásához az egyéni fejlettségnek megfelelő segítséget adjanak, törekedve arra, hogy a gyermekek maguk végezzék azt.

A **betegségmegelőzéshez**, az ellenálló képesség erősítéséhez, edzéssel, és a fertőzések megakadályozásával járulhatunk hozzá. Óvodába kerülés előtt szükséges az óvónőnek tájékozódni a gyermekek betegségeiről.

A betegségek fertőzések megakadályozása szempontjából fontos:

- a megfelelő tisztálkodás,
- a tiszta környezet,
- a szellőztetés,
- az egyéni eszközhasználat biztosítása,
- téli időszakban illóolajos párologtatás,
- a beteg gyermek elkülönített gondozása /orvosi szoba Csanyteleki óvodában köhögés, hasmenés, hányás, kiütés esetén/,
- és a hőmérsékletnek megfelelő öltözködés.

A nevelőmunkát segítő –dajka- feladatai

A gyermekek egészséges életmód szokásainak alakítása, fejlesztése, testi-lelki egészségének védelme az óvodapedagógusok mellett az óvoda teljes nevelő közösségének is feladata.

A dajka, mint nevelőmunkáét segítő személy rendszeres, közeli kapcsolatban áll a gyermekekkel,

- egészségvédő,
- egészségfejlesztő,
- balesetmegelőző szerepe a gyermekekkel való együttléte során nélkülözhetetlen.

Az óvodapedagógus pedagógiai irányítása mellett:

- aktívan és tudatosan fejlessze a gyermekek egészséges életmódra nevelését,
- személyi higiénéje, ápoltsága, viselkedése, beszéde által nyújtson mintát a gyermekek és szüleik számára,
- az óvodapedagógussal egyeztetett módon vegyen részt a gondozási, étkeztetési feladatok ellátásában, a séták, levegőzések idején segíti az óvónőt a gyermekek felügyeletében,

- a gyermekek közvetlen környezetének (csoportszoba, mosdó, öltöző, tornaszoba) tisztántartásáról, fertőtlenítéséről munkaköri leírása és a belső szabályzatok alapján gondoskodik,
- segíti a környezet ártalmaival szembeni védekezést, a szükséges szabályokat ismeri, és azokat betartja,
- a balesetek elkerülése miatt szükséges az eszközök folyamatos ellenőrzése, javítása, dajkák odafigyelése, és a gyermekeket egymás testi épségének megóvására nevelni.

Együttműködés a családdal

- Az óvodapedagógus folyamatosan kapcsolatot tart a családokkal, a gyermekük egészségi állapotáról, étkezési szokásainak változásáról.
- Az óvodapedagógus és a dajka egységes, a családok számára modell értékű magatartással, az egészséggel összefüggő értékeket hitelesen képviseli.
- Az egészséges életmóddal kapcsolatos napok, előadások szervezése a teljes családi közösség részvételére ösztönzéssel.
- A gyermek egészségi állapotában jelentkező negatív változásokat azonnal jelzi a szülő felé, orvoshoz irányítja.
- Megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel együttműködve korai fejlesztő, prevenciós és korrekciós testi, lelki, nevelési feladatok ellátása. (SNI gyerekek)
- A szülői közösség felelősségének erősítése megbízásokkal az egészségvédő, baleset-megelőzési programok szervezésében, lebonyolításában.
- Támogató környezetet nyújtunk a szülők gyermeknevelési kompetenciáinak erősítéséhez, a szülői reziliencia fejlesztéséhez, valamint a segítő szolgáltatások igénybevételéhez.

4.4.2. A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás magalapozása

Az óvodai környezeti nevelés alapozó jellegű, így meghatározó szerepet játszik az egyén környezetkultúrájának alakításában.

A tanulás tartalma, vagyis a tapasztalatok és ismeretek elsősorban a gyermek közvetlen társadalmi-, természeti környezetéből származnak.

Magukba foglalják azokat a magatartási formákat, viselkedési szokásokat, erkölcsi tulajdonságokat is, amelyek kialakítása ebben az életkorban kívánatos.

A környezettudatos magatartás megalapozásának szinterei

A környezeti nevelés nem korlátozódik a csoportszobán belüli foglalkozásokra, hiszen áthatja az óvodai élet egészét:

- Természet közeli foglalkozások.
- Természeti ünnepek – hagyományörzés.
- Természetes és mesterséges környezetben végzett kísérletezések és megfigyelések.

A megismerés módszerei: megfigyelések, vizsgálódások, mérések, modellezések.

- A lehetőségeknek megfelelően szelektíven gyűjtjük a hulladékot - „A hulladékgyűjtés helyes és helytelen módja”
- Megfigyelő séták alkalmával megfigyeltetjük a rombolás környezetkárosító hatását, elutasítjuk a helytelen magatartást szűkebb és tágabb környezetünkben.
- Környezetvédelmi akciókba bekapcsolódás, azok szervezése: vetélkedők, papírgyűjtés.
- A szülőkkel történő közös tevékenységek által a család környezethez való viszonyulását is formáljuk.
- Közösén ünnepelhetjük a Zöld ünnepeket.
- Külső partnerek körének kiterjesztése az együttműködésre.

A természetvédelem szabályai és szokásalakítás:

- Ne szemetelj!
- Ne zavarj a természet élőlényeinek nyugalma!
- Ne törj le a növényeket, csak azt gyűjtsd, ami már leesett!
- Ne bánts az állatokat!

Az óvodapedagógus feladata

- Környezettudatos magatartás alakítása modellértékű viselkedéssel, környezet tisztelete iránti megnyilvánulásokkal.
- Törekedjék a természet szépségének megláttatására, alapozza meg a természet iránti vonzódásukat.
- A természet épített értékeinek felismertetése lakóhelyi és tágabb környezetben, védelmük tudatosítása
- Hívja fel az óvónő a gyermekek figyelmét a környezetszennyezés káros hatásaira!
- Törekedjen az óvónő, hogy a kirándulások maradandó élményt nyújtsanak gyermekeknek.
- Biztosítsa a gyermeknek a körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelést és tapasztalatszerzést, az összefüggések megláttatását, sokszínű tevékenységen, kooperatív együttműködésen keresztül, amelynek alapja a játék.
- A gyermekek világhoz való viszonyulásával fejlessze a megtermelt értékek, élelmiszerek megbecsülését tiszteletben tartását, ismertesse meg azok előállításával
- Ismerkedtesse meg a gyermekeket a pazarlás, a légszennyezés következményeivel: víz, áram, szmog....
- A környezetvédelem jeles zöld napjait /Állatok, Víz, Föld, Madarak és fák napja, Környezetvédelmi Világnap/ az óvónő érdekes programok szervezésével tegye emlékezetessé, ezekbe vonja be a szülőket is.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- A gyerekek önmaguk és környezetük tisztaságát, rendjét, esztétikáját fontosnak tartják, maguk is hozzájárulnak ennek létrehozásához.
- Testi szükségleteiket kulturált módon, önállóan, szükség esetén késleltetve is ki tudják elégíteni.
- Szeretnek mozogni, gyalogolni, kirándulni, kedvenc játékaikat maguk is képesek megszervezni
- Nyugodtan, kiegyensúlyozottan tevékenykednek.
- Az egészséges táplálkozást helyezik előtérbe? ezt alapozzuk meg, de még nem képesek ezt önállóan gyakorolni
- A szokások végrehajtásához szükséges minden eszköz önálló használatára képesek.

- Ismereteik vannak az élelmiszerek fogyasztásának, felhasználásának szabályairól.
- Környezetükben a természetes és épített környezetet védik, kialakulóban van a felelős környezettudatos magatartás. A szokások természetessé válnak számukra.
- Ismerik a természeti elemek szennyezésének, rombolásának a következményeit.

4.5.Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására. Az óvodás gyermeknél a magatartás megnyilvánulásaiban, a tevékenységekben **meghatározó szerepet töltenek be az érzelmek.** A magasabb rendű érzelmek a gyermek tapasztalatai során alakulnak ki, ezért fejlődésében meghatározó a családban a szülők szerepe, az óvodában az óvodapedagógusok mintája. Elengedhetetlen tehát, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

A nevelés célja: kiegyensúlyozott, önbizalommal rendelkező gyermekek nevelése, azoknak a képességeknek, tulajdonságoknak a fejlődését elősegítve, amelyek alkalmassá teszik őket, hogy „én” érvényesítési törekvéseiket összehangolják a közösségi élet normáival.

„Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.”

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés tartalma:

- társas kapcsolatok (gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek között)
- az énkép- önismeret- önértékelés fejlesztése pozitív megerősítésekkel,
- társadalmi értékek, normák kialakítása (igazmondás, egymásra figyelés együttérzés, kommunikáció, egymás segítése, szokások kialakítása, empátia, udvarisság...)
- közösségi életre való felkészítés
- szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek hátránykompenzációja
- a tehetséges gyermekek differenciált terhelése és fejlesztése

Óvodapedagógus feladatai:

Befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.

- A gyermekek bizalmának megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósítása, már az óvodába lépéskor is.
- Pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítése /óvónő-gyermek, gyermek-gyermek/.
- Segíteni a gyermek erkölcsi, érzelmi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, teret engedni önkifejező törekvéseinek és segíteni kommunikációs intelligenciájának fejlődését. Az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.
- A közösségi élet szokásainak kialakítása. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás és normarendszerének megalapozása.
- Eltérő életmód, kultúra, szokásrendszer kölcsönös elfogadása. Óvodánkban különös jelentőségű a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása. Ezek szervezésével segítjük a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak és akaratának fejlődését. Fontosnak tartjuk, hogy a gyerek tudjon rácsodálkozni a természetben és emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.
- Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A lassabban fejlődő hátrányos, és halmozottan hátrányos, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyerekek nevelését speciális szakemberek közreműködésével oldjuk meg. /gyógyypedagógus, logopédus, fejlesztő pedagógus/

A befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtésében az óvodai környezet, a felnőttek külső megjelenésén kívül, az óvónő személyiségének van a legnagyobb szerepe.

A „csalogató” óvodai környezet világos, színes, játékos, barátságos. A gyermekeket riasztó hangok /hangos felnőtt beszéd, erős zajok/ kiküszöbölése minden óvodában dolgozó felnőtt feladata. A felnőttek viselkedésében legyen természetes a halk beszéd, a lassú nyugodt mozgás, a puha eszközhasználat. A fehér köpeny helyett lehet esztétikus, természetes kényelmes ruházatot viselni. Minden felnőtt a gyermekek felé forduló legyen, udvarias, kedves, segítőkész. A gyermeki én tisztelete kell, hogy érvényesüljön a felnőttek megnyilvánulásaiban. Az otthonosság alakításához tartozik, hogy a gyermekek saját eszközeinek külön helye van. A csoportban a gyermekek szabadon mozoghatnak, tevékenységüket belső motiváltságuk alapján választhatják. Az óvónő állandó jelenlétével, gyerekek felé való nyitottságával, segítőkészségével biztonságot nyújt.

- Kiemelt feladata az óvodapedagógusnak a gyermek megértése, a feléje sugárzott szeretet és fontosság érzésének tükröződése, bizalomkeltés a magatartásában
- Az óvónő a gyermekek önállóságát, kompetenciáját támogatja, a „teheted” „képes vagy rá” biztató reagálásaival

A gyermekek bizalmának megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósításának, sikerességének, az előkészítésnek nagy szerepe van. A Csanyteleki Intézményegységben beiratkozáskor „kukucsálót” tartunk, ahol a gyermekek a szülőkkel együtt ismerkedhetnek az óvodával, és óvónőkkal, és tapasztalatot szerezhetnek a nevelőmunkával kapcsolatban.

Az óvónők a nagyobb gyermekeket felkészítik, hogy örömmel, tapintattal segítőkészen fogadják a kicsiket.

Az első élmények meghatározhatják a kisgyermek óvodához való viszonyát. Törekedni kell, hogy ezek minél kellemesebbek legyenek. Rendkívül fontos, hogy az óvodakezdés gyerekek, szülőknek egyaránt örömmel várt legyen.

Az óvodai befogadás időszakában a gyermekek szakaszosan érkeznek, így a gyerek számára több lehetőség van az ismerkedésre, a személyes kapcsolat alakítására. Ebben az időszakban a felnőttek napi váltásban dolgoznak az óvodában. Az óvónő érezze át, hogy a szülőtől való elválás a gyermek számára nagyon nehéz, megkönnyítése empátiát, türelmet, gyöngédséget kíván.

A beilleszkedést segítheti, ha a gyermekek folyamatosan növelik az óvodában tartózkodás idejét. Az óvodás testvér és a saját tárgy, játék is kedvezően hat a gyermekek biztonságérzetének alakulására. A gyermekek a testközelség, illetve- távolság igényét minden felnőttnek tiszteletben kell tartania. A szükséges időt meg kell adni. Semmi nem erőltethető.

Az osztatlan csoportjainkban a nagyobb gyermekek sokat segítenek a kisebbek befogadásában és a szokások megismertetésében. Az óvónő legfontosabb feladata a befogadás idején a gyerekek és a szülők bizalmának megnyerése.

A pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítését a jó óvónő- gyermek kapcsolat alapozhatja meg. Az óvónő-gyermek kapcsolat a mindennapi szituációk személyes perceiben alakulnak elsősorban. Az óvónő kerüljön minden gyermekkel legalább rövid időre „csak velem” szituációba.

Az életkori sajátosságok közül figyelembe kell venni, hogy a gyermek érzelem vezérelt, az én fejlődésének sajátossága az én központúság, felnőtthez való ragaszkodása erős, társ iránti igénye csak 4,5- 5 éves korban alakul ki.

A gyermekek társas kapcsolatai tevékenység közben alakulnak, fejlődik egymáshoz való viszonyuk /szimpátia, barátság/, együttműködésük, és sok közös élményben van részük. A társas együttműködés során alkalom van az egymáshoz viszonyításra, az én határok megtapasztalására. Mindez jelentősen hozzájárul az énkép alakulásához. A társ bemérési pont, az önismeretet és az önértékelést segíti.

A társas együttlét szituációiban tanulják meg az egymás felé fordulást, a másság elfogadását.

- Segíti az óvónő- gyermek kapcsolat pozitív alakulását a személyes beszélgetéssel, a testközelséggel, és az együtt játszás igényének kielégítésével
- Az óvónő ismerje meg a gyermekek egyéni jellemzőit, fogadja el különbözőségüket, értse meg őket, bizzon bennük, tartsa tiszteletben döntéseiket.
- A társak utáni igény az egyéni fejlődéstől függően 4.5-5 éves korban jelentkezik. Tartsuk tiszteletben a gyermek társválasztását minden szituációban.
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés megvalósítása modell értékű, elfogadó, támaszt nyújtó óvónői magatartással

A gyermekek érzelmi és kommunikációs intelligenciájának fejlődését akkor segítheti az óvónő eredményesen, ha sokféle életteli, természetes kapcsolatteremtés alakulhat ki a csoportban, melyben a gyermek önállóan, de együttműködve, kényszer nélkül vesz részt.

Az óvónő tartsa tiszteletben a gyermek érzelmeit, ezeket nem elfojtani kell, hanem megtanítani, hogyan kontrollálja indulatait. A csendes, nyugodt, óvónői viselkedés jó mintát nyújt.

A mindennapok természetes szituációiban és az óvónő által kezdeményezett kommunikációs játékok során fejlődik a gyermek érzelem felismerő és kifejezőképessége, tapasztalatot szerez saját és mások érzelmeinek hatásáról.

Az óvónő kommunikációs intelligenciájának mutatói a jó beszéd példát adó /artikuláció/, választékos beszéd, és hitelesség, /metakommunikáció/.

Az óvónő legnehezebb feladata, hogy az „én” tudat érvényesítés és a szociális érzékenység alakulását megfelelő összhangban segítse. A gyerekek között az önérdék és a társ érdekének ütközése miatt gyakran alakulnak ki probléma-, és konfliktushelyzetek.

Hosszú időre és toleranciára van szükség, míg a gyerekek olyan „én” érvényesítési technikákat tanulnak meg, amely a társ igényeit is figyelembe veszi. **Konfliktus esetén az óvónő ne vegye el a felelősséget a gyermektől a megoldás átvállalásával.** Az óvónő kerülje a büntetést, bírálatot, a kiabálást, hibáztatást, a panaszkodást. Kivárással, kérdésekkel, a probléma meghallgatásával, **a gyermekekkel együtt megoldási módok keresésével, az alternatívák közül való önálló választás ösztönzésével segítse**, hogy a gyerekek megtalálják a saját megoldásukat. Az óvónő és a gyermekek együtt keressék az alku-csere-kompromisszum sokféle, helyzethez adekvát módját.

- Segítségnyújtás a gyermekeknek az érzelmeik megismerésében és megfogalmazásában, kommunikációs készségük fejlesztésében.
- Konfliktusaik, problémáik során segítsék megoldási módokra, alternatívák közötti önálló választásra ösztönözni a gyermekeket.

A közösségi élet biztonsága, nyugalma függ a csoport életét szabályozó **szokások** kialakulásától. *Csak kevés és fontos szabály legyen a csoportban.* Ezek, elfogadását segíti a felnőtt minta és a gyerekek fejlődési üteméhez, sajátosságaihoz igazodó egyéni bánásmód. A gyermekek viselkedését, tevékenységét nem kell állandóan értékelni. Az óvónő természetes módon fejezze ki örömét, elismerését a gyermek felé, ha kell, biztassa, segítse. A cél a belső kontroll erősítése a gyerekekben, ez pedig bizalommal, biztatással, az önállóság, autonómia, kompetencia támogatásával érhető el.

- Az óvodapedagógus igyekezzon, hogy a gyerekekkel igazságosan és differenciáltan, egyéni sajátosságaihoz igazodva bánják.
- Követeléseiben vegye figyelembe a gyermek fejlettségét, jó szándékát, törekvéseit, ugyanakkor tartsa szem előtt fejlesztésének feladatait.
- Pozitívan, egyértelműen megfogalmazott szabályok, határok kialakítása a csoportokban.
- A különböző szociokulturális helyzetű családokból érkező gyermekek együttnevelésével a gyermekekben a szociális érzékenység fejlesztése és az én tudat kialakulásának segítése, önkifejező, önérvényesítő törekvéseik támogatása.

A közösségi együttélést segítő normák: a társ személyiségének, érzelmeinek, tevékenységének tiszteletben tartása, segítség a társaknak, a kisebbeknek örömszerzés, vigasztalás, együttérzés.

Vegyes életkorú csoportokban a nagyobb gyerekek modellálják a közösségi szokásokat a kisebbeknek. Az óvoda és a **csoportok hagyományainak kialakítása** hozzájárul a gyermekek egymás felé fordulásának erősítéséhez.

Az óvodai ünnepek az érzelmi nevelés fontos eszközei, melyek során a készülődésben, az ünnepre való ráhangolódásban, a közös tevékenységben az óvoda gyermekei, dolgozói mellett a szülők is aktív részt vállallnak.

Ezek a következők lehetnek:

- születésnapok megünneplése,
- betegek meglátogatása,
- séta a kisebbekkel,
- az óvoda közös programjai,
- közös ünneplések,
- színház,
- nyílt napok.

Együttműködés a családdal:

- A család számára az óvodai életbe való betekintést biztosítja, ösztönzi őket a közös rendezvényeken, kirándulásokon való részvételre.

- A családdal szorosan együttműködik a gyermek befogadása során. Lehetőséget biztosít a szülő beilleszkedésre, a szokások, tevékenységek megismerésében való együttlétre
- Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője elvek mentén összehangolja a család által képviselt érték és normarendszert az óvodában alkalmazottal.
- A családi háttér megismerése során szerzett tapasztalatokhoz illeszti a segítségnyújtás megoldásait, az intervenciós gyakorlat érvényesítésének figyelembevételével.

Az óvodapedagógus a nevelési hatások összehangolása érdekében az erkölcsi – közösségi nevelés elveit, normáit egyeztetni a nevelőmunkát segítő munkatársával, aki modellértékű viselkedésével, a mindennapi szokásrendszer betartásával támogatja az óvodapedagógus munkáját, és a gyermekek beilleszkedését.

A nevelési hatások összehangolása érdekében a család és a segítő szakember együttműködését is megszervezi.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

A gyerekek szívesen járnak óvodába, ragaszkodnak a csoportban dolgozó felnőttekhez.

A közösségben bátran vállalnak feladatot, sikerorientáltak.

Tevékenységekben képesek felnőttekkel, társaikkal kapcsolatot teremteni, együttműködni, segítséget nyújtani.

Mások érzelmeit felismerik, saját érzelmeiket kontrollálni tudják.

A gyermekek között kevés a konfliktus. Konfliktushelyzetben nem az agresszív megoldásra törekednek.

Egymás igényeit, a másságot képesek tolerálni.

Konfliktushelyzetben képesek együttműködni mindkét fél számára elfogadható megoldást találni önállóan is.

A közösségi élet szokásai természetessé váltak számukra.

A sajátos nevelési igényű gyermekek szocializációja, együttműködési készsége önmagához képest alakul.

4.6. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

4.6.1. Az anyanyelvi fejlesztés és nevelés megvalósítás

A nyelvi, kommunikációs fejlesztést legnagyobb mértékben a környezet beszédkultúrája befolyásolja

A szocializáció folyamatában is a gyermek érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszköze.

Az emberi kommunikáció rendkívül összetett folyamat, verbális /nyelv, beszéd/ és nonverbális /hangnem, hangszín, beszédritmus, mimika, tekintet, gesztus, / síkon zajlik.

A kommunikáció fontos része a metakommunikáció. Véleményünk szerint az ember sikerességében meghatározó kommunikációjának minősége, **ezért programunk az anyanyelvi nevelést vállalja fel kiemelt területként.**

Célunk:

- Oldott, derűs légkör megteremtése, amelyben természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédkészsége fejlődik és fejleszthető.
- Az anyanyelv fejlesztésének és a kommunikáció különböző formáinak alakításának – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) – megvalósítása az óvodai nevelőtevékenység egészében
- Az anyanyelv jel-és szabályrendszerét a gyermekek játékos tevékenységek, munka, tanulás, társas érintkezések során utánzás alapján sajátítsák el.
- A gyermek beszédkészségének fejlesztése, a szókincs bővítése
- A sajátos nyelvi formák elsajátítása a nyelvtanilag helyes beszéd, a mondanivaló árnyalt megfogalmazása.

Feladatunk:

- a beszéd, anyanyelv, kommunikáció fejlesztése
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére fordítunk kiemelt figyelmet.
- Az óvodai nevelésünk során, a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építünk, biztosítva a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- differenciált foglalkozás a nyelvtanilag hátrányos helyzetű, a fejlesztendő és a kiemelkedően fejlett gyermekekkel
- az óvodapedagógus minta legyen a gyermekek számára, választékosan beszél, jól artikulál, odafigyelő magatartás, helyes beszédpélda
- az anyanyelvi játékok épüljenek be a mindennapi életükbe
- a manipuláció, közös tevékenység fonódjon össze a folyamatos beszéléssel.
- változatos tevékenységeket biztosítunk a gyermekeknek, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből.
- a szociokulturális háttér ismeretében kompenzáljuk a nyelvi hátrányokat, hiányosságokat.
- a beszédhibák kiszűréséhez, javításához logopédus segítségének kérése.

Az anyanyelvi fejlesztés és nevelés megvalósulása:

Az anyanyelv fejlesztése, az anyanyelvi nevelés szerves része az óvodai élet, az óvodai nevelés egész rendszerének.

A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építünk.

A spontán kommunikációs helyzetek kihasználása sok lehetőséget kínál az anyanyelvi nevelésre.

A nap folyamán a játék, a különböző tevékenységek során természetesen alakuló élethelyzetekben az óvónő és a gyermek, illetve a gyermek és a társai szabadon kommunikálnak. A szituációk tartalmukat tekintve sokfélék lehetnek /kapcsolatfelvétel, közlés, probléma, konfliktushelyzetek.../.

A szabad játékban megvalósuló szerepjáték, bábozás, dramatizálás fejlesztő hatása óriási. Ezért is rendkívül fontos, hogy az óvónő biztosítsa ezekhez a tevékenységekhez a megfelelő feltételeket. /Érzelmi nevelés és szocializáció és a játék fejezet/

A mindennapok spontán helyzeteiben a kisgyermek, utánnézéssel tanul kommunikálni. Az óvodai anyanyelvi nevelésben óriási szerepe van a környezet beszédkulturájának, verbális, és nonverbális kommunikációjának, az interakció minőségének. Az óvodában *az óvónő kommunikációja minta* a gyermek számára, a beszéd, a viselkedés, a hiteles, nyílt kommunikáció szempontjából. Az óvodapedagógus mindig viselkedik, nem mindegy hogyan, milyen mintát közvetít a gyermeknek, a szülőknek, a dajkáknak.

A metakommunikáció szerepe a közlés tartalmának alátámasztásában nagy, az óvodás gyermek számára a megértés szempontjából különösen fontos.

Az óvónő a gyermekekkel való kommunikációja során ügyeljen, hogy azonos magasságban legyen a gyermekkel, ez lehetővé teszi a szemkontaktust, ami a kommunikáció meghatározó része. A gyermek gyakran igényli a testközelséget, ölben ülést, odasimulást, kézfogást. Az óvónő ügyeljen a térközszabályozás és az érintés helyes megnyilvánulásaira.

Az óvónő beszéde is feleljen meg a modell szerepnek /helyes artikuláció, beszéd dallam, óvónő- lassú, halk, beszéd/. A gyermek életkori sajátossága miatt képtelen felfogni a felgyorsult tempójú beszédet, ez negatívan hat beszéd megértésére, gondolkodására, beszéd produkciójának, figyelmének, viselkedésének alakulására.

Az óvónő beszéde személyhez szóljon, ne beszéljen a gyermekek fölött, ne kiabáljon. A hangos beszéd zavarja a nyugodt légkört, és mások beszédének megértését.

Az óvónőnek a szóbeli kifejezés a legfontosabb munkaeszköze. Ez szükségessé teszi, hogy beszédét folyamatosan, tudatosan művelje.

Az óvónő a nap folyamán alakuló páros, kiscsoportos szituációk kihasználásával sokat tehet a gyermek fejlődésének elősegítéséért. Sokat beszélgessen a gyermekekkel, hallgassa meg őket. Hetente tartson „Beszélgető kört”, melyet hangulatossá tehet egy gyertya meggyújtásával. Itt adjon lehetőséget a gyermekeknek egy aktuális élménynek, vagy egy adott témával kapcsolatos történet elmondására.

Változatos tevékenységeket biztosítunk (olyan helyzeteket is teremtünk a beszélő környezet megélésére, melyben beszélgetés kapcsán testközelségben a gyermek elemi szüksége is kielégül (gondozás) a gyermekeknek, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből.

A szókincsük gyarapításának elengedhetetlen feltétele az állandó cselekvés, kommunikációra ösztönző környezet fenntartása.

4.6.2. Értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés célja, a gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének segítése változatos tevékenységi, tapasztalatszerzési lehetőségek biztosításával.

Feladatok:

- A gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása, a kognitív képességeinek fejlődése érdekében.

Az értelmi nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés az óvodában a gyermek érdeklődésére épített spontán tevékenysége során és az óvónő által kezdeményezett, motivált helyzetekben /egyéni, páros, kiscsoportos, csoportos/ valósul meg. Ennek **a legfőbb színtere a játék és a mozgás.**

A gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének alapfeltétele:

- a sokféle tevékenységi lehetőség,
- az óvónők gyermekismerete,
- szituációérzékenysége,
- módszertani gazdagsága.

A gyermeki kíváncsiságra alapozott tágran értelmezett tanulási igény kielégítése és fenntartása a sokféle tevékenységben adódó problémahelyzetek, kereső-kutató próbálkozások lehetőségének biztosítása által történik.

A gyermek fejlődésének segítésének elvei:

- a differenciálás,
- sokféle tanulási forma kihasználása: felfedezést, felismerést, modellkövetést segítő eszközök biztosítása – projektszerű érvényesítéssel
- Az óvodapedagógus a gyermekekben igyekszik felkelteni és fenntartani az önálló tapasztalatszerzés, megismerés igényét, a próbálkozás örömét. Ennek érdekében indokolt esetben használja az IKT- eszközöket is.
- integrálás

A gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, tervezett bővítése, a különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való alkalmazásához készségek kialakítása.

A sokoldalú érzékeltetéssel a gyermek érzékszerveinek bevonásával ismereteit bővíti, a szerzett ismeretek között az összefüggések felfedeztetése, logikai képességeik fejlesztése.

Pedagógus feladata:

- feltételek biztosítása
- próbálkozások, mintakövetés támogatása
- érdeklődés ébren tartása
- Használja a modern információfeldolgozási eszközöket, példát mutat az infokommunikációs eszközök óvodában indokolt alkalmazására.

További feladataink ennek érdekében:

- Az utánzásos modellkövető tanulás /szokásalakítás/
- Az óvodapedagógus az együttműködés, kommunikáció elősegítésére követendő mintát mutat a gyermekek és szülők számára a digitális eszközök funkcionális használata terén.
- A spontán játékos tapasztalatszerzés /próba-szerencse- tanulás/
- A tevékenykedés és a szóbeliség összekapcsolása.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretszerzés.
- Az óvónővel való együttműködés, az irányított megfigyelés, tapasztalás.
- Különböző probléma megoldások a tevékenységek során.
- Az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

A nevelőmunkát segítők:

- a gyermek anyanyelvi fejlesztésébe mintaértékű kommunikációval pozitív mintát nyújtva kapcsolódnak be
- a természeti és társadalmi környezet megfigyelésére irányuló tevékenységekbe, sétákba a csoportot kísérve beszélgetéseket kezdeményez, támogatja a beszédkedvet.

Együttműködés a családdal:

- Az óvodapedagógus a szülőkkel tartott folyamatos kapcsolat során tájékoztat a fejlődési ütemről, a megelőzés és a korrekció érdekében javaslatot tesz fejlesztési lehetőségekre és segítő szakemberrel való együttműködésüket megszervezi.
- A gyermek fejlődését a szülők számára a betekinthetőséget biztosítva, dokumentálja.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- Anyanyelvi fejlettsége révén képes gondolatai, érzelmei kifejezésére, a folyamatos beszédre.
- Használja a beszédhelyzeteknek megfelelő beszédfordulatokat,
- Udvariassági kifejezéseket alkalmaz,
- Megfelelő beszédfigyelemmel rendelkezik,
- Beszéde tagoltsága megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- A gyermekek érdeklődése sokoldalú.
- Tanulási szituációk iránt motiváltak.
- Értelmi képességeik sokoldalúan fejlődnek.
- Érzékelésük, észlelésük, /vizuális, akusztikus/ differenciált.
- A testséma kialakult.
- Téri tájékozottságuk fejlett.
- Megalapozódott a szándékos bevésés és felidézés.
- Megjelenik a szándékos figyelem.
- Gondolataikat érthetően ki tudják fejezni.
- Képesek meghallgatni, és megérteni másokat.
- Elemi ismereteik vannak önmagukról és környezetükről.

A három év alatti gyermekek gondozása, nevelése:

További feladataink közé tartozik a törvényi rendelkezések szerint, ha a gyermek betöltötte a két és fél évet felvehető óvodába, ha van férőhely. A hozzánk kerülő gyermekek napközbeni ellátása biztosított. Minden esetben figyelembe vesszük a kisgyermekkor sajátosságait, alkalmazzuk az e korosztály igényeihez igazodó módszereket, eljárásokat.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Egészségnevelés, a harmonikus testi és lelki fejlődéshez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése; az éntudat egészséges fejlődésének segítése
- A fejlődés támogatása; A primer szükségletek egyéni igények szerinti kielégítése
- Szükség esetén speciális szakember bevonásával prevenciós és korrekciós feladatok ellátása.
(a sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű, az elhanyagolt gyermekek)
- Az érzelmi fejlődés, a szocializáció és a megismerési folyamatok fejlődésének segítése

5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

A Pedagógiai Program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei

5.1. Személyi feltételek

Óvodánkban, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenlétét a nevelés egész időtartamában fontosnak tartjuk. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelésünk eredményességéhez. A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztését, speciálisan képzett szakemberek látják el.

Ha nemzetiséghez tartozó gyermek iratkozik óvodánkba, feladatunk, hogy megvalósítsuk a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.

Ha a hazájukat elhagyni kényszerülő családok íratnak be óvodánkba gyermeket, feladatunk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Óvodapedagógusok és nevelőmunkát segítő alkalmazottak végzettségi mutatói

Végzettség	Felgyő		Csanytelek	
	Aktuális	Tervezett	Aktuális	Tervezett
Főiskolai	3		6	
Óvónői szakközépiskolai végzettségű				
Szakvizsgázott óvodapedagógus	1		3	
Fejlesztő óvodapedagógus	1		2	

Szakirányú továbbképzésben részt vett óvodapedagógus				
Egyéb végzettség (pl.drámapedagógus, mozgásfejlesztő,gyermektánc - oktató, kézműves , ...)			3	
Dajkaképzőt végzett dajka	2		4	
Pedagógiai asszisztens			1	
Óvodatitkár			1	
Karbantartó			1/2	

Pedagógiai Asszisztens és az óvodapedagógus együttműködése

Az óvodákban Pedagógiai asszisztens: 3 óvodai csoportonként 1 fő alkalmazása finanszírozott.

A pedagógiai asszisztens támogatást nyújt az óvodapedagógusoknak.

Pedagógiai asszisztens kompetens szerepköri feladatai:

Szerepet vállal:

- a gyerekek biztonságos körülményeinek megteremtésében, a balesetek elkerülésének kivédésében,
- az óvodai tevékenységekhez szükséges szervezési feladatok ellátásában,
- az óvodai ünnepek, hagyományok szervezésében
- Gondozási feladatokat lát el. Segíti a gyermekek étkeztetését, tisztálkodást, közlekedését, segédkezik az altatásban.
- Felügyeli a gyermekeket. Udvari vagy szabadidős tevékenység, illetve külső program esetén vigyázz a gyermekre, betartatja velük az óvodai házirendet.

Az óvónő és a dajka együttműködése

Az óvodában a nevelés eredményességéhez a dajka munkája az óvodapedagógus segítő társaként szervesen hozzátartozik. Célunk az óvónői és dajkai munkakör összehangolása a pedagógiai munka hatékonysága érdekében, és a dajkák nevelőpartneri rangra emelése.

Programunkban konkrétan körül határoljuk azokat a feladatokat, amelyeknél számíthatunk a segítségükre, egyértelművé tesszük a számukra, hogy mely pedagógiai kérdésekben van véleményezési, mely pedagógiai kérdésekben van döntési jogkörük. A dajka munkája az óvónőével összehangoltan működik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki épp úgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre.

Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztassuk az óvoda és az adott óvónők nevelési elképzeléseiről és módszereiről. Folyamatosan tájékoztatjuk őket arról, hogy a nevelési célok érdekében, hogyan kívánjuk a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani.

A dajka kompetens szerepköri feladatai:

- Az óvoda óvó- védő funkciójának teljesítése.
- A gyermekekről kapott információk felettese felé való továbbítása.
- Névre szóló, hitelesített munkaköri leírások önálló, szakszerű alkalmazása, teljesítése.
- A megszerzett ismeret és tudásanyag gyakorlati munkájába való beépítése.
- Saját elfogadó, befogadó attitűdjének kiépítése.
- Lelki egészségének védelme.
- Az óvónő útmutatása alapján alkalmazza az egyéni bánásmód elvét, és a differenciált módszereket.
- Segítse a gyermekek tevékenységét, de ne csinálja meg helyettük.
- Váljék igényükké a rendszeres, folyamatos továbbképzésen való részvétel.
- Gyakorlati képzésen is részt vesznek, meglátogatnak más óvodát és tapasztalatokat szereznek az ott folyó nevelőmunkáról.

Az óvodai **alapellátásban és alapellátáson kívül közreműködő**, a gyermekek egyéni fejlődési szükségleteit kielégítő/**segítő egyéb szakemberek:**

Munkakör	Fenntartó alkalmazásában	Szakszolgálat által biztosított
Logopédus	2	
Gyógypedagógus	2	
Pszichológus		
Egyéb habi- és rehabilitációs szakember		
Hitoktató	2	
Egyéb		
Egészségfejlesztésben közreműködők	2	
Egyéb		

Az óvodapedagógusok továbbképzéseken szerzett ismeretei az óvodai nevelőmunka hatékonyabb és eredményesebb megvalósítása érdekében az alábbi területeken kerültek fejlesztésre:

Pedagógus továbbképzések megnevezése	Óraszám	Részt vett óvodapedagógusok száma
Gyakorlat orientált számítógép-kezelő	90 óra	2 fő
A referencia-intézményi műk.-hez szükséges szervezeti, okt.-szolg. szervezési feltételr. kialakítása	15 óra	3 fő
Hálózati együttműködések, kapcsolatok	15 óra	3 fő

Elsősegélynyújtó tanfolyam	30 óra	2 fő
Zenei készségfejlesztés az óvodában, a tevékenységközpontú pedagógiák módszereivel	30 óra	2 fő
Alkotó-fejlesztő meseterápia	30 óra	1 fő
"Hogyan váljak jó mentorrá?"-a ref.-int. pedagógusainak felkészítése mentorálási feladatok végzésére	30 óra	2 fő
Drámapedagógiai tanfolyam	120 óra	1 fő
A Zöld Óvoda kritériumrendszere a gyakorlatban megvalósítva	30 óra	1 fő
Angol KER C1-haladó szint (hagy. felsőfokú nyelvtudásnak megf.) Angol nyelvi képzés - A1.2 (kezdő)	60 óra	2 fő
Közüktatási vezető és pedagógus szakvizsga alapozó képzési program	60 óra	2 fő
Angol KER C1-haladó szint (hagyományos felsőfokú nyelvtudásnak megf.) Ang. nyelvi képzés-A.1.1(kezdő)	60 óra	1 fő
Új tan. szerv. elj. alk. (projektokt. tant.tömb. okt., műv.ter. okt. tant. bont. n.) a tan. órákon	30 óra	2 fő
„ Tanfelügyelet szakértők felkészítése pedagógiai-szakmai ellenőrzésre- belended továbbképzés”	30 óra	2 fő
„ Szakértők felkészítése a pedagógusminősítésre-blended továbbképzés”	30 óra	2 fő
Pedagógusmesterség területi műhely (EFOP-3.1.5-16-2016-00001 tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása című Projekt keretében)	30 óra	1 fő
Óvoda világa területi műhely (EFOP-3.1.5-16-2016-00001 tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása című Projekt keretében)	30 óra	1 fő

A Gyermek szociálisan hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetéből fakadó hátrányai kompenzálására, az egyéni bánásmód hatékonyabb alkalmazása érdekében az elkövetkezőkben: Drámapedagógia és számítástechnikai területen kívánja fejleszteni a nevelőtestület a pedagógiai, módszertani ismereteit.

Célunk a színvonalas kisgyermekkorú nevelés biztosítása minden gyermek számára, különösen a hátrányos helyzetű, illetve a sajátos nevelési igényűekkel rendelkező, ezen belül a fogyatékkal élő, valamint a tehetséges gyermekek részére. Ezért az elkövetkezendő években óvodapedagógusaink tervezett akkreditált továbbképzéseinek irányultságát – az érintettek igényeire is alapozottan – kiemelten a pedagógiai programunkban megfogalmazott cél és feladatrendszer határozza meg.

5.2. Az óvoda csoportszerkezete

Intézményünkben a csoportalakítást befolyásoló tényezők:

- Hatályos törvény rendelkezései a létszámhatárokról
- Az Alapító Okiratban elfogadott maximális csoportlétszám
- Esélyegyenlőség, az egyenlő hozzáférés biztosítása elveinek megfelelően a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek létszámarányainak figyelembevétele
- A jelentkező gyermekek életkori megoszlása.

Az óvoda hagyományait, adottságait, a környezet igényeit és lehetőségeit is figyelembe vettük elsősorban a csoportszerkezet kialakításánál. **Óvodánkban azonos életkor szerint szerveződő csoportok, és vegyes életkorú csoportok szervezésére is lehetőséget biztosítunk.**

Programunk a csoport szervezeti kereteitől függetlenül eredményesen megvalósítható, hisz alapelve a gyermekek közötti különbség természetes elfogadása, egyéni bánásmód alkalmazása. Az óvónő feladata, hogy a szervezeti keretek esetleges hátrányait oldja, előnyeit pedig kiaknázza, a gyermekek nevelése szempontjából.

Csoportalakítás elvei

Életkor szerinti csoportoknál:

- A csoportok feltételeinek évenkénti és folyamatos alakítása a gyermekek változó igényeihez.
- Az életkor miatt szükséges csoportváltások zökkenőmentességének biztosítása/gyerek, szülő megfelelő előkészítése a változásra, fogadásuk az új csoportban/

Vegyes életkorú csoportoknál:

- A feltételek megfelelő alakítása az eltérő életkorból adódó igényeket figyelembe véve.
- A különböző életkorból adódó igények, szükségletek optimális összehangolása.

5.3. Az óvodai élet szervezeti keretei

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A jó **napirend** feltétele a gyermek nyugodt óvodai életének és optimális életritmusuk kialakulásának. A napirendet az óvodapedagógusok dolgozzák ki, figyelembe véve a gyerekek életkori és egyéni sajátosságait, a helyi szokásokat, valamint az évszakok jellegzetességeit. A napirend *állandó elemei* /étkezés, pihenés/ biztonságot és eligazodási támpontot adnak a gyerekeknek.

A *rugalmas elemek* biztosítják, hogy érvényesüljön a folyamatos óvodai életszervezés, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez:

- Biztosítja a korosztálynak megfelelő tevékenységet, különösen a játékra fordítható, minél hosszabb időt
- Megfelelő időt biztosít a gyermekek számára a különböző tevékenységekhez
- Lehetőséget ad a tevékenységekhez szükséges folyamatos átmenetre, a csoportos helyzetek oldására,

- Az életkorból adódó, és az egyéni igényektől függő időszükséglet biztosítására /pihenés, gondozási tevékenység.../. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.
- Az óvodai élet megszervezése során törekszünk a személyes interakciókra, előszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.
- Az időjárástól függetlenül a szabadban való tartózkodás idejének változtatására.
- Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Az óvodai csoportokban a napirendben meghatározott időben, naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó, külön gyermekközpontú, fejlesztő pedagógiai tevékenység szervezése valósul meg a gyermekek számára, a tanköteles korukat megelőző nevelési évben, a későbbi eredményes iskolai előre haladásához fontos képességek és készségek fejlődése érdekében. Ha három, vagy négy óvodai csoportot indítunk egy intézményen belül, s a gyermekek létszáma eléri a törvényben meghatározott csoportlétszám minimumát – 13 fő- a tanköteles korukat megelőző nevelési évben, a gyerekek az iskolai oktatásban való sikeres részvételük érdekében azonos életkorú gyermekekből álló óvodai csoportban vesznek részt az óvodai nevelésünkben. Ha a gyermekek létszáma nem éri el a törvényben meghatározott minimális létszámot, akkor a tanköteles korukat megelőző nevelési évet töltő gyermekek saját csoportjukon belül differenciált nevelésben vesznek részt.

A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket, a tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak tekintjük.

Napirend javaslat:

Időtartam	Tevékenység
6.30-11.30	<ul style="list-style-type: none"> Játék és szabadidős tevékenység a csoportszobában vagy a szabadban. Mindennapos testnevelés (teremben, tornaszobában, vagy a szabadban). Tervszerű kötött vagy tervszerű kötetlen tevékenységek (óvodapedagógusok döntése alapján meghatározott időpontban), tisztálkodás, előkészület a tízóraihoz, tízórai. Játékba integrált egyéni és mikro csoportos tevékenységek, fejlesztés. Környezetünkben megélt élmények, tapasztalatok feldolgozása, rendszerezése <ul style="list-style-type: none"> Vers, mese Ének, zene, énekes játék Rajzolás, mintázás, kézimunka Részképességek fejlesztése egyéni formában Tisztálkodás, öltözködés. Külső világ élményei, megfigyelések. Valamennyi olyan játéktevékenység, melyet igényel a gyermek.
11.30-14.45	<ul style="list-style-type: none"> Öltözködés, tisztálkodás, ebéd előtti előkészületek. Ebéd. Testápolás, terem előkészítése a pihenéshez. Pihenés előtti beszélgetés, mese, ének. Pihenés egyéni szükségletnek megfelelően.
14.45-17.00	<ul style="list-style-type: none"> Folyamatos ébredés, testápolás, uzsonna. Játék, helye -az évszaktól függően, a szülők érkezéséig.

Június 1. és augusztus 31. közötti időszakban a *nyári napirend* szerint szervezzük a gyerekek óvodai életét. Az év közbeni szokások megtartása mellett ez annyiban jelent változást, hogy a gyermekek lehetőség szerint egész napjukat a szabadban töltik. Tevékenységi lehetőségeik bővülnek, pl. a pancsolás lehetőségével.

A **heti rendben** a tevékenységek nem naphoz kötötten jelennek meg.

A céltudatos pedagógiai munka megkívánja, hogy a fejlesztést hosszú távon éves tervben tervezzük.

Az óvodapedagógus a **tervező** tevékenysége során az általa irányított tapasztalatszerzések, tevékenységekben megvalósuló tanulás tartalmát, alkalmait rögzíti.

Egyrészt:

- készségek, kompetenciák alakítására, fejlesztésére irányuló tevékenységek, témák, feladatok tervezése,

Másrészt:

- projektmódszert, mint sajátos tanulási egységet tervez, melynek középpontjába valamilyen problémát, témát állít.

A fő téma köré tervezett tevékenységek során mozgósítja azokat a készségeket és képességeket, melyeket a gyermekek a játékban, tevékenységben alkalmaznak. Különböző területek integrálása természetes kapcsolódásokkal, előzetes ismeretekre, élményekre alapozó, sokoldalú megtapasztaltatással történik.

- Az óvónők a játék során spontán adódó helyzetekhez kapcsolódva segítik a gyermekek fejlődését. Kezdeményeznek, teremtenek meg olyan helyzeteket a különböző fejlesztési lehetőségek megvalósítására. Egyéni, mikro csoportos, csoportos helyzetekben

A tevékenységtartalmak szervezésének elvei:

- integrálás
- felfedezést, felismerést, modellkövetést segítő eszközök biztosítása
- differenciálás elve

A tanulásszervezés elvei:

- a gyermekek önmaguk építik fel a dolgok megismerésének, megértésének és megtanulásának ívét, de a felnőtt közvetítő szerepe elengedhetetlen.

Szervezési gyakorlat:

- mikro, makro csoportokban és egyéni tevékenykedtetési formában megértésének szervezett tevékenységek, céloknak megfelelő sokszínű használatával.

Az egyéni fejlesztéshez az óvodapedagógusok átfedési ideje ad lehetőséget, amelynek hatékony kihasználása a két óvónő összehangolt együttműködésével lehet eredményes.

5.4. A nevelőmunka dokumentumai

(20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet alapján)

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

5.4.1. Az OVIKRÉTA, az Óvodai csoportnapló kötelező tartalma

Az oviKRÉTA rendszer használata, elemei:

- Gyermekek és gondviselőik, alkalmazottak adatainak rögzítése, áttekintése.
- Felvételi és mulasztási napló - jelenléti ív naprakész nyilvántartása, napló generálása a jelenléti ívből.
- Csoportnapló - óvodai tevékenységek, események rögzítése, dokumentumok csatolása. A csoport története egyben, egy helyen látható és kezelhető.
- Gyermek fejlődésének nyomon követése - egy gyermek története egyben, egy helyen látható és kezelhető.
- Óvodai beiratkozás - felvételi döntések, határozatok,

- Felvételi előjegyzési napló generálása.
- Törzskönyv elektronikus elkészítése

TÉR adminisztrációs feladatok elvégzése.

Az óvodai csoportnapló tartalmazza az ovikrétában:

- a gyermekek nevét és óvodai jelét,
- a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három–négyéves, a négy–ötéves, az öt–hatéves a hat–hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődei ellátásban részesültek,
- a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
- a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,
- a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban,

nevelési éven belüli időszakonként

- a nevelési feladatokat,
- a szervezési feladatokat,
- a tervezett programokat és azok időpontjait,
- a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit,
- az értékeléseket,
- a feljegyzést a csoport életéről.

5.4.2. A gyermek személyiségfejlődését nyomon követő dokumentáció:

A gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentáció, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő, fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében. Az óvodapedagógus, a gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlődésének eredményét nevelési évenként kétszer az oviKRÉTÁBAN rögzíti.

Kötelező tartalom:

- A gyermek anamnézis adatai
- A gyermek motoros fejlettsége- elért eredménye
- A gyermek kommunikációs fejlettsége- elért eredménye
- A gyermek szociális fejlettsége- elért eredménye
- A gyermek önállóságának fejlettsége- elért eredménye
- A gyermek kognitív fejlettsége- elért eredménye
- Összegző értékelés az eredményről.- %-os kimutatás az elért pontokból.
- Egyéni fejlesztési terv
- A gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, azok eredményeit
- Amennyiben szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus, fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatát
- Szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait
- A szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket
- Családlátogatási lap

5.4.3. Az intézmény tárgyi adottságai és feltételei

Gyermekcsoportok száma:

Székhelyintézmény: -1,5- 2 csoport

Tagintézmény: -3-4 csoport

A pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel óvodáink rendelkeznek. Az óvodák épületei, udvarai, berendezései úgy lettek kialakítva, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelel változó testméreteiknek, biztosítja egészségük megőrzését, fejlődésüket.

A csoportszobák nagysága megfelel az előírásoknak, a berendezései a gyermekek igényeihez igazodó, lehetőség van a kuckósításra, illetve az átrendezésre. Otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. Mozgás- és játékgényük kielégítését szolgálják. A gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, főként természetes anyagokkal vesszük körül.

A gyermekek által használt játékokat, eszközöket számukra is hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel helyeztük el.

Vannak tevékenységi terek, ahol biztosított a gyermekek számára a szabad hozzáférhetőség, a kreatív tevékenység fejlesztésére, az irodalmi élményszerzésre, egyéni tapasztalatszerzésre. Az altatás saját csoportszobában történik. Mindegyik csoportnak saját öltözője van, egyéni fakkok kialakításával. A gyermekmosdók száma elegendő. Minden gyermek számára saját törülköző, fogmosó pohár és jellel ellátott fésű van. Az intézmény rendelkezik fejlesztőszobával, ahol a gyógypedagógus és a logopédus zavartalanul, fejlesztőjátékokkal és eszközökkel felszerelt helyiségben végezheti felzárkóztató fejlesztő tevékenységét. Ünnepek megtartására, a csoportszobák, a terasz, illetve egy összenyitható csoportszoba áll rendelkezésre.

Óvoda által biztosított használati eszközök tisztításának, mosásának feltételei biztosítottak, külön helyiségben.

Az udvaron minden korosztály számára biztosított a csúszdázás, a hintázás, a mászás, homokozás, és a biciklizés. A gyerekek életkori sajátosságainak megfelelő méretű rollerekkel, futó biciklikkel és kis motorokkal biztosítjuk a gyermekek mozgásigényének kielégítését.

Az óvoda egyidejűleg megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, s lehetőséget teremt, a szülők fogadására.

5.5. Az óvoda kapcsolatai

Helyi Általános Iskola

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 45.§ (1) bekezdése értelmében Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni.

A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik.

Intézményünk pedagógusai rendszeres kapcsolatot tartanak a lakóközvet szerinti iskola tagintézmény-igazgatójával, tanítóival. A kapcsolattartás célja az iskolába lépő gyermekek beilleszkedését megkönnyítő együttműködés kialakítása. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek már az iskolába lépés előtt megismerkedjenek az intézménnyel.

Az óvodai nevelésnek az a célja, hogy olyan kulcskompetenciákat és képességeket alapozzon meg, melyek lehetővé teszik az iskolai élet megkezdését.

Az óvoda-iskola átmenet problémakörben elsődleges célunk a fejlesztés, és hogy a kompetenciákra, az ismeret, attitűd, képesség hármasságára helyezzük a hangsúlyt. A kompetencia alapú nevelésünkben az egész személyiség, és benne a pszichikus funkciók fejlesztését hangsúlyozzuk, amelyek alkalmassá teszik a gyermeket az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására. Mindezt játéktevékenységbe ágyazva a tevékenykedtetés fontosságát szem előtt tartva, inkluzív pedagógiai szemlélettel végezzük.

Az általunk elkészített „Iskolakezdés biztosan” elnevezésű intézményi innováció célja, olyan intézményfejlesztés, mely az óvoda-iskola közötti átmenetet előkészíti, megkönnyíti a leendő elsősök, szülei és tanítói számára.

Célunk segíteni a családokat a döntésekben, a gyerekek erősségeit hangsúlyozva. Hozzájárulni a hátránycsökkentéshez és esélyteremtéshez, a korai iskolaelhagyás megelőzéséhez, a lemorzsolódás csökkentéséhez.

Célunk továbbá: a gyermekek egyéni képességeiknek megfelelő fejlesztése, mely hozzájárul, hogy a környezetükben jól eligazodjanak, együttműködők, kapcsolatteremtők legyenek és képesek legyenek az iskolai tanulmányok megkezdésére.

Intézményünkben fokozott figyelmet szánunk az iskolai élethez szükséges alap képességek megerősítésére, figyelembe véve az egyéni eltéréseket és fejlődési potenciálokat. Az óvoda és az iskolák vezetőinek kölcsönös megállapodása alapján „beiskolázási programokat” szervezünk, amelynek során a gyermekeknek, a szülőknek és az óvodapedagógusoknak is lehetőségük nyílik betekinteni az iskolában folyó nevelői, oktatói munkába, emellett alkalom kínálkozik a tanító személyének megismerésére is.

A gyermekhez illesztett iskolakezdést, a kudarcok megelőzését szolgálják a pedagógiai programban azok a speciális, pedagógusokra vonatkozó feladat-meghatározások is, amelyek általános hatókörű szabályozóként érvényesek az intézmény teljes nevelőtestületére.

Átmeneti munkacsoport szervezését valósítjuk meg, melynek tagjait, az óvoda és az iskola nevelőtestületéből, meghatározott személyek alkotják.

Feladataink a megvalósítás tekintetében:

- óvoda-iskola közelítése az iskolai életmódra felkészítéshez- Együttműködési megállapodás elkészítése.
- Munkaterv az Átmeneti munkacsoportnak.
- együttműködéshez tanulási alapkészségek megalapozása,
- kölcsönös látogatás a leendő elsősök megismerésére- A leendő elsős tanítók meglátogatják a nagycsoportos óvodásokat.
- intézményi hospitálás óvónő-tanítónő részvételével- Nyílt óra, Óvodai tevékenység látogatása.
- nevelési programok megismerése,
- óvónő-tanítónő – fejlesztőpedagógus tapasztalatcseréje a gyermekek fejlődéséről, (fejlődési dokumentáció, szakvélemény átadása)
- szakmai együttműködés kezdeményezése a nevelés folyamatosságának biztosítása érdekében,
- közös programok szervezése- Egymás rendezvényein való részvétel.

- közös tájékoztató szülői értekezlet tartása az iskolába lépés előtt. - Az óvodások szüleikkel együtt ellátogatnak az iskolába, ahol egy játékos foglalkozás keretében megismerkednek a leendő tanítókkal.

Olyan kommunikációs eszközöket alkalmazunk az átmenet tevékenysége során, amelyek a megismerésre törekvő partnerségre fókuszálnak.

Az átmenetet közvetlenül meghatározó további fontosnak ítélt alapelveink melyet az iskolai tanítókkal éves munkaterv alapján együttműködve kívánunk megvalósítani:

- az elfogadó légkör, a kellemes, esztétikus környezet megteremtése;
- a gyermek szükségleteire figyelő szokásrend kialakítása
- az életkori sajátosságok és az egyéni különbségek figyelembevétele a követelmények támasztásában, a tanulás tervezésében és irányításában;
- a beilleszkedés segítése, egyéni átvezetés;
- a biztonságot nyújtó személyhez kötődés elősegítése;
- az érdekes, élményszerű tanítás (fokozatosságra, egyéni bánásmódra épülő, egyéni képességeket figyelembe vevő differenciálás);
- nyugodt tanulási feltételek és haladási tempó kialakítása;
- odafigyelés az egészséges terhelésre;
- folyamatos ellenőrzés, fejlesztő értékelés, önértékelés;
- segítségnyújtás a lemaradások, hátrányok kompenzálásához;
- partneri együttműködés a szülőkkel;

Várható hatások, eredmények

- iskolai kudarcok elkerülése, csökkentése az első osztályban,
- a szorongó gyermekeknél megszűnik a szorongás, felszabadultan, kellő bizalommal, biztonságérzettel kezdik meg iskolai éveiket,
- az óvodás gyermek már az iskolakezdés előtti hónapokban kapcsolatba kerül a tanítókkal, az iskolai környezettel, ezáltal könnyebbé válik a beilleszkedési folyamat.
- az óvoda, család, iskola kapcsolata elmélyültebbé válik a különböző rendezvények, közös programok által, az óvodás gyerekek szüleivel is előbb kapcsolatot épít ki az iskola, ezáltal interaktívva teszi az ismerkedési időszakot.

- több alkalommal találkoznak a gyermekek és a leendő tanítók, ami elősegítheti a gyermekekkel való kapcsolataik alakítását, a gyermekek megismerését. A tanító megismeri leendő tanítványait, tervszerűen készülhet fogadásukra, figyelembe véve az egyes gyermekek személyiségét, fejlettségi szintjét.
- Az óvoda és iskola pedagógusai bepillanthatnak egymás munkájának tervezésébe és megvalósításába.
- Magasabb színvonalú pedagógiai munka végzésére nyílik lehetőség,

A kapcsolattartásunk célja, az iskolába lépő gyermekek beilleszkedését megkönnyítő együttműködés kialakítása, a gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, illetve a prevenció.

A speciális pedagógiai ellátásra jogosult, a tankötelezettségük megkezdésére halasztást kapott gyermekek részére biztosítandó, iskolakezdésre felkészítő óvodai foglalkozások meghatározása:

Abban az esetben, ha a felmentést engedélyező szerv, szakértői bizottság javasolja a tankötelezettség megkezdése alóli felmentést, a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, azért mert a gyermek sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, akkor a gyermek számára az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt, az óvodai élet során és az óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és az egyéni szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

Mini Bölcsőde

A két intézmény között fontos olyan tartalmas kapcsolat kialakítása, amely a kölcsönös érdeklődés révén lehetővé teszi egymás munkájának, céljainak megismerését, megértését, ezáltal a gyermekek számára az átmenet is zökkenőmentesebbé válhat. Fontos a szakmai kompetencia elismerésén alapuló együttműködés.

A pedagógiai szakszolgálatok /Nevelési Tanácsadó, Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottság/, **az orvos, a védőnő, a Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat** a gyermekek nevelését segítik speciális problémák megoldásával.

Nevelési Tanácsadóval a kapcsolattartás formái: iskolaérettségi, fejlettség mérő vizsgálatok elvégzése, gyermekek fejlesztése, fejlesztési tanácsadás szülőknek, óvodapedagógusoknak.

Utazó **logopédusok, gyógypedagógusok** végzik a gyermekek fejlesztését, beszédfejlesztését az óvodákban. A szülőknek, óvodapedagógusoknak esetmegbeszélést, fejlesztési tanácsadást tartanak.

Orvossal és védőnővel kapcsolattartás formái: rendszeres egészségügyi szűrővizsgálatokat végeznek az óvodában. A gyermekvédelmi felelős heti kapcsolattartása a védőnővel lehetőséget biztosít a hátrányos, veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek hátránykompenzációjának csökkentésére.

A Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálattal kapcsolattartás formái: a rendszeres információcsere, programokon kölcsönös részvétel, közös munkacsoportban tevékenykedés egymás munkájának összehangolása érdekében.

A Könyvtárat a gyermekek rendszeresen látogatják, közös programokat szervezünk.

Az intézmény napi kapcsolatban van a **fenntartóval**, akivel jó és tartalmas az együttműködésünk.

A Fenntartó Önkormányzati Társulás a megalakulás óta segíti munkánkat. Folyamatos a tájékoztatás beszámolók formájában. A fenntartó, évente értékeli a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programjában meghatározott feladatok végrehajtását, a pedagógiai-szakmai munka eredményességét.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda nyitott a **külhoni magyar óvodákkal való együttműködésre**, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

6. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

6.1. A JÁTÉK

A játék a gyermek legfőbb tevékenységi formája, természetes gyermeki megnyilvánulás. Jellemzi az önkéntesség, a spontaneitás, az örömelemény, az aktivitás és a variabilitás.

A játéktevékenység célja, hogy a gyermek egyéni vágyai, ötletei a sokféle játéktevékenység során kibontakozhassanak. Játék közben a gyermekek sok tapasztalatot szereznek, megalapozódnak képességeik, alakul magatartásuk.

A gyermek egész napját a játéktevékenység szövi át és határozza meg, ebben zajlik tapasztalatainak, ismereteinek feldolgozása és az élményszerzés lehetősége.

Cél: a gyermekek sokoldalú személyiségfejlődésének elősegítése játékban. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítsa az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett, a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival érje el.

Feladatok:

- A játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása, hogy a belülről **indított szabad játéktevékenységgel** a gyermekek szabad képzettársítása fejlődjön
- Az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése.
- A játékban történő tanulás elősegítése a játék sajátosságainak tiszteletben tartásával.
- A gyermekek játékának megfigyelése, hogy képet kapjunk ismereteikről, élményeikről, érzelmi életükről, érdeklődésükről, mozgásigényükről, beszédképességükről, szociális és értelmi fejlettségükről
- Játékkezdeménnyezéssel segíthetjük az ötletszegény gyermekek játékát, melyben modellnyújtó szerepet töltsön be.
- Együttjátás során a társas kapcsolatok kialakítása, fejlesztése, együttműködési készség megalapozása.

- Lehetőség biztosítása a problémahelyzetek, konfliktusok önálló megoldására, megoldási lehetőségek keresésére ösztönzés.

A **játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása** az alapja, hogy a gyermeki játék személyiségfejlesztő hatása kibontakozhasson. A játék feltételeinek átgondolt kialakítása az óvónő feladata, melynél figyelembe kell vennie a gyermekek életkori, egyéni sajátosságait, fejlődésük jellemzőit a gyermekcsoport összetételét/ fiúk, lányok aránya/, a gyermeki játéktevékenység sajátosságait, és a környezeti adottságokat.

A **nyugodt légkör** kialakulásának a természetes, hiteles, elfogadható, támogató óvónői magatartás az alapja. A gyermek játékát mindenkinek tiszteletbe kell tartani, semmivel nem zavarható meg. A kreatív, elmélyült játék ott alakul ki, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek, mit, mikor, kivel, hol, mivel, hogyan, mennyi ideig játszhatnak. Az együttélés alapvető szokásainak kialakítása hozzájárul a nyugodt tevékenykedés megvalósulásához.

A játék szempontjából a legfontosabb szabályok:

- Egymás játékának tiszteletben tartása.
- Az eszközök óvása.
- A játék befejezésével tegyék szabaddá a teret más játék számára.

A gyermekeknek joga van egyedül vagy társsal játszani, ha igényük van, félrevonulni. A játszó gyermek dönthet, hogy befogadja a társat játékába, vagy elutasítja. Az óvónőnek el kell fogadni a gyermek döntését. Segítsen, hogy a gyermekek megtanulják az elutasítás elfogadható formáit és az elutasítás fogadását. A szabad játékban mely túlsúlyban érvényesül a nap folyamán, megvalósulnak a gyermekek elképzelési, kijátsszák magukból a bennük lévő feszültséget. Az óvónő szükség szerint segítse a színes játék kibontakozását adekvát ötleteivel, modellértékű viselkedésével, empátiájával, együttműködésével.

A gyermek játéka egy időben, párhuzamosan **több helyen** zajlik. A helyiségek berendezését az óvónő úgy alakítja ki, hogy az állandó játszóhelyek mellett, sok lehetőség legyen a mobil térberendezésre. Ez teszi lehetővé a gyerek aktuális tevékenységének megfelelő téralakítást, ami a tér jobb kihasználását eredményezi.

A mobil téralakítás néhány módja: Asztalok kirakásával a tér növelése, a gyerekek által is könnyen mozgatható paravánokkal, térelválasztókkal a játékterület leválasztása, kuckók alakítása.

A kezdeti segítség után a gyermekek egyre önállóbban, alakítják át játékuknak megfelelően a teret.

A tér elrendezésénél fontosabb odafigyelni, hogy a zajosabb, mozgalmasabb és a nyugodt tevékenységnek egyaránt kedvező helye legyen.

Kialakítandó játékterek:

- Építő-konstruáló játéktér
- Családi játékok tere
- Vizuális tevékenységek tere
- Barkácsolás tere
- Kísérletező - természettudományi játéktér
- Gyakori foglalkozások játéktere (fodrász, orvos, üzletes)
- Énekes játékok – hangszerek tere
- Irodalmi játéktér, bábok a-dramatizáló eszközök
- Eszközsarok/kincsek
- Udvari játékterek, ahol biztosított a bent megkezdett játéktevékenység folytatása, és huzamos ideig biztosítottak a játék feltételei, ha a játék tartalma megkívánja

A 3-4 évesek földközélszben tevékenykednek legszívesebben, ezért kevés asztalra és nagy szőnyeggel borított területre van szükségük.

A csoportban lévő játéklehetőségek:

- Nagy szőnyeggel borított tér- építéshez, konstruáláshoz, mozgásos-dalos játékok, kialakításához, szerepjátékhoz.
- Állandó kuckó- az elkülönülésre ad lehetőséget, valamint szerepjátékhoz is felhasználható.
- Nyugodt sarok a könyvnézegetéshez, bábozáshoz, dramatizáláshoz, homokozáshoz /télén/.

- Asztalok- barkácsoláshoz, kirakó, dominójátékokhoz, asztalok a különböző társasjátékokhoz.

A Csanyteleki óvodában, a *tornateremben* különböző mozgásos játékok számára van lehetőség. / labdajátékok, trambulin, mozgáskotta/ Felgyői intézmény egységünkben a csoportszobák adnak lehetőséget a mindennapi mozgásos játékokra.

Óvodáinkban a csoportszobák szőnyeg nélküli részén a vizes játék eszközeivel a gyerekek játékgigényének megfelelően lehet berendezni a teret. / horgászós játék, játék vízzel, szappanbuborék fújás/.

Az udvar állandó játéklehetőségeit az évszaktól függően lehet kihasználni /udvari mászóakák, hinták, csúszdák, homokozók/. Az időjárásnak megfelelően bővíthetők a kinti lehetőségek szánkózás, rollerezés, kerékpározás, labdajátékok, különböző mozgásos játékok feltételeinek megteremtésével. Az udvar téralakítása, térberendezése akkor a leggazdagabb, ha jó idő esetén a csoportban lévő összes tevékenységi lehetőség feltételei kikerülhetnek, a gyermekek aktuális választásának megfelelően.

Játékfajták

Az óvodáskorban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése, a gyermek szabadságának és az óvodapedagógus tudatos nevelő hatásának összehangoltságának következtében valósulhat meg eredményesen.

A játék fejlődése a gyakorló, utánzó, szimbolikus, szabályjáték vonalán halad, de a gyermekek játékában ezek keverednek, egy időben is megjelenhetnek.

A **gyakorlójáték** leginkább a 3-4 évesekre jellemző, de megtalálható később is pl.: új eszközzel való ismerkedéskor. A gyakorló játék során a gyermek: mozgásokat, hangokat ismételtet, ez adja számára a játék örömét. A játékban a gyermek mozog, manipulál, hangot ad, így módja van tapasztalatot szerezni az anyagok tulajdonságairól. Ezek a játékok segítik a gyermek mozgásának, testsémájának, szem-kéz koordinációjának, dominanciájának, percepciójának, ritmusérzékének, beszédének fejlődését és szociális hatása is van.

A gyermek társait ekkor még főképp szemléli, az egymás mellett való játékon kívül azonban megjelennek a játékban való kapcsolódások, az egymás iránti érdeklődés.

Az óvónő feladata, hogy a játékhoz sokféle eszközt biztosítson és segítse a nyugodt megfelelő, „egyéni” játszóhelyek kialakítását. Az óvónő adjon mintát az eszközök használatának megismeréséhez, fogadja el a sok eszközzel járó „rendetlenséget”, hisz ez adja a játékot.

Tapintatosan, fejlett szituációérzékenységgel tudja kiválasztani a játék befejeződésének idejét. Ez nagyon nehéz feladat, mert a gyermekek hosszabb- rövidebb időre otthagyják játékukat, majd visszatérnek. Amennyiben a játéktér elrendezése a játék valóságos befejezése előtt megtörténik, az megszakítja a gyermek tevékenységét, csökkenti játékkedvét.

Az óvónő használja ki az udvari lehetőségeket a gyakorlójáték fejlesztésére / homok, kavics/.

Az építő- konstruáló játék során a gyermekek létrehoznak, alkotnak valamit. A játék fontos feltétele a sokoldalú, változatos kész és félkész eszköz.

A 3-4 évesek számára a nagyobb méretű eszközök biztosítása szükséges, ők főként spontán építenek és legtöbbször egyedül.

A nagyobbaknál már megjelenik a tervezés, az apróbb eszközök előnyben részesítése, az együtt építés, a modell utáni építés, konstruálás és a kész építmény felhasználása.

A gyermekek kreatívan használják a legkülönbözőbb félkész eszközöket az alkotáshoz /falapok, ágak, kövek, /.

Homokból is szívesen építenek a gyermekek / télen a csoportszobában, máskor az udvaron/ és használják fel ezeket az eszközöket.

A gyermekek játékuk során sokféle matematikai ismeretet, tapasztalatot szereznek, fejlődik kreativitásuk, finommozgásuk, forma-színészlelésük, tapasztalják a rész- egész viszonyát és alakul a társas kapcsolatuk.

Az óvónő a megfelelő hely kiválasztásával, az eszközök technikai használatának modellálásával, a fantázia, és egyéni ötletek megvalósításának támogatásával, segítheti a játék fejlesztő hatásának kibontakoztatását.

A barkácsolás során a gyermekek különböző anyagok, félkész eszközök felhasználásával játékgigényükből fakadó elképzeléseiket valósítják meg.

A szerepjátékban a gyermek érzelmeit, elképzeléseit, élményeit sajátos módon jeleníti meg.

A szimbolikus funkciók megjelenése a cselekvési sémák képzetté formálásának kezdete. A gyermek a szerepjátékban spontán megnyilvánulásokat produkál, amelyek csak „itt és most” érvényesek. A játékban oldódik a valóság korlátozó szerepe, nem érvényesek a szokványos idő, téri egymásutániságok sem, belső motivációk irányítják, és az érzelmek uralják.

Az óvónő leginkább a korlátozásmentes, barátságos légkör kialakításával segítheti a játék során az érzelmek szabad kivetítését, eljátszását. A játék témájának, tartalmának színessége, mélysége akkor fejlődik, ha az óvónő segít a nyugodt hely /kuckók, bekerített játszóhelyek / és a megfelelő kellékek, anyagok, kendő, fátyol, kalap, szoknyák, nagyméretű textilek/ biztosításában.

Az óvónő kísértse figyelemmel a gyermekek önálló téma és tartalomválasztását, játékszövegét.

A játéktevékenység megfigyelése a gyermekek megismerésének legfőbb forrása.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt: a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

Az óvónő ezért, csak a gyermek kérésére kapcsolódjon be a szerepjátékba, de úgy, hogy a játékelképzeléshez igazodjon, ne terelje más irányba azt.

A gyermektárssal való játékának legfőbb terepe a szerepjáték. Az adódó konfliktusok megoldásánál az óvónő a kivárást, mintaadást alkalmazza, és szükség esetén segítsen.

A szerepjáték főként a szociális, kommunikációs képességek fejlődésén keresztül segíti az egész személyiségfejlődését. A gyermek a felnőtt minta alapján tanul erkölcsi értéket, együttműködési szabályokat.

A játékban adódó természetes, játékos szituációk során fejlődik kommunikációs képessége, a beszéde, alkalmazkodása, önfegyelme, szabálytudata és sokféle ismeretet, tapasztalatot szerez.

A bábozás dramatizálás során a gyermek élményeit eleveníti meg.

Kezdetben az óvónő báboz, az általa nyújtott mese élmény hatására a gyermekek is bábozni kezdenek, és játszanak ismert meséket, kitalált szituációkat, amelyek a gyermek fejlődésével egyre bonyolultabbak lesznek.

A két óvónő rendszeres együtt bábozása, az óvodában szervezett „ovi bábszínház” az óvónők báboznak, dramatizálnak a /a nagyobbak rendszeres színházlátogatása/ sok élményt nyújt a gyermekeknek.

Az óvónő biztosítson megfelelő esztétikus eszközöket az ismert mesék eljátszásához.

Szükséges eszközök: fakanál-, kesztyűs-, gyűszűbábok-, díszletek, dramatizálási kellékek, fejdíszek.

Az óvónő a kellékek készítésébe, gyűjtésébe vonja be a gyermekeket és a szülőket is. A bábozás és a dramatizálás az önkifejezés kiváló lehetősége. A gátlásos gyermek a báb mögé bújva, a szereplő helyzetébe beleképzelve magát, könnyebben megszólal. A bábozás feszültségoldó hatása is kiváló. Az óvónő sok ismeretet szerezhet a gyermek élményeiről, érzelmeiről bábjátékának megfigyelésével.

A bábozás és a dramatizálás segíti a gyermekek beszédének, kommunikációs képességének, finommozgásának fejlődését. A fantázia, kreativitás fejlődésére és a társas kapcsolatok alakítására is nagyon jó hatású.

A szabályjátéknál legfontosabb a szabályhoz való igazodás igénye.

Az óvónő ismertesse meg a gyermekeket sokféle mozgásos és értelemfejlesztő szabályjátékkal. A nagyobb gyermekek önállóan is kezdeményezik az ismert játékokat, később maguk is létrehoznak szabályokat, és önállóan alkotnak szabályjátékokat.

Az óvónő feladata a gyermekek fejlettségéhez igazodó játék kiválasztása, együtt játszással a játék megismertetése, a csoportos játékoknál ezek betartására ösztönzés.

A sok szabályjáték során fejlődik a gyermekek mozgása, kitartása, akaratereje, feladattudata, tanulják a sikerélményt és kudarcélményt.

Az értelmi képességeket fejlesztő játékok elsősorban az 5-6-7 évesek játécai, használatuk bizonyos értelmi fejlettséget feltételez.

Az óvónő a gyermekek szabad játéktevékenységében megengedő, és modellnyújtó legyen egy személyben. Ez biztosítja a nyugodt légkört és ebben a belső hatásokra létrejövő játékot. Az óvónő csak modell legyen, hogy értékeket átadó szerepe érvényesülhessen.

Programunk a gyermeki játéktevékenységet tekinti a gyermeki tanulás szinte kizárólagos közegének, legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenységének és így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközének. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé. Előtérbe helyezzük a szabadjáték érvényesülését. A játék kiemelt jelentősége az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is megmutatkozik. A folyamatos, rugalmas óvodai **napirend hosszú, egybefüggő időt ad a gyermekeknek a játékra.** A gyermekek számára a játéklehetőség biztosított óvodába érkezéstől kezdve. Ennek megszakításáról egyénileg, igényeiknek megfelelően dönthetnek. Azok a csoportok, ahol élnek a folyamatos tízórai lehetőségével, biztosított a gyermekeknek, hogy egy adott idő intervallumon belül, maga határozza meg étkezésének időpontját. A felnőtteknek természetesen oda kell figyelniük, hogy a gyermekek étkezése ne maradjon el. A folyamatos étkezés általában 1-2 asztalnál történik, így a többi gyermek játékát nem szakítja meg. A kapkodásmentes, elmélyült játék feltétele, hogy idő legyen az elképzelések megvalósítására. A hosszú, folyamatos játékidő biztosítja a játék kiteljesedését, amely így lesz örömszerző, feszültségoldó, fejlesztő.

A 3-4 évesek több időt igényelnek a játék kiválasztásához, a nagyobbak pedig hosszabb ideig játszanak. Előfordul, hogy több napon át, folytatódik a játék. Amennyiben hely szempontjából megoldható, kívánatos a folytatáshoz délután is lehetőséget adni, illetve másnap is. A nagyobb gyermekek közül sem választ mindenki gyorsan játékot. Időt kell adni számukra a játék önálló kiválasztására, a nézelődésre, válogatásra.

Biztosítsa az óvodapedagógus, hogy a csoportszobában megkezdett játéktevékenység folytatásához álljanak rendelkezésre az udvaron, teraszon is a megfelelő eszközök, helyzetek, biztosítva ezzel a játékkedv fenntartását, a játék folyamatosságát.

Játékeszközök: A játékeszköz sokfélesége, sokszínűsége hozzájárul a gyermekek játékának alakulásához, kibontakoztatják, gazdagítják, elképzeléseiket befolyásolják a fejlődésüket.

Az óvónőnek fontos ismerni a különböző játékeszközök fejlesztő hatását. A gyermekek az eszközökkel való manipulálás tevékenykedés közben sok ismeretet, tapasztalatot szereznek. Ha a méretük, anyaguk tekintetében is sokfélék szélesebb tapasztalatszerzési lehetőséget kínálnak a gyermekeknek / fa, fém, műanyag, papír/.

A színes esztétikus játékeszköz vonzó a gyermek számára, tevékenységre motiválja őket. A kész játékeszközök kiegészíthetők- félkész, többfunkciós eszközökkel.

Ezek megmozgatják a gyermek fantáziáját, sokféle „mintha” helyzetben felhasználhatók, behelyettesíthetők, átalakíthatók / textil, drótok, dobozok, hengerek/.

Az óvónő ne akadályozza a gyermekek fantáziájának kibontakozását az eszközök „funkciónak” megfelelő használatához kötésével. Az eszközök használatával kapcsolatos legfontosabb szabály, a balesetmentesség legyen.

A 3-4 éveseknél a gyakorlójáték dominál, sok eszközt használnak játékukhoz, az eszközök egymás közötti átadására nem képesek, így egyféle játékból több is szükséges a csoportban.

Főbb játékeszközök:

- húzogatós, gurulós, hangadásra képes eszközök,
- öntögetéshez, meregetéshez edények,
- nagyobb méretű autók, építőkockák,
- szerepjátékhoz szükséges eszközök.

A nagyobb gyerekek játékeszközei kiegészülnek:

- apróbb építő- konstruáló játékokkal,
- a szerepjáték kellékei sokféle félkész, többfunkciós eszközzel,
- a fa barkácsolás eszközeivel,
- sokféle készségfejlesztő játékkal /kirakó, dominó, kártya, táblajáték/,
- különböző mozgásfejlesztő eszközökkel.

A játéklehetőségeket a **képességfejlesztő játékok** területét saját készítésű eszközökkel bővíthetjük. Ezek a játékeszközök a tanulási képességet meghatározó funkciók fejlődésében speciális hatásúak. A saját tervezésű, vagy saját készítésű játékok a gyermekek érdeklődéséhez, fejlettségéhez jobban igazodnak, így jól kiegészítik a kész fejlesztő játékokat.

Az óvónő által készített játékok főbb típusai: kirakó, dominó, kártya, táblajátékok.

Ezek a játékok könnyen variálhatók, egy- egy szabály változtatásával könnyíthetők, nehezíthetők, így a különböző fejlettségű gyermekek számára is alkalmasak.

Az óvónő a játék tervezésénél vegye figyelembe a gyermekek életkori sajátosságait /a társsal való játékonként 5-6-7 évesek számára tervezzen/, egyéni jellemzőiket és tevékenységük jellegzetességét. Az óvónő elsősorban olyan eszközöket készítsen, amelyek a játékostól együttműködést kívánnak/ a kész játékok többsége versenyjáték/.

Az óvónő az eszközök elhelyezésénél különösen figyeljen:

- az áttekinthetőségre
- az alapjáték és tartozékainak azonos helyen való tárolására
- a játékok optimális mennyiségére
- a játékok folyamatos áttekintésére, a játékok cseréjére
- a gyermekek által elérhető magasságban történő tárolására

Az óvónő évente új, kész és saját készítésű képességfejlesztő játékokkal bővíti a gyermekek játéklehetőségeit.

Az új játékok használatát az óvónő az érdeklődő gyermekekkel való együtt játszás során ismerteti meg. Később a gyermekek egymástól is megtanulják önálló együtt játszásuk alkalmával.

A gyermek, otthonról hozott játéka is hozzájárulnak az óvodai játéklehetőségek bővítéséhez. A saját játékeszközök tárolására biztosítson az óvónő megfelelő helyet, és alakítsa ki az ezzel kapcsolatos szokásokat.

A sokféle játékeszköz elhelyezése nem könnyű feladat. Az óvónő a nyitott polcokon megfelelő magasságban kosarak, tárolók, felhasználásával biztosítsa, hogy átlátható, könnyen hozzáférhető legyen a gyermekek számára. Kísérje figyelemmel az eszköz felhasználását, és a kevésbé használt játékokat időszakosan, vagy véglegesen vegye el.

A gyermek a családban, az óvodában és tágabb környezetükben sok élményt és tapasztalatot szerez, az óvónő szervezzen sokféle programot, kirándulásokat. Az élmények gazdagítják a játék témáját, tartalmát. A negatív élmények is megjelennek a gyermeki játékában /TV hatása/. Az óvónő nagy empátiával segítsen, hogy ezek eljátszásával oldja a feszültségét, de játéka másokat ne zavarjon.

Az óvodapedagógus által kezdeményezett irányított játék:

- Szabad játék során egyenrangú társ, nincs helye szervezett tanulásnak, benne csak a spontán tanulási forma érvényesülhet.
- Játék kezdeményezése határozott céllal: tanulási, fejlesztési céllal, pedagógiai szándékkal, szervezett tanulás jegyeit hordozza.

6.1.1.Játékba integrált tanulás

A játékba integrált tanulás elősegítése a játék sajátosságainak tiszteletben tartásával történhet.

A tudatosan tervezett, gazdag tárgyi környezet és az aktivitást ösztönző légkör, a gyermekek tanulásához kimeríthetetlen lehetőséget ad.

A játékban minden tanulási tartalom, ismeret, jártasság, készség megjelenik, ezért a legkomplexxebb fejlesztési eszköz és lehetőség a gyermek számára és az óvodapedagógus számára is kezdeményezett vagy irányított fejlesztő játék formában.

A játékok segítik az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, a matematikai, a kommunikációs képességek, a mozgás és a finommozgás fejlődését. Az együtt játszás során az óvónő sok ismeretet szerezhet a gyermekek aktuális fejlettségéről, fejlődéséről.

A gyermekek a képességfejlesztő játékokat maguk választják, igényük szerint egyedül, társsal, vagy az óvónővel játsszák. Az óvónő és a gyermek páros együtt játszása akkor sikeres, ha a gyermek a többszöri ismétlést kéri.

Feltételei:

- gyermek fejlettségének megfelelő játékeszköz,
- jó hangulatú, a gyermeknek pozitív élményt nyújtó együtt játszás.

A képességfejlesztő játékok fejlesztésben való felhasználására az óvónők átfedési idejében van a leginkább lehetőség. Az óvónő a gyermek szabad játékát tiszteletben tartva, megfelelő szituációt teremtve együtt játszást ajánl fel a gyermeknek. A gyermek visszautasítása esetén, ne erőltesse.

Óvodapedagógus játéksújtó, játékirányító feladata, módszerei:

- Olyan eszköz, helyzet megválasztása, melyben a gyermek, tanulási tevékenységként is örömmel és önként vesz részt, alapozva természetes kíváncsiságára, tudásvágyára.
- Pozitív, fejlesztő értékeléssel teljesítőképességét fejleszti.
- A fejlesztési feladatokat az egyes gyermek kedvenc játéktevékenységéhez, érdeklődési köréhez igazítva határozza meg.
- Nyugodt, kibontakozó játék esetén irányításuk szemléltő, játékot kívülről követő.
- Az óvónő segítse a gyermeket, hogy a játékeszközök egymás közötti megosztását minél önállóbban meg tudják oldani.

A nevelőmunkát segítők feladata az óvodapedagógussal együttműködve

- Az óvodapedagógus irányítását **elfogadó együttműködéssel segíti a szabad játék** kibontakozását, a tárgyi feltételrendszer megteremtését.
- A közösen megalkotott játékszabályokat betartja és betartatja.
- Bekapcsolódik a játékba, de csak akkor, ha társnak hívják, vagy, ha a gyermekek testi épségét, egészségét kell védeni.
- Kiegészítő eszközök készítésébe kapcsolódik, ezeket bevezeti a gyermekekkel történő együtt játszásba.
- Segíti a játékeszköz elhelyezés szokásrendjének megalapozását

Együttműködés a családdal

- A szülők felé hangsúlyozza az otthoni játékfeltételek biztosítását.
- Ismerteti a játék elsődleges szerepét a gyermek életében.
- A hátrányos helyzetű gyermekek szüleit és a gyermekeket is megismerteti a játékeszközök funkciójával, használati szabályaival a beszoktatás időszakában.
- Az óvoda játékprogramjaiba bevonja a szülőket, együtt játszás élményét biztosítva a gyermekeikkel, óvodai alkalmazottakkal, a többi szülővel.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végén:

- A gyermekek játéka témájában, tartalmában gazdag.
- Kitartóan képesek játszani, társaikkal együttműködve.
- Játékukat önállóan tervezik, szervezik.
- A szerep és szabályjátékokon kívül szívesen és örömmel barkácsolnak, báboznak, dramatizálnak.
- Természetesen kommunikálnak egymással, bátran, kifejezően, érthetően beszélnek. Képességeik széleskörűen fejlődnek.
- Építőjátékuk változatos, kreatív megoldásokat alkalmaz.
- A játék során társaival összehangolja cselekvését, képes elfogadni elgondolásait.
- Játékban szerepet vállal, de képes a szervezésre és a szerepek kiosztására is.
- A sajátos nevelési igényű gyermek egyedül vagy társ mellett játszik, mozgásos játékba szívesen bekapcsolódik, pozitív irányt mutat a társakkal való kooperációja.

6.2. VERSELÉS, MESÉLÉS

A tevékenység célja, a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése, mások megértése, önmaguk kifejezése, együttműködésük alakítása érdekében. Irodalmi élmény nyújtásával ízlésformálás.

Szocializációjuk fejlődésével az önkifejezés, a gondolkodás, az ismeretek gazdagodásának legfőbb eszköze.

A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

Feladatok:

- az óvodáskorban felhasználható irodalmi anyag összeállítása,
- a spontán kommunikációs helyzetek kihasználása,

- a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és drámajátékok felhasználásával.
- olvasási igényük felkeltése és megalapozása a megfelelő irodalmi élményanyag biztosításával
- a mindennapos meséléssel a mese iránti igény alakítása része a kiegyensúlyozott és derűs, nyugodt óvodai légkörnek

Az óvodáskorban felhasználható irodalmi anyag összeállítása az óvónő feladata. A kiválasztásánál az óvónő vegye figyelembe a gyermek fejlettségét, ennek megfelelően a mondókák, versek ritmikusságát, a mese cselekményszövéseinek bonyolultságát, és az aktualitást.

A népi és művészi értékű, kortárs irodalmi alkotások közül is válasszon az óvónő, felhasználva a **kompetencia alapú óvodai programcsomag tématervjavaslatok Irodalom-anyanyelv** ajánlásait. Egy- egy nevelési évben, **minden témakörből legalább kettő témát** válasszon ki az óvónő, melynek anyaga feldolgozásra kerül a csoport összetételének figyelembevételével.

Verselés, meséléshez alkalmazandó irodalmi anyag

Rövid, ritmikus népi mondókákat, kiszámolókat, verseket, nyelvtörőket, találós kérdések

A mesék állatmesék legyenek, amelyekben visszatérő, ismétlődő fordulatok vannak, népmesék, klasszikus tündérmesék, modern, kortárs mesék és folytatásos történetek.

A gyermekek beszéd tisztaságának fejlődését elősegítik a különböző népi mondókák, nyelvtörőket. Az óvónő a spontán alakuló és az általa teremtetett helyzeteket használja ki a mondókák, versek, ringatók, lovagoltatók eljátszására, megismertetésükre, gyakorlásukra. Ismerjen az óvónő sok mondókát, verset.

Feltételrendszer megteremtése:

- Esztétikus, nyugodt környezetben mesesarok kialakítása.
- Bábozat, fejdíszeket, dramatizálási eszközöket biztosítunk az irodalmi élményeik, beszédkedvük, kommunikációjuk fejlesztése érdekében,
- Az eszközök elérhető tárolásának, önálló használatának biztosítása
- Az irodalmi anyag kiválasztásában és felkínálásában nagy szerepe van az óvodapedagógus pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosságának.

Az óvónő a nap folyamán bármikor mesélhet a gyermekek kérésére, illetve egy kedvező szituációkhoz kapcsolódva. Ösztönözzé a gyermekeket önálló versmondásra.

Lefekvés előtt mindennap mondjon mesét, nagyobbaknak olvasson folytatásos történeteket. A rendszeres mesélés segíti a gyermek szókincsének bővülését, kifejezőképességének fejlődését.

Az óvónő feltétel alakító szerepe az eszközök tekintetében is fontos.

Az érthető kommunikáció alapvető eleme a tiszta beszéd, melynek anatómiai feltétele a beszédszervek megfelelő fejlettsége. Az ezek ügyesítését, erősítését elősegítő játékeszközök biztosítása lehetővé teszi a gyermek számára, hogy a nap folyamán ezekkel tevékenykedjen.

Ilyenek: szappan buborékfújás, toll, papír, ping-pong labda, vattafújás, célba fújó játékok, tükör.

Az ismert mondókákat, verseket, meséket tartalmazó magnófelvételek alkalmat adhatnak a gyermekeknek egyéni igényük szerinti meghallgatásukra.

Az óvónő a spontán szituációkban jelzéseket kap a gyermek beszédének, kommunikációjának fejlettségéről. A fejlődési problémák hátterében gyakran hallás, beszédészlelési és beszédmegértési problémák állnak, illetve a családi nevelés hiányosságai.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek beszédfejlődésének elősegítésére.

A gyermekek beszédfejlődését logopédus segíti óvodáinkban.

A kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és drámajátékok felhasználásával elsősorban az óvónő által szervezett, külsőleg motivált, a gyermekek érdeklődésétől függően mikro csoportos, ill. csoportos helyzetekben **anyanyelvi játékokkal történik**. A közös játék idejét az óvónő naponta a gyermekek aktuális tevékenységéhez igazodva választja meg. Dallal, mondókával, mesével próbálja a gyermekek érdeklődését felkelteni az együtt játszásra, de nagyon jó lehetőség nyílik a Só- szobában való tartózkodás alkalmával is.

A három felnőtt együttműködve alakítsa ki a gyermekekben, hogy a közös játékban résztvevők és a más tevékenységet folytatók ne zavarják egymást.

Az óvónő éves tervében összegyűjti a gyermekek fejlődéséhez igazodva az anyanyelvi és a drámajátékokat. Heti tervében ezekből, valamint a mondókák, versek, mesék, dalok, zenei anyagok közül választja ki az anyanyelvi játékok tartalmát.

Repertoárját színesítse a **kompetencia alapú óvodai programcsomag kiegészítő segédletei közül a „Játszunk természetesen”, illetve a „Kiegészítő segédlet a komplex fejlesztési tervekhez” c. kiadványok anyanyelvi és drámajátékok ajánlásaival.**

Az elkészített heti terv természetesen nem lehet merev. Az óvónő rugalmasan változtasson, alakítson rajta a gyermekek érdeklődéséhez, az adott helyzethez igazodva. Adjon teret a gyermek kezdeményezéseinek, ötleteinek is.

A gyermekek beszédfejlődésének, beszédértésének spontán alakulását elősegítheti az óvónő anyanyelvi játékokkal. A beszéd formai oldalának fejlődését elősegítő játékok, a beszéd automatizmusainak, a beszédmozgásoknak és a beszédhallásnak a finomítását szolgálják. A tiszta érthető beszéd kialakulását segítik.

Anyanyelvi játékok a beszéd fejlődésének elősegítésére

- **beszédtechnikát fejlesztő játékok:** légző, artikulációs, hangadó, hangutánzó, játékok,
- **a kifejező beszéd kialakulását elősegítő játékok:** hangsúly, tempó, hangerő, ritmus gyakorlását szolgáló játékok,
- **beszédmegértést fejlesztő játékok:** belső hallást, a fonémahallást fejlesztő játékok,
- **beszédkészség fejlődését segítő játékok:** szókincsbővítő, szókereső játékok.

A nonverbális kommunikáció fejlődését különböző **drámajátékokkal** segíthetjük. Sokféle játékot játszhatunk a mimika, tekintet, vokális kommunikációs csatornák /hangnem, hanghordozás, hangsúly, szünet, hanglejtés, beszédritmus/ és mozgásos kommunikációs csatornák / gesztusok, érintés, testtartás, térköz-szabályozás/ alkalmazásával.

Vegyen be az óvónő olyan játékokat is, ahol a verbális és a nonverbális kommunikáció minél több elemét együtt kell mozgósítania a gyermeknek. A játékok kiválasztásánál az óvónő törekedjen arra, hogy ezek *metakommunikációra, improvizációra, /önkifejezés/ és dramatikusságra* épüljenek.

A szituációs játékok során lehetőség nyílik a mindennapi valós helyzetek eljátszására, élmények, problémahelyzetek feldolgozására. A játék folyamatába a gyermek egy másik személy helyébe képzelheti magát, megvalósíthatja elképzeléseit egy fantázia szituációban.

A dramatizálás és bábozás során eljátszhatnak a gyermekek ismert mesét, annak átalakított változatát /más szereplőkkel, vagy más helyszínen/ és improvizált történetet.

A drámajáték csak akkor fejti ki hatását, bontakoztatja ki a gyermekek önkifejezését és beleélő képességét, ha nyugodt, oldott, önkéntes gyermeki részvételen és magával ragadó együtt játszason alapul. Az óvónő a játékban minden gyermeki megnyilvánulást fogadjon el, támogassa az egyéni kifejezőmódot. Olyan szituációkat teremtsen, ahol a gyermekek saját érzelmeiket fejezik ki és lehetőségük van meg tapasztalni másokét is. A valódi beleélés, a saját élmény akkor jön létre, ha az óvónő szeret és tud játszani, oldott légkört teremteni, kreatív módon improvizálni.

A drámajátékok elősegítik az önismeret fejlődését, a másokra való odafigyelést, a helyzetfelismerést, a cselekvőképesség kialakulását és a kapcsolatteremtést, a másság elfogadását.

A gyermekek fejlettségét figyelembe véve az anyanyelvi és drámajátékok hároméves kortól alkalmazhatók.

A zene jól összekapcsolható a gyermekek önkifejezését fejlesztő drámajátékokkal.

A relaxáció alkalmazásával az óvónő segítheti az önkontroll kialakulását, javítja a koncentráció képességét, oldja a szorongást, nyugtató hatású. Segíthetjük, hogy a gyermekek meg tapasztalják az ellazulás feszültségoldó élményét. Ennek elengedhetetlen feltétele a nyugodt légkör, segíti a halk, nyugtató hatású zene.

Egyéni fejlettség szerint alkalmazzon az óvónő feszítő-lazító játékokat. A nagyobbaknál kiegészíthető az önmagukra koncentráció képességét fejlesztő és a kellemes érzelmi hatást kiváltó játékokkal.

A különböző játékok mellett az óvónő éneklése, a közös dalolás, a dalos játékok is bekerülhetnek a kommunikációs kezdeményezés tartalmába.

A mesélés a legfontosabb része az együttlétnek. Az irodalmi anyag egy héten keresztül végig kíséri a gyermekek tevékenységét. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

A mese a gyermek létszükséglete. A szereplők helyzetébe való beleélés, a mese mondanivalójának átélése, erkölcsi normákat, értékeket közvetít. Az élıszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világvképének alakítására.

Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál.

A mesélés hangulatának megteremtése alapvetően fontos. A csend, a nyugalom, a gyertyafény tovább fokozza az áhítatot. Az óvónő alakítsa ki a szokást a gyermekekben, hogy a mesehallgatásban mindenki részt vegyen, és csendben legyen.

Az óvónő, meséléskor szemben helyezkedjen el úgy, hogy minden gyermeket lásson és őt is lássák. Az óvónő szövegtudása biztos legyen, sokszor meséljen könyv nélkül is. Előadása beleélő, magával ragadó legyen. A képi megjelenítés nélküli mesélés segíti a gyermekben a belső kép kialakulását. A két óvónő meséljen együtt, bábozzon, dramatizáljon a gyermekeknek.

A mese hatásáról, a beleélési folyamatról visszajelzést ad az óvónőnek a gyermekek arckifejezése, izgalmi vagy nyugodt állapota.

Az irodalmi alkotás, és az együtt játszás élménye további játékra, mesélésre, bábozásra, dramatizálásra ösztönzi a gyermeket.

Óvodapedagógus feladatai:

- A versekhez, mesékhez felhasznált irodalmi anyagokat ismert könyvekből válogatjuk. Törekszünk arra, hogy érvényesüljön a pszichológiai, pedagógiai és esztétikai érték az irodalomban. Gazdagítsa érzélemvilágukat!
- A kiválasztott irodalmi anyag mindig illeszkedik a gyermekek fejlettségi szintjéhez, életkori sajátosságaihoz. Arra törekszünk, hogy az irodalom segítse az anyanyelvi nevelést, a beszédképesség fejlesztését.
- Az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszereket változatosan alkalmaz (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok).
- Érthető, kifejező előadásmódjával elősegíti a gyermeki beszéd fejlődését, a helyes, szép kiejtés, hangsúlyozás, beszéd dallam, ritmus, kifejezőképesség alakulását, a szókincs bővítését.
- Ösztönzi a gyermekeket saját versek, mesék, történetek kitalálására, átalakítására azok bábbal való megjelenítésére, mozgással, ábrázolással történő kombinálására
- **A beszéd, mese, képzelet** szükségletével kapcsolatos feladat, a gyermeket beszédre ösztönző, kötetlen légkör megteremtése. Az óvónő hallgassa meg a gyermekeket, és mindennap mondjon mesét.

- A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.
- „A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.”

„Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.”

A nevelőmunkát segítő feladata:

- Törekszik az anyanyelv helyes használatára, a kifejező beszéd alkalmazására, melyekkel példát mutat a gyermekek számára.
- Segít a báb- és dramatizálás eszközeinek elkészítésében, bekapcsolódik a gyermekek által közösen végzett tevékenységekbe.

Együttműködés a családdal

- A szülők figyelmét ráirányítja az otthoni mesélés fontosságára, tájékoztatja a szülőket, az irodalmi nevelés feszültségoldó hatásáról.
- Irodalmi rendezvényekről (bábszínház, óvón előadások) a szülőket, kistestvéreket is meghívja az irodalmi élmények közös átélése céljából.
- A szülők tájékoztatást kapnak a megismert irodalmi anyagról

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyermekek tisztán, érthetően meg tudják fogalmazni gondolataikat, érzelmeiket.
- Kommunikációjuk nyílt.

- A felnőttek és a társak beszédét megértik.
- Szívesen mondanak verseket, mondókát, sokat ismernek.
- Szeretik a mesét, szívesen báboznak, dramatizálnak ismert meséket, és kitalált történeteket.
- Kreatívan improvizálnak.
- Olyan szókinccsel rendelkeznek, amely lehetővé teszi számukra gondolataik érthető kifejezését, a metakommunikatív jelzéseket használják.
- Beszédkedvük erősödik, folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezik ki magukat.

6.3. ÉNEK- ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK, GYERMEKTÁNC

Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös énekzenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, tovább élését segítik.

A zenei nevelés **célja**, a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének formálása. Közös énekléssel, játékkal elősegíteni a gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének fejlődését.

Feladatok:

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

- az óvodáskorban felhasználható zenei anyag kiválasztása,
- a zenei tevékenységek feltételeinek biztosítása,
- mozgás koordináció, térérzékfejlesztés,
- esztétikus, szép mozgás igényének kialakítása.

A zenei nevelés tartalma:

- hangmegfigyelések,
- népi mondókák, rigmusok, ölbeli játékok, csúfolók,
- dalos játékok,
- éneklési készség, zenei hallás, ritmusérzék fejlesztés,
- zenehallgatási készség kialakítása, figyelemmel az etnikai hovatartozásra,
- mozgáskultúra, tánc, néptánc elemeivel ismerkedés,
- hangszerekkel ismerkedés,
- kisebbségi nyelvű dalok, játékok, táncal ismerkedés komplex módon kapcsolva a magyar zenei nevelés folyamatába.

Az óvodáskorban felhasználható zenei anyag kiválasztásánál az óvónő vegye figyelembe a gyermekek fejlettségét /hangkészlet, szöveg terjedelme, mozgás, térformák/, a csoport összetételét /fiúk számára mozgásos, erőfitogtató, fogó játékok/, a zenei anyag témáját, az aktualitásokat. Az óvodában felhasznált zenei anyag nagyban befolyásolja a gyermekek zenei ízlésének alakulását. Az óvónő a magyar népi gyermekjátékokból, a népdalokból válassza ki a gyermekek számára a zenei anyagot. Ezek kiegészíthetők művészi értékű komponált dalokkal, zenével. **A kompetencia alapú óvodai programcsomag kiegészítő segédleteit felhasználva,** az óvónő ismertessen meg a gyermekekkel egy-egy nevelési évben **legalább nyolc olyan művet, amelyet a kortárs szerzők művei közül választ ki.** A zeneválaszt segédanyagot felhasználva alkalmanként színesítse a zenei tevékenységeket.

A mondókák, az ismétlődő mozdulatok, az érintés, a testközelség, a felnőtthez való kötődés miatt rendkívül közel állnak a gyermekekhez. Az ölbeli, arc, kéz, ujj játékok, a lovagoltató, a hintáztatók az óvodakezdekor hozzájárulhatnak az óvónő-gyerek kapcsolat pozitív alakulásához.

A mondókák, kiszámolók, dalok ritmusához kötődő mozgásokat, mozdulatokat a gyermek közvetlenül tapasztalja a felnőttel való együtt játszás során. Az óvónő a mindennapokban sokat énekeljen, és teremtsen alkalmat a gyermekek közös éneklésére, játékára. Különböző mozdulatokkal érzékeljék a gyermekek az egyenletes lüktetést. Tapasztalják meg a csendet és a környezet hangjait. A halk-hangos beszéd, mondókázás, éneklés közötti különbséget érzékeljék, gyakorolják.

A dalos játékok közül elsősorban csigavonalat, hullámvonalat felhasználókat, és szerepcserére épülőket ismerjenek meg a gyermekek. Néhány egyszerű mozgással kísérhető alkalmi dal is bekerülhet a repertoárba.

A gyermekek az egyenletes lüktetés mellett a mondókák, dalok ritmusának érzékelését is gyakorolják különböző mozdulatokkal. A halk- hangos mellett a magas-mély, a lassú-gyors beszéd, mondókázás, éneklés gyakorlására is sok lehetőséget biztosítson az óvónő. A gyermek ismerkedjen a hangszerekkel /dob, cintányér, csukló csörgő, triangulum stb./.

Ismerjenek meg csujjogatókat, csúfolókat, nyelvtörőket, kiszámolókat és változatos mozgás és térformán alapuló dalos játékokat, valamint alkalmi dalokat.

A dalos játékok lehetnek párcserés, kapus, hidas, sorgyarapítás stb., játékok, és olyanok, amelyekhez egyszerű táncos lépések tartoznak.

A gyermekeknek legyen lehetősége az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolásának gyakorlására. Zenei hallásuk fejlődését szolgálja a dallamfelismerés, a dallambújtatás játékos gyakorlása. Zenei alkotókészségük fejlődik a dallamalkotó játékokkal.

Az óvónő a **zenehallgatás** anyagát mindhárom korosztály részére főként a **népdalok** közül válassza ki. Gyermekekhez közel álló témájú dalok könnyebben felkeltik, érdeklődésüket. Ismerjen az óvónő dalokat a növényekről, állatokról, a természetről. Énekeljen a gyermekeknek tréfás dalokat, dalos meséket, altatókat, virágénekeket.

Az óvónő rendszeresen játsszon hangszereken gyerekdalokat /furulya/. Az előzenén kívül ismertesse meg az óvónő a gyermekeket népzenei és komoly zenei művekkel is. Ezek kiválasztásánál figyeljen oda, hogy a zene a kívánt hatást váltsa ki a gyermekekből.

Teremtsen olyan lehetőséget az óvónő, hogy a zene hangulatának megfelelően a gyermekek szabadon mozoghassanak a zenére. Az óvónő az éves tervben gyűjti össze a zenei anyagot és a zenei képességeket fejlesztő tevékenységeket. Vegyes csoportban mindhárom korosztály számára tervezzen.

A zenei tevékenységek feltételeinek biztosítása hozzájárul, hogy az óvodai mindennapok természetes velejárója legyen a dalolás, a zene:

- megfelelő tágas tér a dalos játékok, mozgásformák biztonságos gyakorlásához

- friss levegő, portalanított padlózat
- megfelelő számú gyermek hangszer
- szükség szerint audio-vizuális eszközök

A sokat éneklő óvónő jó hangulatot, nyugalmat, jó kedvet teremt a csoportban, és megszeretteti a gyermekekkel a dalolást. A **mindennapok tevékenységeihez kötődő szituációk** számtalan lehetőséget nyújtanak arra, hogy az óvónő dallal kapcsolódjon hozzájuk. Kapcsolható a szituációhoz témában illő mondóka, dal, de e nélkül is énekelhet az óvónő öltözködés, barkácsolás, mintázás, kézimunka során is.

Az udvari játék, a kirándulások szituációi is sok alkalmat kínálnak az óvónőnek állatokról, növényekről, természetről szóló dalok éneklésére.

Az óvónő ezekben a helyzetekben megismertetheti a gyermekekkel az új dalokat, mondókákat, dalos játékokat és az érdeklődőkkel együtt játszás közben gyakorolhatja. A helyzet kihasználható hallás és ritmusérzék fejlesztő játékok játszására is. Az óvónőnek ügyelnie kell a spontán szituációkhoz kapcsolódva, hogy a dalos játék ne zavarja meg más gyermekek tevékenységét, megfelelő hely legyen a játékhoz. Erre leginkább az udvar alkalmas, a csoportszobában csak a kevés mozgást igénylő játékokra van lehetőség.

Próbáljanak ki különböző ritmus hangszereket /kasztanyetta, ujj cintányér, triangulum, dob, csukló csörgő, ritmusbotok/, maguk készített népi hangszereket és dallamjátszó hangszerként xilofont. A gyermekek a nap folyamán bármikor használhatják ezeket az eszközöket önálló tevékenységként, illetve más játékhoz kapcsolva.

A dalos játékok kellékei is a gyermekek rendelkezésére állnak egész nap.

A magnetofon az ismert dalokkal, mondókákkal, zenehallgatási anyaggal, a gyermekek igénye szerint hallgatható.

Az eszközök is hozzájárulnak, hogy a gyermekek a nap folyamán, spontán módon kezdjenek dalolást, zenélést, zenehallgatást egyedül vagy néhány társukkal. Az óvónő örüljön a gyermekek spontán tevékenységének, és biztosítsa a tevékenység zavartalanságát.

A **napi kommunikációs kezdeményezéseken** az óvónő játsszon a gyermekekkel kisebb mozgást igénylő dalos játékokat, változatos, zenei képességeket fejlesztő játékokat, és teremtsen lehetőséget a közös éneklésre. A zene a gyermeket mozgásra serkenti. A Csanyteleki óvodában, a **tornaszobában** jó lehetőség nyílik a különböző nagy helyigényű térformákhoz kapcsolódó mozgásos dalos játékok játszására.

Törekedjen az óvónő, hogy jó hangulatú legyen a játék, jól megmozgassa a gyermekeket. A mozgáshoz kapcsolódva a ritmusérzék fejlődése jó hatású a zenére, mondókára járás, mozgás. Az óvoda ünnepeihez kapcsolódva törekedjen az óvónő különleges zenei élmény nyújtására. A gyermekek zenei tevékenységének hatására fejlődik zenei hallásuk, ritmusérzékük, zenei emlékezetük, alkotókedvük, mozgáskultúrájuk, szókincsük és társas kapcsolataik.

Óvodapedagógus feladata:

Igényesen válasszon a népi játékok és a magyar kortárs művészeti alkotásokból, hiszen ezek fontos eszközéül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

- az együttes részvételre, a mozgás örömeire, szerepvállalásra, érintésre (kézfogás, átölelés) buzdít, mellyel a társas viselkedést, egymás elfogadását fejleszti.
- a felhasznált zenei anyaggal fejlessze a gyermekek éneklési kedvét, zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, alkotó kedvét, segítse mozgásuk összerendezettségét
- a kezdeményezéseken adjon lehetőséget az óvónő mozgás improvizálására.
- A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződjön.
- folyamatosan bővített mondókás, dalos füzetében legyenek megtalálhatóak az ismert zenei anyag képes szimbólumai, melyről a gyermekek felismerik ezeket.
- alakítson ki egy nyugodt helyet, ahol a gyermekek megtalálhatják a zenei tevékenységekhez használható eszközöket.
- a tiszta éneklés és bő zenei repertoárral rendelkezzen mind a mondókák, dalok, dalos játékok, mind a zenehallgatásra szánt énekek tekintetében.

Nevelőmunkát segítő feladata:

- biztosítja a nyugodt, tiszta környezetet a zenei neveléshez, gyermektánchoz
- bátorítsa a gyermekeket a gondozási tevékenységek közben is a zenei megnyilvánulásaikban

Együttműködés a családdal:

- beszoktatás alkalmával megismerteti a szülőket is gyermek életkori sajátosságának megfelelő rövid mondókákkal, höcögtetőkkal, kis dalokkal
- ünnepek, hagyományápolás rendezvényein, gyermektánc foglalkozásokon bekapcsolódási, együttműködési lehetőségek biztosítása.
- zenei, dalos füzetek, kiskönyvek ajánlása otthoni énekelgetéshez

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végéig:

- Egyéni képességeinek megfelelően sok mondókát, dalt, dalos játékot ismernek a gyermekek, képesek néhány dal tiszta éneklésére, helyes szövegkiejtéssel, önállóan is
- Örömmel énekelnek együtt és közösen, szeretik a közös dalos játékokat. Szeretik a zenét.
- Érzik a mondókánál, daloknál az egyenletes lüktetést és ritmust.
- Dalban, mozgásban érzékelteti a gyors-lassúbb tempót.
- Alkalmazni tudja a magasabb-mélyebb hangokat
- Társaival együtt és önállóan is tud táncmozdulatokat alkalmazni.
- Élvezettel tud figyelni a zenehallgatásra.

6.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

Az esztétikai nevelés összetett, sokszínű nevelési terület, mert magában foglalja a rajzolást, a festést, a mintázást, a kézimunkát, a képalkotást, konstruálást és a műalkotásokkal való ismerkedést.

A megfigyelés és ábrázolás által formálódnak a gyermek érzelmei, képzetek, gazdagodik élmény és formavilága.

A tevékenység célja: a gyermekek szabad képi és plasztikai önkifejezésének elősegítése, esztétikai érzékenységük, igényességük alakítása.

Feladat

- a gyermekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása
- a gyermekek ábrázoló tevékenységének fejlődését elősegíteni
- az új technikák bemutatásán túl, ösztönzéssel segítsük a gyermek ábrázolókészségének fejlődését

A tevékenység, jelentsen örömforrást, valamint alakítsa ki a gyermek igényét az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek e.

Az ábrázoló tevékenység tartalma:

- rajzolás, festés
- mintázás
- kézimunka
- képalakítás
- építés-téralakítás
- hagyományörző tevékenysége: szövés, fonás...
- műalkotások megismerése

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képiplasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek térforma és szín képzeinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

A gyermekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása az óvónő feladata.

A tevékenység sokféle anyagot, eszközt, igényel, melynek összegyűjtéséhez a gyermekek, és szülők segítségét kérheti /különböző papírok, textilek, dugók, dobozok/.

Fontos a jó minőségű, a gyermekek által könnyen megfogható, használható **eszközök biztosítása**. Az eszközök kiválasztásánál az óvónő vegye figyelembe a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait. Ennek megfelelően a kisebbek számára vastag eszközöket, és nagyméretű felületeket kell biztosítani.

Az eszközök és az anyagok elhelyezése nyitott polcokon, kosarakban és más tárolókban célszerű, hogy a gyermekek könnyen elő tudják venni ezeket. Az elkészült alkotások tárolása egyéni dobozok, a munkák elhelyezésére kialakított falfelületek a praktikusak, ahol a gyermekek önállóan elhelyezhetik műveiket.

Az alkotó tevékenységhez a csend, nyugodt **helyen** lévő 6 személyes asztal a legideálisabb. Előnyös, hogy az eszközöket a gyermek könnyen el tudja érni és karjuk szabadon mozoghat, egymást nem lökik meg.

Az ábrázoló tevékenység szervezeti formái:

A rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységeit a gyermekek a nap folyamán önállóan választhatják, és annyit tevékenykedhetnek vele, amennyihez kedvük van. Játékba integráltan egyéni, és mikrocsoportos, szervezeti keretben.

A gyermekek környezetükből spontán, és az óvónő által szervezett megfigyelések sokféle ismeretet és élményt szereznek, melyek alkotásra készítetik őket.

Kötetlen légkörben a gyermekek szívesen tevékenykednek, alkotnak. Az óvónő együtt örüljön a gyermek felfedezéseinek, egyéni megoldásainak.

A gyermek, ábrázoló tevékenységének fejlődése tükrözi ismereteit, képességeinek szintjét, érzelmi megnyilvánulásait.

Az ábrázoló tevékenység fejlődését úgy segítheti az óvónő, ha hagyja, a gyermek saját szintjén, a saját elgondolásai szerint, a saját élményeit alkossa meg. Csak akkor segítsen, ha elakad, vagy kéri a segítséget. Ebben az esetben sem a felnőtt sémákat adja át a gyermeknek, hanem az ő gondolataiba, elképzeléseibe helyezkedjen bele és így adjon technikai segítséget vagy ötletet a továbblépésre.

A tevékenység a lényeg, nem az elkészült „mű”. A legfontosabb, hogy a gyermek örömmel tevékenykedjen, újra és újra alkosson, próbálja megvalósítani elképzeléseit.

Már a **kisebb gyermekeknek** is biztosítson az óvónő sokféle anyagot, eszközt, hogy a nap folyamán bármikor használhassák ezeket. Az óvónő teremtsen a gyermek számára szabad karcoló, firkáló, mázoló lehetőségeket. Ehhez vízszintes és függőleges nagy felületeket, vastag krétát, ecsetet, ceruzákat biztosítson, mert a gyermekek keze ekkor még nem képes vékony eszközök helyes fogására.

A *firkálás időszakában* a gyermekeknek nem szándékuk még a téma ábrázolása. A felnőttek kérdéseikkel ne erőszakolják rá a gyermekekre a téma megnevezését. A rajzolási, festési, nyomdázási technikákon kívül az óvónő ismertesse meg a gyermekekkel az olló használatát, és a ragasztás technikáját.

Az óvónő biztosítsa, hogy a gyermekek többféle plasztikus anyaggal is tevékenykedhessenek. A gyurma, lisztgyurma formálhatóságával, gyurkálásuk, sodrásuk, gömbölyítésük, mélyítésük, vágásuk közben ismerkedhetnek a gyermekek.

Az óvónő ismertesse meg a gyermekeket a formázás eszközeinek használatával /kés, kiszúró forma, sodrófa/ a nyomat készítés, és a díszítés technikáját /termények, pálcikák, különböző felületű, formájú eszközök/.

Az óvónő aktivitása, a gyermekek tevékenységéért való lelkesedése, öröme ösztönzőleg hat az ábrázoló tevékenységek iránti érdeklődésre.

Az egyéni fejlődési ütemüknek megfelelően az ábrázolási tevékenységük tovább bővül anyag, eszköz, technika tekintetében, és fejlődik a figurativitás. Az óvónő sok élmény biztosításával hozzájárulhat az ábrázolási témák gazdagításához.

A figurativitás előtérbe kerülésével az egyéni alkotások képi, plasztikai formában is megjelennek. Egyre több vékony eszközt használnak /ceruza, ecset.../

Az óvónő egyre bonyolultabb, fejlettebb finommozgást igénylő technikákkal ismerteti meg a gyermekeket /batikolás, szövés, fonás, varrás/.

A gyermek téma ábrázolása tovább bővül, emberek, állatok, mesék megformálásával, ajándékok készítésével.

Külön téma választható a fiúk és a lányok témaválasztásában és ábrázolási technika iránti érdeklődésükben. Vegye figyelembe ezt az óvónő és a fiúk számára is biztosítson vonzó tevékenységi lehetőségeket.

Az óvónő mértékletes és kreatív segítsége következtében a gyermekek képalkotásai egyediek, plasztikai munkáik aprólékosan megformáltak lesznek. A valóság egyedi megformázásában a forma, az arány és a tételrendezés alkotása fejlett.

A gyermekek szívesen végzik a tevékenységeket, finommozgásuk, vizuális képességeik fejlődnek, ismeretet szereznek a környezet tárgyairól, anyagairól, azok tulajdonságairól, kreatív, fantázia dús alkotásokat hoznak létre.

Az óvónő ösztönözzé a különös egyedi ábrázolási megoldások keresésére a gyermekeket.

A gyermek alkotásait a felnőttek és a gyermektársak is becsüljék meg, lássák el a gyermek jelével, tegyék az öltözői faliújságra, csoportba az erre kijelölt helyre, őrizték meg az egyéni tárolókban. A gyermekek haza is vihetik az alkotásaikat.

Az óvónő éves tervben – lehetőségtervben gyűjti össze azokat az ábrázolási technikákat, aktualitáshoz és a környezet megismerési tapasztalatszerzéshez kapcsolódó témákat, amelyekből válogatva állítja össze a heti rendet. Az óvónő a **kompetencia alapú óvodai programcsomag tématervjavaslatából**, a vizuális tevékenységek ajánlásából, egy-egy nevelési évben, **minden témakörből, kettő témát feldolgoz**, a csoport differenciálhatóságának figyelembevételével. Az óvónő gyakran új ábrázolási technikákkal ismerteti meg a gyermekeket, amelynek feltételeit folyamatosan biztosítja. Az új technikát az érdeklődő gyermekeknek mutatja meg, szükség szerint segít. Az óvónő az új technikára egész héten kiemelten figyel, a gyermekek folyamatosan az óvónő, illetve a társak segítségével ismerik meg.

Az óvónő a nagyobb gyermekeknél az ábrázolási téma választását legtöbbször a gyermekre bízta, velük beszél meg. Az érdeklődő gyermekek egy asztalnál tevékenykednek /ha nagyobb az érdeklődés, a helyet bővíteni lehet/, így az óvónő a többi tevékenység mellett figyelemmel tudja kísérni.

A gyermekek maguk választják meg a tevékenység időpontját és időtartamát.

A gyermekek az óvónő által felkínált új technika helyett választhatnak mást is a csoportban lévő lehetőségek közül. Az óvónőnek az eszközök, a technika megismertetése után nem szükséges folyamatosan a gyermekek között tartózkodni, *hagyja őket önállóan alkotni és csak szükség esetén segítséget nyújtani.*

Az ábrázoló tevékenységek iránt kevésbé érdeklődést mutató gyermekeket az óvónő érdekes témával, eszközzel, technikával igyekezzon motiválni.

A gyermek alapos ismerete szükséges ahhoz, hogy az óvónő az érdeklődését fel tudja kelteni. A rajzolást elsősorban a finommozgás fejletlensége miatt szeretik kevésbé a fiúk. Az óvónő figyeljen oda ezekre a gyermekekre és fejlettségüknek megfelelő feltételek biztosításával próbálja őket sikerélményhez juttatni.

Óvodapedagógusok feladatai:

- a tevékenység feltételeinek megteremtése: egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosítson
- egészségre és környezetre ártalmatlan eszközbeszerzés biztosítása
- az ábrázolási tevékenység, eszközhasználat technikájával ismerkedtetés
- különböző anyagokkal történő megismertetés,
- a rajzolás, festés, mintázás és kézi-munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival való megismertetés.
- nyugodt ábrázolási tér kialakítása, gyermekek által önállóan hozzáférhetően
- a tevékenységhez kialakított szokásrend megalapozása, a balesetvédelem erősítése az eszközhasználatához kapcsolódó szabálytudat fejlesztésével.
- minél több érzékszerven keresztül történő megismerési folyamat biztosítása a gyermekek látáskultúrájának fejlődéséhez.
- a differenciált, egyéni bánásmód alkalmazása a vizuális tevékenységek során, pozitív értékeléssel az eredmények elismerése, további ösztönzése.
- a gyermek önmagához viszonyított fejlődéséhez igazított fejlesztés megvalósítása.
- a gyermekek munkájának gyűjtésével és elemzésével az egyéni fejlesztési feladatok tervezése.
- a gyermek önmagához viszonyított fejlődéséhez igazított fejlesztés megvalósítása.

Az óvodapedagógus helyezze előtérbe a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

A nevelőmunkát segítő feladatai:

- az óvónő segítő társaként jelen van a környezet megteremtésében, eszközök előkészítésében

- Segít a gyermekeknek az eszközök esztétikus elrakásában, tárolásában, a szükséges eszközöket (ecsetek, festékek, terítő stb.) elmossa, tisztítja.

Együttműködés a családdal

- Tájékoztatja a szülőket az otthoni ábrázolási tevékenység fontosságáról, az életkornak megfelelő eszközök biztosításáról
- A hátrányos helyzetű gyermekek megsegítése rajzeszközökkel, rendeltetésszerű használatra motiválás, rajzélményhez juttatás támogatása
- Motiválásuk arra, hogy a gyermekük egyéni fejlettségi szintjéhez képest történő haladást értékeljék elkészült munkáikban
- Ünnepi készületekben együttműködve, szülői ötletek támogatásával az esztétikus környezet megteremtésében, a kézműves szülői technikák bemutatásában.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyermekek sokféle ábrázolási technikát ismernek, szeretnek alkotni
- A különböző anyagok tulajdonságairól, alakíthatóságáról széleskörű tapasztalataik, ismereteik vannak.
- Emberábrázolása jól fejlett
- Képi és plasztikai alkotásaikra a témagazdagság a jellemző.
- Képi és plasztikus alkotásaik részletezőek, tételrendezésük komponált, színviláguk gazdag, egyedi.
- Vizuális észlelésük, finommozgásuk fejlett.
- Kreatívan alkalmaznak díszítőelemeket munkáikban
- Megbecsülik saját és mások munkáját, képesek indoklással értékelni tetszésüket az elkészült munkákban
- A szép látványt felfedezi környezetében, abban gyönyörködik.

6.5. MOZGÁS

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához.

A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- c) szervezett mozgásos tevékenység.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.

Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését.

A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

A 3-6-7-éves kor elsősorban a természetes mozgások, a nagymozgások tanulásának, az első mozgáskombinációk kialakulásának kora.

A mozgás fejlődése a mozgás végrehajtás minőségének, pontosságának, gyorsaságának alakulásával a finommozgás felé halad.

A tevékenység **célja**, a gyermekek természetes mozgásának és testi képességek fejlődésének, valamint a mozgás segítségével az értelmi, szociális képességek fejlődésének elősegítése.

Mindazon testi (koordinációs és kondicionális) képességek fejlesztése, melyek szükségesek az iskolai élet megkezdéséhez, az egészséges szervezet megőrzéséhez.

Feladatok:

- kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása,
- a gyermekek számára mozgásos játéklehetőségek összeállítása,
- a szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyermekek mozgásfejlődésének elősegítése.

A nagymozgások fejlődésének fő jellegzetességei és iránya:

A 3-6-7 éves korban fejlődő természetes mozgások: kúszás, csúszás, mászás, járás, fel-, leugrás, tárgyhordozás, húzás, gurítás, fel-, lelépés, futás, gurulás, szökdelés, átugrás, dobás, függés, lengés, egyensúlyozás.

A 3-4 évesekre jellemzőek a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák. Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás. Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.

A 4-5 évesek nagymozgásai bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal. A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. / Testrészek, oldalság, a-szalag jelölés, téri tapasztalatok/.

Az 5-6-7 éveseknél a nagymozgások koordináltabbá válnak. Képesek a gyermekek finomabb, apró mozgások elvégzésére. A kéz, fogó izmainak erősítése /eszközfogás, támaszgyakorlatok/, a szem-kéz /célba dobások, labdajátékok/, szem-láb /lábbal labdavezetés/ koordináció fejlődése előtérbe kerül.

Legintenzívebb a térpercepció fejlődése /fogó játékok, dalos játékok/.

Mozgásfejlesztés megvalósulása - az óvodapedagógus feladatai

A mozgás és a motorikus képességek fejlődése elválaszthatatlan, a mozgás által fejlődnek a motorikus képességek /kondicionális, koordinációs/, a képességek fejlődése feltétele a mozgásfejlődésének.

A gyermekek mozgásigénye különböző, minden gyermek találjon fejlettségének érdeklődésének, temperamentumának megfelelő mozgásos tevékenységet.

A gyermekek napirendjét úgy kell kialakítani, hogy egész nap biztosítsunk megfelelő helyet, eszközöket a mozgásos tevékenységekhez a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

- **A gyermekek számára mozgásos játék lehetőségek összeállításánál** az óvónő vegye figyelembe a gyermekek életkori, mozgásfejlődési sajátosságait, a gyermekek összetételét és a környezeti adottságokat, valamint, hogy minden gyermek megtalálja a számára legmegfelelőbb tevékenységet. A mozgás által fejlődik a gyermek idegrendszere, értelmi és szociális képességei.
- Az óvónő törekedjen a változatos mozgásformák gyakorlásának, a sokféle mozgástapasztalat megszerzésének szempontjait figyelembe venni a mozgáslehetőségek összeállításánál.
- A differenciált egyéni bánásmód, az egyéni fejlettségnek megfelelő szintű mozgáslehetőség biztosítása végig kíséri a mozgásfejlesztési tevékenységeinket.

A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása rendkívül fontos a gyermekek mozgásigényének kielégítése szempontjából.

A mozgás az óvodás gyermek természetes megnyilvánulása, az egész óvodai életet, a teljes tevékenységrendszerét átszövi.

A mozgásnak a játék mellett, a legnagyobb hatása van a gyermekek személyiségfejlődésére. megfelelően

- Biztosítani kell a gyermekek számára **egész nap folyamán** az aktív mozgás, mozgásos játék lehetőségét.
- Biztosítson a gyermekek számára szabad teret a mozgásra.

A különböző eszközök a gyermekeket mozgásra ösztönzik.

Javasolt eszközök: pad, zsámoly, ugró szekrény, bukfenc szőnyeg,

A gyermekek igényük szerint különböző mozgásokat végezhetnek az eszközökön.

- A Felgyői tagóvodában alakítsa ki az óvónő, mozgásos játékokra alkalmas teret.
- Biztosítson sokféle mozgáshoz eszközöket, és azokat a gyermekek számára jól láthatóan helyezze el.
- A Csanyteleki tagóvodában, minél több lehetőséget biztosítson az óvónő a tornaszoba adta lehetőségek kihasználására.
- A lehetőségeket az óvónő a gyermekek ismeretében alakítsa ki és ügyeljen az eszközök biztonságos használatára.
- Segítse a zavartalan együtt játszást, támogassa önállóságukat a mozgásos játékok alkalmával.
- A felnőttek úgy alakítsák ki együttműködésüket, hogy figyelemmel tudják kísérni a több helyszínen folyó tevékenységeket.
- Az óvónő egyéni bánásmód alkalmazásával adjon lehetőséget a fokozott mozgásigényű gyermekeknek, hogy bizonyos ideig egyedül is mozoghassanak az **udvaron** /futkározás, rollerezés/. Ebben az esetben is legyen az óvónőnek rálátása a gyermekekre

Javasolt eszközök: célba dobók, /vízszintes, függőleges cél/, lépegető, tornakarika, ugrókötel, labda, trambulín, füles labda.

A gyermekek a spontán mozgásos játékok során sok mozgás tapasztalatot szereznek. Az óvónő egyéni differenciálással segítse a gyermekeket az eszközök adta mozgáslehetőség megismerésében.

Az óvónő biztosítson minden nap szabad levegőn való mozgást a gyermekeknek, ami az agy megfelelő oxigén ellátása miatt is nélkülözhetetlen.

Az udvaron a sokmozgásos játéklehetőség kialakítása rendkívül fontos. A különböző mászóakák, mászásra, kúszásra, csúszásra, egyensúlyozásra, függésre adnak lehetőséget.

Nagy jelentőségűek a hintázó, ringató, pörgő mozgások lehetőségét kínáló eszközök, a lengő-, mérleg hinták, rugós játékok, amelyek a gyermekek által igen kedveltek. Az Ayres terápia hívta fel a figyelmet ezeknek, a mozgásoknak az idegrendszer szerveződésére és a gyermek fejlődésére gyakorolt kedvező hatására.

Udvari mozgásos játékokhoz: roller, kerékpár.

A gyermekek biztonsága érdekében, a környezet kialakításánál a balesetvédelem szempontjaira figyeljünk.

- Az óvónő ismerje az eszközök adta mozgáslehetőségeket, annak fejlesztő hatásait.
- Ismertesse meg az óvónő a gyermekekkel az eszközök használatát és határozott feladatmegosztással, felelősséggel figyeljen minden felnőtt a gyermekekre, szokás és normarendszer megalapozása.
- Az óvónő alakítsa ki a szokást, hogy egymás tevékenységét tartsák tiszteletben és vigyázzanak egymás testi épségére.
- A társakkal végzett együtt mozgás tapasztalatait gazdagítja, a gyermek én-határainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődését elősegíti.
- Differenciált bánásmóddal az óvónő teremtsen meg a lehetőséget, hogy a nagyobb mozgásigényű gyermekek sokféle futó, fogó játékban vehessenek részt.

A gyermekek a kötetlen, szabad mozgás során sokmozgásos élményt szereznek, ami mozgáskedvüket növeli.

A szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyermekek mozgásfejlődésének elősegítését az óvónő heti mozgásprogram készítése során tervezi. Ezt a gyermekek ismeretében, a feltételekhez igazodva állítja össze.

A tagintézményekben minden csoport **heti egy alkalommal** vesz részt szervezett mozgásos tevékenységben, testnevelésen. A Csanyteleki tagintézményben, a **tornaszobában**, a Felgyői tagintézményben a **csoportszoba átalakításával** valósuljon meg a szervezett mozgásos tevékenység. Jó idő esetén, az udvaron. Frissítő testnevelés napi 10 perces időtartammal valósuljon meg.

Az eszközfeltétel a mozgásfejlődés szempontjából meghatározóan fontos, hisz az **eszközök** mozgásra ösztönzik a gyermeket, és sokféle különböző nehézségű mozgásra adnak lehetőséget.

Az eszközök változatos lehetőségeket biztosítanak egy-egy mozgás gyakorlására:

- földön, - magasabb szeren,
- vízszintes- ferde, - függőleges szeren,
- nagyobb- kisebb szeren,
- kemény- labilis puha szeren.

Javasolt eszközök:

Kúszásra, mászásra, csúszásra lehetőséget adó szerek: bordásfal, mászó háló, pad, kötélletra, álló- fekvő tornakarika sor.

Egyensúlyozásra lehetőséget adó eszközök: trambulín, billenő rácshinta, tányérhinta, füles labda.

Kézi szerek: labdák, tüskés labda, babzsák, kendő, szalag, bot.

Egyéb sportszerek: kötél, zsámoly, ugrószekrény, tornaszőnyeg, gyűrű.

A testséma alakításához nélkülözhetetlen a tükör és a jelölő szalag.

A gyermekek a **szervezett testnevelésen** mindannyian részt vesznek, a mozgásnak megfelelő öltözetben.

Az óvónő a szervezett testnevelés első részében *irányított mozgásos játékokat* játsszon a gyermekekkel. Ezek a gyermekek korától, fejlettségétől függően lehetnek mozgásos utánzó, futó játékok, egyszerűbb gimnasztika /kézi szerrel, zenére/ jellegű mozgások.

A játékok jól mozgassák meg a gyermekeket. A mozgáskoordináció, a testséma, a téri tájékozódás fejlődését segítő játékokat válassza elsősorban az óvónő.

Az eszközös mozgásra biztosítsa a legtöbb időt az óvónő.

- Az óvodapedagógus úgy rendezze be a teret, sokszínű mozgásra legyen lehetősége a gyermekeknek.
- Vegye figyelembe az egyéni különbségeket a mozgásfejlettség terén, adjon lehetőséget a pihenés és a mozgás igény szerinti váltakozására.
- A gyermekek egyéni igény szerint, egyéni tempóban gyakorolhatnak.
- A pihenésre vágyó gyermekek rövid időre abbahagyhatják a mozgást.

Az eszközös mozgás után, *irányított mozgásos szabályjátékkal, különböző versenyjátékkal, tartásjavító, lábboltozat erősítő gyakorlatokkal vagy relaxálással* vezeti le az óvónő a testnevelést.

- Az óvónő a gyermekek fejlettségéhez igazodó mozgásprogram összeállításával, tudatos feltétel alakításával segíti a gyermekek mozgásfejlődését és testi képességeinek alakulását.
- Az óvónő a gyermekek egyéni fejlődési ütemét tartsa tiszteletben, a gyermekeket engedje egyéni módon reagálni, szabadon mozogni.
- Legyen természetesen kommunikáló, jó kedvű játszótárs, segítő, ösztönző, ötletadó. Mozgása minta legyen a gyermekek számára.

A sok mozgás eredményeként alakul a gyermekek mozgáspontossága, automatizált sági foka, mozgásbiztonsága. Testi képességei, kitartása, szókincse, szociális képességei fejlődnek.

Nevelőmunkát segítők feladata:

- Tiszta, egészséges környezetet teremtenek a testnevelési foglalkozások megtartásához
- Összehangoltan segítsék az eszközök használatával, s az egymással kapcsolatos szokások kialakítását.
- Megosztva segítsenek a gyermekeknek, tekintsék át a sokféle mozgáslehetőséget.
- A mozgás után bő folyadék felvételére van szüksége a gyermekeknek, ennek biztosítása a dajka feladata.
- Mozgásfejlesztés után figyelemmel kíséri a gyermekek átöltözését, szükség esetén segít, az egészségvédelmi szokások megtartására nevel.

Együttműködés a családdal

- Az óvodapedagógus példamutatással felhívja a családok figyelmét a rendszeres mozgás fontosságára, nyitott óvodai programokat ajánl, részvételre ösztönöz, pl. Sportnap, Sportdélután.
- Mozgásfejlődéssel kapcsolatos észrevételeiről tájékoztatja a szülőket, szükség esetén segíti a szakemberhez, orvoshoz fordulást.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek szeretnek mozogni.
- Mozgásuk biztonságos, kitartó.
- A gyermekek nagymozgása összerendezett, finommozgásuk fejlődött.
- Testsémájuk, téri tájékozódásuk kialakult.
- Versenyjátékokban betartják a szabályokat
- Képes babzsákkal a fején egyensúlyozó járásra vízszintes padon
- Tud rövidebb távon egyenletes iramban futni, ütemtartással járni
- Tud helyben labdát vezetni
- Tud egykezes felsődobással célba dobni
- Tud gurulóátfordulást végrehajtani előre
- Tud néhány mozgásos játékot irányítás nélkül játszani.
- A sajátos nevelési igényű gyermek a fejlettségének, képességének megfelelően bekapcsolódik a különböző mozgásos tevékenységekbe,
- Finommotorikájának fejlettsége révén felkészült az írás tanulásához, önfegyelme, erősödik.

6.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

A gyermek környezettel való ismerkedése az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. A külső világ tevékeny megismerése magában foglalja a **környezet megismerése** mellett az elemi **matematikai tapasztalatok** megszerzését. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól.

A tevékenység **célja**, hogy a gyermekek minél több ismeretet, tapasztalatot szerezzenek szűkebb tágabb természeti társadalmi környezetükről, alapvető mennyiségi és formai összefüggéseiről, megalapozódjon környezetvédő szemléletük.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Feladatok:

- A környezet megismerésére nevelés életkornak megfelelő tartalmának közvetítése.
- A környezet tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása.
- Az alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése.
- a környezet szépségének észre véttetése, megszerettetése, védelme, pozitív érzelmi viszony kialakítása a család bevonásával
- A környezettudatos viselkedéshez szükséges készségek, jártasságok megalapozása

A környezet megismerésére nevelés életkornak megfelelő tartalmának közvetítése az óvoda mindennapi életébe ágyazva történik, minden a gyermek környezetéből származó élményre, ismeretre kiterjedve történjen.

Az óvónő – lehetőségterv összeállításánál kiválasztja a környezet megismerés tartalmát, a gyermekek életkori egyéni sajátosságainak, ismereteinek figyelembevételével.

A **kompetencia alapú óvodai programcsomag tématervjavaslatából**, a környező világ tevékeny megismerése ajánlásból, egy-egy nevelési évben **minden témakörből legalább kettő témát feldolgoz**, a differenciált egyéni fejlesztés figyelembevételével.

Fontos, az óvodai és a lakóhelyi környezet lehetőségeinek ismerete is. A projekt típusú tervezés az öselemek – tűz, víz, föld, levegő-, integráló szerepet töltenek be. A gyermekek fejlődésével a környezet megismerésének témái bővülnek, tartalmuk mélyül.

A környezet megismerés tartalma és az óvodapedagógus feladatai:

- Társadalmi környezet: család tagjai, együttélésük, felnőttek munkája, környezet tárgyai, eszközei, anyagai, színei, lakóhely, közlekedési eszközök, közlekedés szabályai...
- Természeti környezet: évszakok, növények, állatok, élő és élettelen természeti környezet, kőzetek, levegő, víz...
- Környezetvédelem, természetvédelem, a környezetvédelem jeles napjai, környezettudatos vásárlás, szelektív hulladékgyűjtés...

Mindehhez szervesen kapcsolódnak a környezet mennyiségi, formai viszonyaival kapcsolatos ismeretek. A témához kapcsolódnak, egymással összefüggnek.

- Az óvónő témaválasztáskor a gyermekeket közvetlenül körülvevő világ élményszerű megismertetésére helyezze a hangsúlyt.
- Tevékenységeik során azt is megtapasztalhatják, hogy a környezetet alakítani tudják. Az óvónő nagy felelőssége, hogy ez pozitívan történjen, mindig a környezetvédelem figyelembevételével.

A környezet tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása az óvónő által tudatosan kiválasztott tartalomnak megfelelően szükséges.

A környezeti nevelés maga az élet, sok ismeret és tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, sok pozitív élmény segítségével alapozható meg. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartás alakítására.

Megvalósítása a játékon keresztül, gyermeki tevékenységek közbeni tapasztalatszerzésen alapul, a gyermekek spontán érdeklődésének, a megismerés vágyára épül. A tevékenykedés útján jön rá a gyermek az összefüggésekre, tanul meg látni, gyönyörködni, érzelmekhez kötődni, mikro- majd makro-környezetéhez. A több érzékszervvel való megtapasztalás maradéktalan élményt nyújt, sokoldalúbb megismerést eredményez.

A gyermekek környezetében lévő felnőttek, elsősorban a család és az óvónő / többi óvodai dolgozó/ személyes természetszerető magatartása, szemléletmódja meghatározó.

- Az óvodapedagógus a gyermekek segítője legyen a környezet megismerés útján, tudatos feltétel alakító, szituációteremtő.
- Az óvónő tudatos, feltétel alakítása következtében, legyen az óvodában sokféle anyag, eszköz a színes tevékenységi lehetőség biztosítása érdekében. A játék, a mozgás, a rajzolás, mintázás, kézimunka, a munka jellegű tevékenységek a gyermek mindennapi spontán tapasztalatszerzési forrásai. Ezekben a természetes élethelyzetekben a gyermekek problémákat oldanak meg, felfedezik közvetlen környezetüket.
- Az óvónő teremtsen minél több **állandó tapasztalatszerzési lehetőséget** a csoportban, az óvoda udvarán.
- Biztosítson minél több, különféle vizsgálódási eszközt az egyéni tapasztalatszerzéshez, megfigyelésekhez
- **a nemzeti kultúra helyi értékeinek megtapasztaltatása terén:** igazodik a lakókörnyezet sajátosságaihoz, értékeinek, jeles napjainak megismertetéséhez,
- hagyományápolás megalapozása, érzelmi viszonyulások erősítése.
- Az óvónő a természetesen adódó szituációkhoz kapcsolódva segítse a cselekvés és a szóbeliség párhuzamos megjelenését.

Anyanyelvi fejlesztés feladatai a külső világ tevékeny megismerése területén:

- kommunikációs készség fejlesztése a megtapasztalás élményeinek szavakba öntésével,
- spontán és irányított beszélgetések során verbális fejlesztés megvalósítása, passzív szókincsbővítésre, mondatalkotásra ösztönzés,
- matematikai fogalmak pontosabbá tétele, új fogalomrendszer kialakítása,
- észlelés, emlékezet, képzelet fejlesztése a megtapasztalások által.

A gazdagon berendezett **élősarok** széleskörű ismeretszerzési lehetőséget nyújt.

Az élősarokban legyen valamilyen állat /hal, ékszerteknős, kanári, pinty/, melyeket a gyerekek megfigyelhetnek, gondozhatnak. Sok ismerettel gazdagodnak így, az állatok életmódjával, mozgásával, hangjával, védelmével kapcsolatban. Pozitív érzelmi kötődés alakul ki bennük az állatok iránt.

Legyenek az élősarokban cserepes virágok, amelyeket a gyermekek gondozhatnak, öntözhetnek. A gyermekek folyamatosan megfigyelhetik a fejlődésüket. Vessenek, csíráztassanak, hajtassanak az évszaknak megfelelően.

A kísérletező, vizsgáló asztal jó lehetőséget teremt az állatok, növények, termények, anyagok megvizsgálásához és különböző egyszerű kísérletek elvégzéséhez, amelynek következtében a gyermek tapasztalatai tovább gazdagodnak.

Eszközei: csipesz, nagyító, távcső, olló, üveglapok, kés, mérleg, különböző méretű üvegedények, tölcsér, itatóspapír.

Itt találhatóak a **képeskönyvek**, növényekről, állatokról.

A gyermekek közös kirándulásain, a szervezett megfigyeléseken készített fényképekből összeállított **„Zöld napló”** az élmények felelevenítésének eszközei. A magnetofon használatához biztosítsa az óvónő a környezet hangjairól készített felvételeket.

Az udvar a kert is sok tevékenységi lehetőséget kínál /növények gondozása, rovarok, madarak megfigyelése, évszak változásai/. A szeméthyűjtésben, a gyermekek minden évszakban vegyenek részt, az udvar, a kert gondozásában a felnőttekhez kapcsolódva tevékenykedjenek. /homokászás, levélgereblyezés, söprés, szeméthyűjtés, hólapátolás, ültetés, madarak téli etetése/. Eközben nemcsak ismereteik bővülnek, hanem kialakul a szép környezet iránti igényük, és környezetvédő magatartásuk is alakul.

- Az óvónő biztassa a gyermekeket, hogy mindent gyűjtsenek össze, ami a környezet megrongálása nélkül lehetséges /tollak, kagylók, kövek, termények/.

Jó megfigyelési lehetőséget biztosítanak a gyermekek számára az óvodába időszakosan bevihető élőlények /pók, béka, kiskacsa, csibe, házimalom/. A gyermekek az állatokat természetes módon megfoghatják, etethetik.

Az óvónő hívja fel a gyermekek figyelmét az állatok óvására, és a higiénés szokások betartására. Az óvónő az adódó helyzetekben megfogalmazódó gyermeki kérdésekre adjon választ, mutasson újabb lehetőségeket a további felfedezéshez.

- Az óvónő a páros, illetve kiscsoportos tevékenységek, beszélgetések során sokat megtudhat a gyermekek ismeretei szintjéről. Az óvónő a tágabb környezet megismerésére szervezzen kirándulásokat, sétákat, megfigyeléseket.
- Útmutatásként használja az óvónő,
- **„A környezettudatos magatartás kialakításának programja” c. innovációt.**

- Ilyen alkalmak lehetnek: háziállatok megfigyelése, természetvédelmi kiállítás közelebbi városban, pl. Csongrád, Szentes, parklátogatás, **óvodán kívüli tapasztalatszerzés** megszervezése az óvónőtől tudatos előkészítést igényel.
- Fontos, hogy előzetesen látogasson el az adott helyre, vegye számba a gyermekek tapasztalatszerzési lehetőségeit, ennek megfelelően biztosítsa az időt, az eszközöket, és készüljön fel, hogy a gyermekek kérdéseire válaszolni tudjon.
- Döntsön, hogy hány gyermekkel lehet megvalósítani az adott helyzetben élményszerűen, a gyermek számára minél több élményszerzési lehetőség biztosításával a szervezett megfigyelést.
- Készítse fel a gyermekeket az óvónő érzelmileg, és adjon számukra megfigyelési támpontokat.

A kirándulások az állatok, növények természetes környezetükben való megfigyelésének, a természeti környezet megismerésének lehetőségét nyújtják.

- Az óvónő minden évszakban szervezzen sétákat, hogy a gyermekek a természet változásait megfigyelhessék. A falu környékén erdők, mezők, vízpart, legyen ismert az óvónő számára /növényei, állatai, tapasztalatszerző lehetőségek/.
- A kirándulásokon, ha az egész csoport egyszerre vesz részt, az óvónő vonjon be szülőket is a gyermekek kísérésébe. A kiránduláshoz szükséges eszközök: magnetofon, távcső, fényképezőgép, hátizsák, szemeteszsák.

A természet szeretetére, tisztaságának védelmére, megóvására, tevékeny természetvédelemre nevelés

Az óvónő láttassa meg a természet szépségét, hangjait, a csendet, a tiszta levegőt. A kirándulás nagyon jó alkalom a természetvédő szokások és magatartásmód megismertetésére:

- lehetőségek felkutatása és biztosítása a környezet felfedezésére, rácsodálkozásra, a természeti és épített környezet védelmére,
- természetes élethelyzetekben az állatok, növények, természeti elemek megfigyeltetése, a helyes viselkedés szabályainak megismertetése,
- folyamatos növényápolás- és gondozással, kisállatok tartásával összefüggő tevékenységek megismerése, felelős magatartás megalapozása,
- természeti-világnapokhoz kapcsolódással az elkötelezettség megalapozása,

- játékos tevékenységeken keresztül pozitív érzelmi viszonyulás alakítása az élő- és élettelen környezettel,
- cselekedtető, gondolkodtató problémahelyzetek teremtésével –megoldási lehetőségek kutatásával tanulják meg a környezetet cselekvő módon védeni, átalakítani.

Az óvónő és a többi felnőtt legyen minta az említett szokások kialakításához. Pozitív hatású csak a környezet szeretetét, védelmét hangsúlyozó felnőtti magatartás, megnyilvánulás, példaadás lehet.

6.7. Matematikai tapasztalatok szerzése

A gyermek a környezet megismerése során **matematikai tartalmú tapasztalatoknak**, ismereteknek birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakí, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéloképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Az alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése, a matematikai tapasztalatszerzés természetes környezetben a legeredményesebb.

A környezet mennyiségi, formai, összefüggésének felfedezése, megtapasztalása során a mozgás, a játékokkal való manipuláció, a sok és változatos konkrét érzékszervi- mozgásos élmény az elsődleges.

Az óvodai tevékenységek, a séta a kirándulás sokféle lehetőséget biztosítanak az óvónők számára a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltésére.

Mindig a tevékenység öröme az elsődleges, majd követi a képi és szóbeli megfogalmazás. A gyermekek a játék, a környezetben végzett megfigyelések, tevékenységek alkalmával felfedezik a tárgyak, személyek közötti hasonlóságokat, különbözőségeket, megismerik tulajdonságaikat.

Összehasonlítanak, szétválogatnak, sorba rendeznek különböző szempontok szerint. Becsléssel, párosítással, méréssel tapasztalatot szereznek a relációkkal kapcsolatban. Az építés, a különböző síkbeli alkotások létrehozása során a gyermekek formafelismerése fejlődik. A tükörrel való játék, a tükör előtti mozgás segíti a téri percepció fejlődését, a testséma kialakulását, mely alapja a téri tájékozódásnak.

A gyermekeknek fokozatosan kialakul az igénye, hogy környezetük tárgyait, személyeit megszámlálják. Az óvónő a különböző szituációkat használja ki, hogy a gyermekek számfogalma fejlődjön, végezzenek matematikai műveleteket. A többféle érzékszerv /látás, hallás, mozgás/ jobban felkelti a gyermekek érdeklődését és eredményesebben segíti a tanulást.

Matematikai tartalmak

- felfedeznek ok- okozati összefüggéseket, a rész- egész viszonyait
- felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli viszonyokat
- alakul ítélőképességei
- összehasonlítások végzése, szétválogatások
- fejlődik tér-, sík-, és mennyiségsszemlélete (téri irányok, helyzetek, pozíciók)
- önkifejező, önérvényesítő törekvések támogatása téralakításokban, környezet átrendezésében
- matematikai fogalmak alkalmazása a megismerési folyamatban, új fogalomrendszer kialakítása, meglévő bővülése
- a tevékenységek során a különböző nehézségi fokozatok differenciálással történő biztosítása jelenti az egyéni fejlettségi szintnek történő bekapcsolódási lehetőséget.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek ismerik a közvetlen környezetük személyeit, tárgyait, anyagait.
- Ismernek több növényt és állatot azok hasznát, gondozását, védelmét.
- Különbségeket tudnak tenni az évszakok között.
- Pozitív a viszonyuk a környezethez.
- A környezetvédő magatartás szokásai megalapozottak.
- Ismerik a közlekedési eszközöket és a gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályokat, alakulóban van a közlekedési kultúrájuk.
- Megnevezik a színeket, különbséget tesznek azok sötétebb és világosabb árnyalata között.
- Tárgyakat, jelenségeket külső jegyeik, rendeltetésük alapján összehasonlítanak, rendeznek
- Megfigyelőképességük fejlődött.

- Ismerik a környezet alapvető mennyiségi, formai, téri viszonyait.
- Képesek halmazokat tulajdonságuk szerint csoportosítani, sorba rendezni.
- Felismerik az alapformákat.
- Halmazok elrendezésével képesek több, kevesebb, ugyanannyi létrehozására.
- Tízest számkörben számlálnak, tő és sorszámneveket helyesen használnak.
- Ismerik, megértik a relációs fogalmakat.
- Az irányokat megkülönböztetik, megnevezik.

6.8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység: az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermek, munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

- a) örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
- b) a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége, és
- c) a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel.

A tevékenység célja, a gyermekekkel a munka megszerettetése és a feladattudat fejlődésének elősegítése, hiszen az óvodai munka, a szervezett tanulás előfutára.

A munkavégzés során olyan tulajdonságok és készségek alakulnak ki bennük, amelyek jó közösségi kapcsolatokhoz, kötelességtudathoz és a feladatok teljesítéséhez vezetnek.

Minden gyermek saját magához, képességeihez mérten képes legyen a munka elvégzésére, elégedettséget érezzenek a közösségért végzett munkában.

Az elemi szintű szociális –és életviteli kompetenciák megalapozása, fejlesztése.

Munkakedv felébresztése, felelősségvállalás kialakítása.

Feladatok:

- A sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosítása.

Munka jellegű tevékenység tartalma - óvodapedagógus feladatai

A nevelés folyamatában a munka értékét emeli, hogy:

- az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető,
- belátható, átélhető a gyermekek számára,
- az egyértelmű visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező,
- a munka, társas és közösségi tevékenység, munka közben fejlődik a gyermekek kommunikációs és kooperációs képessége,
- az együttműködés kapcsán szokások, szabályok betartására kényszerül, fejlődik feladattudata, akarati élete,
- szókincsbővítés: a használandó vagy megfigyelt munkaeszközök megnevezésével, beszédhelyzetekhez kapcsolódó udvarias magatartási szokások, kifejezések alkalmazásával.

A sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosításával tovább bővülnek a gyermekek tevékenységi lehetőségei.

A munka óvodáskorban nem különül el élesen a játéktól.

A munka jellegű tevékenység legyen a gyermekek mindennapjainak része, természetesen jelenjen meg az óvodai életben.

- Az óvónő teremtsen meg a feltételeket a gyermekek igényeiből, játéktevékenységéből fakadó, illetve a dajka munkájához kapcsolódó munka jellegű tevékenységekhez.

A gyermekek életkori sajátosságai alapján az **önkiszolgáló munka kapja a legnagyobb teret** az óvodában. A testápolással, az étkezéssel, az öltözködéssel, a környezet rendezésével kapcsolatban a gyermekek rendszeresen végeznek tevékenységeket.

A 3-4 évesek még segítséget igényelnek, a nagyobbak már önállóan tevékenykednek.

- Az óvónő körültekintően szervezze meg az önkiszolgáló munkához szükséges feltételeket. /eszközök, elhelyezésük, használatuk, munkafázisok, folyamat, hely, egyéni idő, felnőtt minta, segítség/.
- Az önkiszolgálásnál a felnőttek /óvónő, dajka/ adjanak mintát az eszközök használatával, a munkafolyamat megvalósításával kapcsolatban.
- A gyermekek igény szerinti segítése, a türelem, a kellemes légkör, a csoportos helyzetek oldása, az önkéntesség, a hibázás lehetősége hozzájárul, hogy a gyermekek örömmel és természetesen végezzék ezeket, a tevékenységeket.
- Minden gyermeknek legyen lehetősége egyéni tempójának megfelelően tevékenykedni. Az óvónő ösztönözze a gyermekeket az önálló tevékenységvégzésre. /pl.: étkezésnél-terítés, töltés, merítés, étkezés után az eszközök elrendezése/.
- Az önállóság iránti igény korai jelentkezését hagyja kibontakozni az óvónő, segítse a gyermeket egyénileg, hogy sikeresen próbálkozhasson a tevékenykedéssel.

A tízórai, a csoportot vezető óvónők megegyezése alapján, történhet folyamatosan, illetve mindig azonos időben csoport szinten.

A 3-4 éveseknek a dajka készíti el az ételt, a nagyobbak már segíthetnek a kenyér megkenésében, a tízórai elkészítésében. Ők már sokféle eszközt használnak, tevékenységeik széleskörűek. /merítés, keverés, töltés/

- Az óvónő ösztönözze a gyermekeket, hogy önálló tevékenységükhöz és játék, kézimunka tevékenységhez kapcsolódó előkészítő és a befejezés utáni elrendező munkát is minél önállóbban végezzék.

A közösségért végzett munka is megjelenik, elsősorban az 5-6-7 éveseknél.

Ezeknél, a tevékenységeknél az önkéntesség biztosítása hozzájárul, hogy a gyerekek szívesen **végezzék a naposi munkát.**

Közösségért végzett munka lehetőségei: étkezés előtt a közösen használt eszközök elhelyezése az asztalon /kancsó, szalvéta/, étkezés után ezek elrakása, asztaltörlés, söprés, terítés/.

A **falatkakészítést** a dajka segítségével végzik a gyermekek. A tevékenységben néhány aktuálisan érdeklődő gyermek vesz részt, ők készítenek valamilyen könnyű ételt a többiek számára.

A falatkakészítés tevékenységi lehetőségei: zöldségfélék, gyümölcsök darabolása, salátakészítés. A nagyok a tevékenység után elmossák az eszközöket, majd megkínálják társaikat.

Ünnepi alkalmakhoz kapcsolódva hasonló feltételekkel, szervezzen az óvónő egyszerű **sütést**/pl.: karácsony előtt mézeskalácssütés/.

A tevékenységek során a gyermekek környezetükről szerzett ismeretei bővülnek, fejlődik ízlésük, szaglásuk, finom-mozgásuk, mennyiségi viszonyokat fedeznek fel.

Legyen lehetősége a gyermeknek alkalmanként a dajka munkájához kapcsolódva a következő tevékenységekre:

- portörlet,
- eszközök lemosása,
- ceruzahegyezés,
- szalvétahajtogatás,
- söprés,
- falevél gereblyezés,
- hólapátolás.
- Az óvónő biztosítsa a munka jellegű tevékenységekhez a megfelelő gyermekméretű eszközöket.
- A gyermekeknek adjon lehetőséget az óvónő a **növények gondozására**, az **udvari és kerti munkára**.
- A **kisállatok gondozásával** kapcsolatos tevékenységeket is a gyermekekkel együtt végezzék. Az **óvónő a differenciált** egyéni bánásmód alkalmazásával adjon **alkalmi megbízatásokat már a 3-4 éves gyermekeknek** is, fejlesztve feladatértésüket, önbizalmukat, tájékozódó képességüket, elvégzett munka fölött érzett sikerérzéshez juttatásért. *yenek lehetnek:*
- eszközök elkérése másik csoportból, udvari tevékenység stb.

A vegyes életkorú csoportokban figyeljen az óvónő, hogy a nagyobb gyermekek számára ne váljon terhessé a kisebbek segítése, érezzék példaértékű viselkedésük értékét

- Az óvodapedagógus törekedjen a **pozitív értékelés alkalmazására**, az önbizalom fejlesztésére

A gyermekek a tevékenység közben megtanulják a munkaeszközök *használatát*, a munkafolyamatokat, fejlődik együttműködésük, feladattudatuk

- Kiemelt feladata a **munkakörnyezet, a munkaeszközök balesetmentes biztosítása**, a veszélyhelyzetek megismertetése.
- A gyermek- és társaik testi épségének védelme érdekében a rendeltetésszerű eszközhasználati szokások megalapozása, az alkalmazás feltételeinek biztosítása.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek számára biztosítsa **differenciált bekapcsolódási lehetőséget**, önérvényesülését, feladattudatát saját **szintjének megfelelő tevékenység elvégzése, vagy azzal való próbálkozása során**.

Nevelőmunkát segítő feladata:

- A naposi munkaeszközök rendszeres biztosítása a dajka feladata.
- A balesetek megelőzése érdekében az eszközhasználat szokásait segít megalapozni.
- Játékrendezés közös tevékenységgel, szokásrend kialakítsa
- Kerti munka során törekedjen a szókincsbővítés fejlesztésére, megfelelő eszközhasználat segítésére

Együttműködés a családokkal

- Az óvodapedagógus javaslataival ösztönzi a gyermekek otthoni bevonását a család munkáiba.
- Az önkiszolgálással és napossággal kapcsolatos munkavégzés, és annak szokásait ismerteti és otthoni gyakorlásra is ajánlja.
- Közös óvodai munkák szervezésével együtt munkálkodás a szülőkkel-gyermekekkel, közös eredmény felett érzett sikerélmény tudatosítása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A saját igényük kielégítésével kapcsolatos és a játékukhoz kapcsolódó munka jellegű tevékenységeket természetesen végzik.
- Tudják a munkafolyamatokat, ismerik és betartják a balesetvédelmi szabályokat.

- Tudják az eszközök fogását, használatukban önállóak.
- Örömmel vállalkoznak alkalmi megbízatások teljesítésére.
- Felelősséggel vesznek részt a növények, állatok gondozásában.
- A gyermekek örömmel, önállóan, igényesen tevékenykednek a kialakított szabályok szerint.

Szívesen segítenek a felnőtteknek és a kisebbeknek, társaikkal együttműködnek.

- Megbecsülik társaik és a felnőtt munkáját, észreveszik, ha szükség van a segítségére.
- Az SNI gyermek képességei szerint bekapcsolódik a munkajellegű tevékenységekbe.

6.9. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése, a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. Miután a gyermek a világot **komplex módon** érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből indulunk ki.

A kisgyermek játék közben, játékosan, szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, **komplex formában** jelenik meg. Az óvodai tanulást szélesebben, nem csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük.

Óvodáinkban komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatjuk el a gyermekekhez azt, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy örömmel, önként vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, és ne csupán külső motiváló /jutalom/ készítse erre.

Célunk:

- a gyerekek képességeinek folyamatos fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg, az életkornak és az egyéni adottságoknak megfelelően.
- megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket,
- minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatot alkalmazunk
- Hiszünk abban, hogy a sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát, és bátorságot adnak neki az újabb, és nehezebb problémák megoldásához.

Feladat:

- előzetes tapasztalatokra építő képességfejlesztés megvalósítása
- a gyermekek számára igényeikhez, egyéniségeikhez, teherbíró képességeikhez igazodó játékba integrált tanulási keretek és formák szervezése, biztosítása
- természetes és tervezett környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formák feltételeinek szervezése, biztosítása
- a megtapasztalással, kísérleti úton szerzett tanulási ismeretek komplex hatásrendszerével a gyermek a **teljes személyiségre fejti ki fejlesztő hatását**, biztosítja a gyermek önkifejező és önértékesítő törekvéseit.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás formái:

- utánzások mintája és modellkövetés, magatartás- és viselkedéstanulás, szokások kialakítása,
- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a gyerekek kérdéseire és az arra adott válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés, amely a figyelem összpontosítására való képesség fejlődésével egyre magasabb szintű lesz,
- gyakorlati problémamegoldás, kreatív gondolkodás fejlesztése,

- a játékos, cselekvéses tanulás - a cselekvés közben szerzett tapasztalatok szóbeli megjelenítése általunk. Tanulja meg, hogy amit lát, az kifejezhető az általunk ismert szóval. A cselekvés közben megjelenő problémákra keresse, kérje a megoldást, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek, melyek az irányított komplex tevékenységekben valósulnak meg.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, egyéni, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Játék, tanulás, érzelem, erkölcs kapcsolata

Programunk szerint a játék és a tanulás egymástól elkülöníthető, de ugyanakkor a gyermek számára nem mindig szétválasztható tevékenység.

Az erkölcsiség viszont nem tevékenység, hanem szabályok együttese, amely az óvodás gyermek számára szinte teljes mértékben, a cselekvésben, esetleg az ahhoz kapcsolódó szándékban nyilvánul meg. Ebben az értelemben tehát itt is tevékenységről beszélhetünk, noha a szándék, a viszonyulás már némileg elkülönítve már elválasztható magától a cselekvéstől. / Pl., ha egy –egy meséről, élményről beszélgetünk a gyermekekkel stb./

Az érzelmek /jó, rossz/ cselekvést képesek indukálni. Az óvodáskorú gyermek pozitív és negatív érzelmei által vezérelten cselekszik, ezért az érzelmeikre hatva próbáljuk őket cselekvésre bírni és az irányított cselekvéseiket, mint például a tanulást is az érzelmeken keresztül igyekszünk befolyásolni, motiválni.

A tanulás szervezeti keretei

A tanulás **kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták, kirándulások** formájában is szervezhetők a napi élet bármely mozzanatában.

Nevelési programunk gyakorlati megvalósulását biztosítani lehet vegyes, részben osztott, vagy osztott életkorú csoportban is.

Az óvónő feladata a tanulás szervezése során:

- Értelmi képességek fejlesztése /érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás/.
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának, sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit, és a tapasztalatszerzés minél több érzékszerv bevonásával történik.
- Gyakorlási lehetőségek sokszínűségével támogassa az alkalmazható tudás megszerzését
- Anyanyelvi és kifejezőképesség fejlesztése
- Megismeri, és figyelemmel kíséri a gyermek beszédfejlődését, fejleszti beszédkészségét és beszédértését. Oldott nyitott beszédlétkört alakít ki, meghatározónak tekinti a felnőtt modellszerepét.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti.
- A sajátos nevelési igényű gyermeket egyéni képességének, fejlettségének megfelelően bevonja minden olyan tanulási tevékenységbe, amelyet a gyermekek számára szervez.
- HH, HHH, SNI gyermekekre hangsúlyosan figyelmet fordít, minél több spontán párbeszédhelyzet és célzott tervszerű anyanyelvi fejlesztés (logopédust is bevonva).

A nevelőmunkát segítő feladata az óvodapedagógussal együttműködve

- A tanulási tevékenységbe az óvodapedagógus irányítása mellett bekapcsolódik, vagy a nyugodt háttérrel biztosítja.
- Részt vesz a párhuzamos tevékenységek szervezésében, egyes területeket az óvodapedagógussal egyeztetve irányít.

Együttműködés a családdal

- Modellszerepével, kommunikációjával, ösztönzi szülőket arra, hogy minél több ismeret és tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítsanak gyermekük számára.
- A szülőkkel együttműködve törekszik a gyermeknek azon kompetenciáit fejleszteni, melyek szükségesek az iskolára alkalmassá válásához.
- Szorgalmazza a szülőknél azt, hogy gyermek előzetes tudására építve segítsék a korának megfelelő önálló döntéshozatalra, kreativitásának fejlődését.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

- A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtaikat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

7. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI

Az óvoda hagyományai, ünnepei, rendezvényei színesítik a gyermekek óvodai mindennapjait, lehetőséget adnak a néphagyományok megismertetésére.

A hagyományok ápolásával, a jeles napok megünneplésével örökítjük át a gyermekeknek a hagyományokat és azok ápolását.

Célunk: a gyermekben a hagyományok és a természet iránti fogékonyság megalapozása. A hagyományápolás és a természetszeretet átörökítése a gyermek érzelmein át, a családok aktív együttműködésével.

A hagyományos ünnepek megtartása nem önálló területként van jelen óvodánkban, hanem a komplex óvodai nevelés részeként ágyazzuk bele az egyes tevékenységformákba.

A hagyományos ünnepek **tartalma:**

- Hagományörzéshez tartozó **Jeles napok**
- **Hagyományos gyermeki ünnepek**

Az **ünnepi előkészületek** a csoportban zajlanak. Az ünnephez kapcsolódó változatos tevékenységekkel, dalos játékokkal, versekkel, meséssel, együtt játszással, tervezgetéssel fokozatosan ráhangolódnak a gyermekek az ünnep tartalmára.

Az óvónő ismerje a néphagyományokat, tartalmát elsősorban a gyermekeknek megfelelő népi mondókákon, dalos, ügyességi játékokon keresztül próbálja közvetíteni.

Az ünnepi előkészület tevékenysége

- dalos játékok,
- mondókázás,
- mesélés,
- sütés,

- ajándékkészítés,
- rajz, kézimunka,
- terem díszítése,
- takarítás,
- közös játék,
- kirándulás.

Az óvónő biztosítsa előrelátó tervezéssel, jó szervezéssel a nyugodt tevékenykedés lehetőségét.

Az **ünnep** jó hangulatú együttlét legyen, a gyermekek számára vonzó programokkal. Minden legyen „más”, mint a hétköznapiakban, a külsőségek és a tartalom harmonikusan kapcsolódjanak össze. Öltözzön díszbe az óvoda.

Az ünnepnap közös óvodai programmal zárul.

Az ünnep programja:

- az óvónők bábozása,
- dramatizálása,
- éneklése,
- élő- hangszeres zene,
- gyermekmunkák kiállítása,
- játékos sportprogram a szülőkkel.

Hagyományos ünnepei az alábbi tartalommal kerülnek a komplex óvodai nevelésünkbe

Időpont	Csanyteleki tagóvoda	Felgyői tagóvoda
Szeptember	- Takarítási világnap	- Takarítási világnap
	- (szeptember 23.)	- (szeptember 23.)
	- Egészségnap	- Egészségnap
	- Népmese napja	- Népmese napja
Október	- Állatok világnapja	- Állatok világnapja

	<ul style="list-style-type: none"> - (október 4.) - Lámpagyújtás - Idősek világnapja 	<ul style="list-style-type: none"> - (október 4.) - Teréz napi virágültetés(október 15.) - Idősek világnapja - Óvodabál
November	<ul style="list-style-type: none"> - Nagyszülős műsor - Márton nap 	<ul style="list-style-type: none"> - Márton nap - (Liba nap)
December	<ul style="list-style-type: none"> - Mikulás - Karácsony 	<ul style="list-style-type: none"> - Mikulás - Karácsony
Január	<ul style="list-style-type: none"> - Újévi népszokások 	<ul style="list-style-type: none"> - Újévi népszokások - Mese- és versmondó verseny
Február	<ul style="list-style-type: none"> - Farsang - Télűzés 	<ul style="list-style-type: none"> - Farsang - Télűzés - Mackónap
Március	<ul style="list-style-type: none"> - Március 15. - Víz világnapja - (március 22.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Március 15. - Víz világnapja - (március 22.)
Április	<ul style="list-style-type: none"> - Óvodabál - Húsvét - Föld napja - (április 22.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Húsvét - Föld napja - (április 22.)

	- Versmondó/Mese mondó rendezvény	
--	-----------------------------------	--

Május	- Anyák napja - Madarak- Fák napja	- Anyák napja - Madarak- Fák napja
Június	- Gyermeknap - Környezetvédelmi világnap - (június 5.) - Évzáró- Ballagás	- Gyermeknap - Környezetvédelmi világnap - (június 5.) - Ballagás- Évzáró

Óvodapedagógus feladata:

- Az együtt ünneplés, együttlét örömeinek megéreztetése az oldott, családi hangulat és környezet megteremtésével.
- Természeti megfigyelések, a környezetben fellelhető hagyományok, mesterségek, néprajzi elemek megismertetésével közel hozni a gyermek számára az élményt és fejleszteni megőrzési akaratukat
- Az ünnepeket megelőző jó érzelmi előkészítés és az egyre fokozódó örömteli várakozás készítse elő az ünnepi együttlétet, minél több lehetőség biztosítása a gyermekek számára a készülődésben
- Törekedjen arra, hogy az ünnepet a mindennapok sorából az előkészület, a dekoráció, az ünnepi ruha – azaz a rendkívüliség emelje ki.
- Az előkészületek során készítse elő és fejlessze a gyermekek időérzetének kialakulást

A nevelőmunkát segítők az óvodapedagógussal együttműködve:

- Aktívan vesz részt az ünnepi előkészületekben, kiemelten rendben tartja a környezetét.
- Bekapcsolódik a gyermekek előkészítő tevékenységeibe, segíti az eszközök, anyagok felhasználását, segít a praktikus technikák elsajátításában.
- Gyermekközpontú, befogadó magatartásával támogatja a gyermekeket és szülőket az ünnepi tevékenységekben.

Együttműködés a családokkal

- Szoros együttműködésre törekszik a családokkal, felhívja figyelmüket a napi megfigyeltetések végzésére, a társadalmi és természeti környezet, hagyományok megismertetésére, a közös beszélgetések a fontosságára.
 - Szorgalmazza, hogy a gyermekek, a szülőkkel együtt természetes anyagokat, lehullott terméseket, hagyományainkhoz kapcsolódó eszközöket stb. gyűjtsenek, ezeket a játékokban és egyéb ünnepi készülődésben közösen felhasználják.
 - Az együttműködést személyes megbízatásokkal teszi felelősségteljesebbé az ünnepi előkészületek, tevékenységek során, előnyben részesítve az önálló szándékot.
- Az óvodai alkalmazottak inkluzív szemlélettel, mintaértékű magatartásukkal szorgalmazzák a hátrányos helyzetű családok részvételét és befogadását a szülői közösségbe az ünnepek alkalmával is.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Ismernek a hagyományokhoz kapcsolódó mondókákat, népdalokat, népi dalos játékokat.
- Ismerjék az évszakokhoz kapcsolódó, néhány kiemelkedő, lakóhelyükre jellemző népszokást, hagyományt, tudják, hogy a jeles napok ismétlődnek.
- Egyéni ötleteik alapján képesek a hagyományörző szokásokhoz kapcsolódó tárgyakat alkotni /mézeskalács, szövés, népi játékok/.
- Pedagógus irányításával képesek az ünnepen táncmozgásokat, irodalmi tartalmakat megjeleníteni.

8. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

INTEGRÁCIÓ, INKLÚZIÓ

Az inkluzív pedagógiai szemlélet pedagógusaink mindennapi nevelő munkájának része.

A differenciált fejlesztés a gyermekek egyéni és életkori, valamint személyiségéhez igazodó.

A csoportokban folyó nevelőfejlesztő munka tudatosan tervezett keretek között zajlik.

A preventív pedagógiai munka a későbbiekben kialakuló nehézségek megelőzésére szolgál, mely a gyermekek óvodába való érkezésétől az iskolakezdésig tart. Az integráció az inkluzív pedagógiai azon része, amely a többségtől bármilyen szempontból eltérő gyermekek elfogadását és a többséggel történő együttnevelését jelenti.

Programunkban a differenciálás értelmezése az inkluzív pedagógia, ez adja az integrációs nevelésünk ideológiai hátterét.

Inkluzív pedagógiánkban a cél a gyermek saját szintjének maximumára való eljuttatása.

Ez a egyénre tervezett pedagógiai gyakorlatot igényel, folyamatos visszacsatolást, nyomon követést.

Az óvoda feladatai az integrált nevelés, a gyermekek differenciált fejlesztése, beilleszkedésük segítése érdekében:

- a nevelőmunkában a másság elfogadására, a tolerancia és empátia fejlesztésére kiemelt figyelmet fordítunk
- a szocializáció felerősítése
- a gyermekek személyiségének megismerése, fejlődésük követésére nagy figyelmet kell fordítanunk
- a gyermekek közötti különbségek kezelésére a differenciált, egyéni bánásmódot alkalmazzuk
- a sajátos nevelési igényű, a BTMN-es és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében egyéni fejlesztési tervek alapján végzik az óvodapedagógusok, a fejlesztőpedagógusok a fejlesztő munkát
- szükség esetén speciális szakemberek bevonásával segítik a gyerekek fejlődését /logopédus, gyógypedagógus/
- a gyermekek beiskolázására fokozottabban odafigyelnek, a szülőket tájékoztatják a lehetőségekről.

Célunk, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek léte, nevelése és fejlesztése illeszkedjen a nevelésünk egészébe. A felzárkóztatás, illetve korrekció a fejlődésben észlelt esetleges töréspontoktól kezdődően – különösen a plusz egy évet óvodában maradó gyermekek esetében – a megfelelő módszerek alkalmazásával a lehető leghatékonyabb fejlődés megvalósulását tűzi ki célul és egészen az iskolakezdésig tart. Ebben fejlesztő szakemberek is segítik az óvodapedagógusok munkáját.

A kiemelt figyelmet igénylő, különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

- 1.Sajátos nevelési igényű gyermekek**
- 2.BTMN nehézséggel küzdő gyermekek**
- 3. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek**
- 4.Kivételes képességű gyermekek (tehetséges)**
- 5.Különleges ellátást igénylő gyermekek.**

8.1. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK

A sajátos nevelési igényű, a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, a beilleszkedési-, magatartási problémával küzdő gyermekek óvodai közösségbe való beillesztése fontos feladatunk. Az együttnevelésükkel a gyermekekben az elfogadást, együttműködési és kommunikációs technikákat, az egymástól való tanulást segítjük. Fontos feladatunk minden gyermekben az értéket, a tehetséget felfedezni, kibontakoztatni. A többi szülővel megismertetjük az együttnevelés pozitív hatásait, az integrált nevelés elfogadása érdekében. Nevelőmunkánk során a sajátos nevelési igényű gyerekeknél is az óvodai nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk, szem előtt tartva az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának elveit és feladatait. Intézményünkben az inkluzív pedagógiai szemlélet és gyakorlat érvényesül.

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésének megvalósítása

Óvodai ellátás, integrált óvodai nevelés az alábbi fogyatékosági körben történik az Alapító Okirat alapján: 091121 (Kormányzati funkciószám). Sajátos Nevelési Igényű gyermekek (szakértői bizottság szakértői véleménye alapján) mozgásszervi, érzékszervi, értelmi (enyhe fokban értelmi fogyatékos), vagy beszéd fogyatékos, autizmus spektrum zavarral, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (tanulási, figyelem-vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésének célja: a sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedésének, személyiségfejlődésének, esélyegyenlőségének előmozdítása.

Feladata:

- A vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatainak, a motoros
- képességeknek, a beszéd és nyelvi készségek fejlesztése.
- Az egyes területek az elmaradásnak megfelelően kapjanak hangsúlyt a fejlesztésben.
- A gyermekek fejlesztése egyéni fejlesztési terv szerint történik, speciális szakember bevonásával.
- Speciális differenciáló módszerek, terápiák, technikák alkalmazása az integrált nevelésben.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésének alapelvei:

- intézményünkben sajátos nevelési igényű gyermekek, együttnevelése folyik /Szakértői Bizottság szakvéleménye/
- a jelen Pedagógiai Programban meghatározott nevelési tartalmak számukra is szükségesek
- szükséges a sajátos nevelési igénynek megfelelő környezet kialakítása, megfelelő tárgyi feltételek, segédeszközök biztosítása az adott intézményegységben
- a gyermekeknek a különböző tevékenységekben annyi segítséget kell adni, ami szükséges az önálló tevékenységükhöz
- a gyermekek ismeretében a fejlődés segítése igazodjon a gyerekek fejlődési üteméhez

- kerüljük a gyermekek túlterhelését
- a habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiaak elemei gyógypedagógus segítségével kerüljenek be az óvodai nevelőmunkába
- az óvodapedagógusok törekedjenek, hogy a gyermeknek leginkább megfelelő módszert válasszák
- a speciális fejlesztés szakember bevonásával, a gyerek igényének megfelelő időkeret, eszközök, módszerek alkalmazásával történik
- az integrált nevelés során nagymértékű differenciálás szükséges
- a gyermek személyiségfejlődését segíti az elfogadó környezet a habilitációs, rehabilitációs egyéni, illetve csoportos fejlesztés gyógypedagógusi kompetencia
- egyéni fejlesztési terv speciális szakember közreműködésével készül
- a szülőkkel rendszeres együttműködés szükséges /információ a gyermek fejlődéséről/
- a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, fejlesztése differenciáló módszerek alkalmazásával folyik.

Az SNI gyermek fejlődésének nyomon követése és a vele folytatott fejlesztő tevékenységek az alábbiakban kerülnek dokumentálásra:

- orvosi-szakértői bizottsági-gyógypedagógiai vizsgálatok eredményei, szakvéleményei, javaslatai
- Fejlesztő óvodapedagógusi napló egyénre szóló fejlesztési terve
- Logopédusi napló egyénre szóló fejlesztési terve

Tartalmi követelmények:

- gyermek adatai
- állapota a foglalkozások kezdetekor
- fejlesztés rövid távú terve
- foglalkozások gyakorisága
- szülő tájékoztatása
- állapota a nevelési év végén

Az integrált óvodai nevelés előnyei a sajátos nevelési igényű gyermekek számára

- az együtt tevékenykedés, a kölcsönös kommunikáció, a mindennapi együttes szituációban természetesen tanulják a társak magatartás mintáit, szokásait
- a gyermekközösség erősíti a sajátos nevelési igényű gyerekek önbizalmát, a többi gyermeket követve, jobban fejlődik önállóságuk
- fejlődésükre ösztönző a többi gyerek eredményeinek tapasztalása
- a közösségben reálisabban tudják bemérni sajátosságaikat, jobban fejlődik önismeretük
- megtapasztalják, hogy ők is sok mindenben képesek ugyanarra, mint társaik
- a többi gyermek megismerésével tapasztalatot szereznek, hogy mindenkinek vannak gyenge pontjai
- a közösségben megtanulják elfogadni és elfogadtatni a másságukat
- a másokkal való együttműködésnek többféle technikáját tanulják meg
- kedvező a gyermekek számára, hogy a szocializáció abban a természetes közegben zajlik, amelyben későbbi élete során is élni fog

Az integrált óvodai nevelés előnyei a többi gyermek számára

- a sajátos nevelési igényű gyermekekkel együtt nevelt gyermekek megtanulják elfogadni az egyéni különbségeket
- megismerik a másságot, tapasztalják, hogy mindenkinek vannak erősségei és gyengéi
- megtanulnak odafigyelni másokra, megtanulják a másikat tiszteletben tartó segítség formáit, technikáit
- érzékenyebbé, kifinomultabbá válik kommunikációjuk

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén:

- sajátos nevelési igényű gyermekek akarat ereje, önállóságra törekvése fejlődött
- az egészséges énképük, önbizalmuk megalapozódott
- kommunikációs technikájuk, együttműködési készségük fejlődött
- képesekké váltak a közösségbe való beilleszkedésre

- a fejlettebb területeken képességeik tovább fejlődtek
- hiányos képességeik kezelésére speciális technikák és eszközök használatát megismerték
- a közösségben minden gyermek, alkalmazkodó készsége, toleranciája, empátiája fejlődött az együttnevelés során

8.2. BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Cél: a szakértői bizottság szakvéleménye alapján a differenciáló pedagógia és szakszolgálat bevonásával a fejlődés megindítása, elősegítése, felzárkóztatás.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek fejlesztése

- Szakértői bizottság szakvéleménye alapján jelöli ki a terápia fő lépéseit, feladatait, fejlesztési területeit.
- A terápiát óvodapedagógus, fejlesztő pedagógus és logopédus tartja, egyéni fejlesztési terv alapján. – Kiscsoportos formában (szükség esetén egyéni fejlesztéssel) történik,

Óvodapedagógus differenciált nevelése-fejlesztése, kis lépések, tolerancia, egyéni szükségletekhez való igazodás.

Az óvodapedagógus feladatai:

A különleges bánásmódot igénylő gyermekekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint együttműködjön gyógypedagógussal, a nevelést, oktatást segítő más szakemberekkel, a hátrányos helyzetű gyermek, tanuló felzárkózását elősegítse.

- Bizonyos funkciók tartós stagnálása esetén visszatérni a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, ahol még biztonságosan mozog, és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat el kell juttatni őt a következő szintre. A lemaradások természetes módon történő fejlesztése sok mozgással, játéktevékenységgel.
- Idő és lehetőség biztosítása a hiányosan elsajátított vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására.

8.3. A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK

HÁTRÁNYOS ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS GYEREKEK NEVELÉSE

Óvodánk kiemelt feladata a gyermekek szociálisan hátrányos/halmazottan hátrányos helyzete miatti támogató tevékenység folytatása. A halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek részére az egyéni fejlődési ütemükhöz igazított megfelelő minőségű és időtartamú óvodai nevelést biztosítunk. Óvodánk nevelőtestülete megfelelő kompetenciával kezeli és fejleszti az átlagtól eltérő fejlődésű, helyzetű gyermekeket.

Fontosnak tartjuk a gyermekek egyéni képességeit figyelembe vevő differenciált fejlesztést, felzárkóztatást, játékos tevékenységek által. Az óvoda óvó-védő funkcióját a gyermekek szociális – testi/lelki védelmére kiterjesztve értelmezzük.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Bármilyen hátrányos helyzetből származó lemaradás csakis szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve ellensúlyozható. A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Az óvodai programunk jellemzője a gyermekközpontú és családoorientált szemlélet, valamint az interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja.

Így ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

Célunk:

- eltérő szociális kultúrájuk, hátrányos környezetük miatt eltérő fejlődési ütemük figyelembevételével, egyénre szabott, differenciált fejlesztés biztosítása,
- az óvodáskorú gyermekek beóvodázási arányának növelése, a rendszeres óvodába járás biztosítása.

Rövid távú célok:

- Együttműködés fenntartása a partnerekkel
- A hátrányos helyzetű gyermekek feltérképezése
- Szociális támogatásokról való tájékoztatás
- Szociális segítségnyújtás

A hátrányos helyzet leggyakoribb okai az óvodás gyermekek körében:

- környezeti hatások (lakhatási, egészségtelen komfort nélküli lakások),
- anyagi (munkalehetőségek hiánya, meggondolatlan pénzköltés),
- egészségügyi (egészségtelen életkörünyezet, veleszületett betegségek, kikezeletlen betegségek, tisztálkodás hiánya, rendezetlen, szemetes környezet),
- a gyermek személyiségében rejlő okok (elhanyagoló nevelés, erkölcsi kontroll hiánya, beszédzavar, megkésett beszédfejlődés, veszélyeztető környezet),
- a szülők alulképzettsége.

Feladatok az szociális hátrányok enyhítésére:

- A gyermek közvetlen környezetének megismerése, mindazon **körülmények feltárása**, amelyek a gyermekek testi, szociális, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődését hátrányosan befolyásolják vagy gátolják.
- Megfelelő információáramlás a felelős szervek és személyek között.
- Egyéni szükségleteiknek, fejlettségi szintjüknek megfelelő segítség nyújtása a személyiségük hatékonyabb fejlődése érdekében.

- A gyermek alapvető szükségleteinek ellátása érdekében a szülők tájékoztatása a lehetőségeikről, és az önkormányzati segítség igénybevételének kezdeményezése (rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás stb.)
- Szükség esetén a helyi támogatások, egyéb segítség igénybevétele annak érdekében, hogy szociális okok miatt ne maradjon ki egyetlen gyerek sem a kirándulásokról, kulturális programokról
- A családi nevelés hiányossága miatti szokásrendszer- és magatartáskultúra kialakításával és fejlesztésével a további közösségekbe való beilleszkedés segítése.
- Az óvodai élet oly irányú megszervezése, hogy az érintett gyermekek és családjaik számára elérhető legyen, aránytalan teher nélkül.
- Folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel, negyedévente tájékoztatás a gyermek fejlődésével kapcsolatban, az egységes nevelési szemlélet közelítése érdekében.
- Az óvodák nyitva tartására a szülői igényeknek megfelelően, az igényekhez igazodó működés megszervezése

Szervezési feladatok

- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- Nevelőtestület együttműködése (rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével, esetmegbeszélések, hospitálások)

Pedagógiai munka kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés (részletes anamnézis)
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei)

A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek szinterei:

- Óvodai nevelés szinterei
- Óvodán kívüli programok, tevékenységek
- Egyéni eszközök juttatása
- Adományozások
- Szülői értekezletek
- Fogadóórák
- Szociális Bizottságok ülései
- Védőnői szolgálattal kapcsolattartás

Tevékenységek

- gyakori családlátogatások,
- rendszeres óvodába járásra ösztönzés,
- hiányzások nyomon követése,
- szociális juttatásokra javaslattétel,
- programokba a szülők bevonása,
- kötetlen beszélgetés a szülővel,
- gyűjtések, adományozások kezdeményezése,
- Együttműködés az önkormányzatokkal

Lsd.: ALSÓ- TISZA-MENTI TÖBBCÉLÚ ÓVODÁK ÉS MINI BÖLCSŐDÉK
Esélyegyenlőségi Programja

8.4. KIVÉTELES KÉPESSÉGŰ GYERMEKEK (TEHETSÉGES GYERMEK)

A tehetség korai jelei: Vannak gyerekek, akiknél már igen fiatal korban feltűnik, hogy adottságai valamilyen területen az átlagosnál lényegesen jobbak, és ehhez sokszor a kíváncsiságnak és az akaratnak szokatlan erőssége társul. Éppen ezért óvodás korban érdemes beszélni a tehetség, azaz „a tehetség ígéret” felfedezéséről, a személyiség optimális fejlesztéséről.

Fontos kérdés, hogy adottságaival később hogyan tud élni a gyerek, hiszen az adottság csak egy lehetőség, amely áldássá válhat a belső erők és a környezet hatásai által. Nem szabad ugyanis a tehetség kialakulásánál figyelmen kívül hagyni, hogy az adottságok csakis a pozitív, a gyerekeknek megfelelő környezeti hatások által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé.

Kiemelkedő szerepe van tehát:

- a családnak
- az óvodának
- a társaknak

Tehetségre utaló jegyek az óvoda gyakorlatában

Az óvoda a maga kiegyensúlyozott légkörével, változatos, kötetlen lehetőségeivel akarva akaratlanul felszínre hozza a többet teljesítő gyerek adottságait, képességeit.

Az óvodánkban a gazdagító tevékenység az adott korcsoport képességeit, adottságait figyelembe véve az alábbi területeken zajlik

- Vizuális tevékenységben
- Zenei-mozgás tevékenységekben

Fontos szem előtt tartanunk, hogy az óvodás életkorban nem a tehetség diagnosztizálására kell törekednünk, hanem a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek adottságait feltérképeznünk, hanem a hétköznapiak során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség lehetséges jegyeinek szempontjából rendezni. Amit tapasztalunk nem biztos, hogy többlet képesség. Lehet, hogy csak a gyermek gondolkodásának fejlődési üteme gyorsabb.

Az óvodapedagógusi feladatok, a tehetség felismerésekor

- Segítse a tehetségek felismerését, kiteljesedését, nyilvántartsa a tehetséges gyermekeket.
- Továbbra is bátorító felnőttként viselkedik, beszélget a szülővel, tanáccsal, ötlettel látja el, biztatja, meggyőzi.
- Lehetőséget ad a gyermeknek a tehetsége gyakorlására, maga módján fejleszti a gyermeket.

- Tájékoztatja a következő intézményt a gyermekkel kapcsolatos felfedezéséről.
- A megfigyelések során írásos dokumentációban rögzíteni a tapasztalatokat és javaslatokat tenni a tehetség ígéretes gyerekek személyére, a Tehetséggondozó munkaközösség részére.
- **Tehetséggondozó műhely** keretében, melyet a **Tehetséggondozó munkaközösség** fog össze, éves terv alapján a tehetség ígéretes gyermekek részére külön játékos tevékenységek biztosítása, mely során lehetőség adódik a gyermeknek, a tehetségének gyakorlására.

8.5. KÜLÖNLEGES ELLÁTÁST IGÉNYLŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

A törvényi kötelezettségnek eleget téve óvodai nevelő-fejlesztő munkánk a különleges ellátást igénylő gyermekek gondozásával is bővült. Ők azok a gyermekek, akik nem sajátos nevelési igényűek, de egészségi állapotuk miatt (diabétesszel, ételallergiával, stb.) különleges ellátást igényelnek. A köznevelési intézménynek biztosítania kell a fokozott kockázatú allergiás betegséggel diagnosztizált gyermekek, tanulók egészségének megőrzésére fordított fokozott figyelmet. A tartós beteg státuszú gyermekek (pl. ételallergia stb.) étrendjének biztosításában az óvodai lehetőségek figyelembevételével segíti egészséges testi fejlődésüket.

Az intézmény, olyan pedagógus vagy legalább érettségi végzettséggel rendelkező, nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy útján biztosítja mindezt, aki az Oktatási Hivatal által szervezett, a feladat ellátásához kapcsolódó ismeretekről szóló szakmai továbbképzésén részt vett, és aki a speciális ellátásban való részvételt vállalja.

Az 1-es típusú diabétesssel élő gyermek ellátása az óvodában

A nevelési-oktatási intézmény, többcélú intézmény igazgatója a 14 évnél fiatalabb 1-es típusú diabétesssel élő gyermek részére abban az időtartamban, amikor az óvoda – beleértve az ilyen köznevelési alapfeladatot ellátó többcélú intézményt is – felügyelete alatt áll, az 1-es típusú diabétesssel élő gyermek szülőjének, más törvényes képviselőjének kérelmére, a gyermekkori diabétesz gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmények szakmai iránymutatása alapján a köznevelési törvény 62§. (1b)–(1e) bekezdés szerinti speciális ellátást biztosít

Az intézményben a szülő külön kérelme alapján (Eütv. 15. § (5) bekezdésével összhangban) biztosítjuk intézményünkben az 1-es típusú diabétesssel élő gyermekek speciális ellátását, ha a képzésben résztvevő vállalja a gyermek ellátását. Ha nem vállalja, akkor óvodaorvos vagy védőnő útján is biztosítható az ellátás.

Az ellátás érdekében 1-1 fő dolgozó rendelkezik tanúsítvánnyal a diabéteszes gyermek ellátása érdekében. A tanúsítványt az Oktatási Hivatal által szervezett kötelező továbbképzésen szerezték meg. A képzés során elsajátították a vércukorszint mérést és inzulin beadását.

A gyermek szakszerű ellátásán túl a szülő a 328/2011. kormányrendelet szerint igényelheti a diétás étrend biztosítását, (ha a főzőkonyha biztosítani tudja), illetve a diétás étkezés a szülő írásbeli nyilatkozata alapján – a gyermek intézménybe bevitt, vagy a szülő által az intézménybe rendelt étel intézményben történő elfogyasztásának lehetővé tételével is biztosítható. Ez esetben biztosítjuk a hűtés, a melegítés és a fogyasztás megfelelő feltételeit a hatályos jogszabályok és szakmai előírások betartásával.

Az 1-es típusú diabétesssel élő gyermekek ellátási folyamata az intézményben:

- szülői kérelem benyújtása mellékelt szakorvosi javaslattal
- szülői nyilatkozat diétás étrend biztosításáról
- a gyermek csoporthoz rendelése megfelelő szakember jelenlétével
- diétás étrend biztosítása szülői nyilatkozat alapján
- a gyermek rendszeres vércukorszint mérése szakorvosi előírás szerint
- az ellátáshoz szükséges eszközök, gyógyszerek megfelelő tárolása
- az előírt időközönként szükséges mennyiségű inzulin beadása
- megfelelő, előírás szerinti időben történő étkezés biztosítása
- kapcsolattartás, együttműködés a szülővel, szakemberekkel

Röviden a diabéteszről:

A cukorbetegség, vagy más néven diabétesz egy anyagcserezavar, amelyben a szénhidrátok hasznosítása szenved zavart.

- **1-es típusú diabétesz:** ebben az esetben a hasnyálmirigy nem termel inzulint, így külsőleg kell bevinni a szervezetbe. Az 1-es típusú diabétesz általában genetikai okokra vezethető vissza.

Gyermekekori diabétesz tünetei:

A gyermekkorban jelentkező cukorbetegség tünetei is hasonlóak a felnőttkorban jelentkezőhöz, általában a tünetek specifikussága miatt könnyen felismerhető a diabétesz.

Cukorbetegség fő tünetei:

- jó étvágy melletti gyors fogyás, testtömeg csökkenés
- gyakori vizezés
- erős szomjúság érzet, bő folyadékfogyasztás
- nehéz sebgyógyulás
- kicsiknél a szobatisztaság elvesztése
- nagyobbaknál éjszakai bepislés vagy nappali gyakori mosdóba járás
- ólmos fáradtság, bágyság, rossz közérzet
- acetonos lehelet
- homályos látás

Gyermekekori diabétesz kezelése

A gyermekekori cukorbetegség terápiája nagyban függ a diabétesz típusától. Az 1-es típusú diabétesz esetén a gyermek kezelőorvosa által meghatározott inzulinterápiára van szükség.

A gyermekekori cukorbetegség kezelésében három pillért állapítunk meg:

1. inzulinterápia
2. étrendi kezelés
3. helyes életmód

- A kezelés módját mindig diabetológus szakorvos állapítja meg, ami függ a diabétesz típusától, a gyermek vércukorszintjétől is.

- 1-es típusú cukorbetegség esetén elengedhetetlen az inzulinterápia, mert ebben az esetben a páciens hasnyálmirigye nem termel inzulint, így azt külső forrásból kell bevinni az erre kialakított inzulinadagoló pen segítségével, vagy inzulinpumpával (a kezelőorvos által előírt).
- Az injekciót általában a hasi zsírszövetbe érdemes adni.
- 1-es típusú cukorbetegség kezelésének szervez része az diéta, azaz a táplálkozási szokások megváltoztatása, a natív cukormentes étrend, illetve számolnia kell az inzulinadaghoz kimért napi szénhidrát mennyiségét.
- Az 1-es típusú diabéteszes gyermekek kezelésében a rendszeres vércukor ellenőrzés, étkezések előtt és azokat követően is érdemes ellenőrizni a vér cukorkoncentrációját.

Helyes étrend:

- Kerülni kell a hozzáadott cukrot tartalmazó ételeket,
- Törekedni kell a napjában többszöri zöldség és gyümölcs fogyasztására,
- A teljes kiőrlésű gabonák fogyasztása a fehér lisztből készűttekkel szemben.
- Az elegendő folyadék elfogyasztása sem.

A diabétesz során jelentkező kellemetlen (rosszullét) állapotok, annak kezelése

Hipoglikémia (vércukorszint leesés):

- a túl sok inzulin, vagy kevés szénhidrát hatására,
- a sokáig tartó testmozgás miatt alakulhat ki.

Az 1-es típusú cukorbetegéknél nagyobb eséllyel lép fel hipoglikémia, ami kezeletlenül akár igen veszélyessé is válhat.

Ilyen rosszullét több okból alakulhat ki:

- Ha a gyermek az inzulin beadása után nem étkezett,
 - A gyermek későn étkezett,
 - Túl sok inzulint kapott kimerítő testmozgás után,
 - Rossz helyre, pl. izomba kapta az inzulint, ahonnan gyorsabban szívódik az fel.
- Bizonyos gyógyszert (sulfanilurea) kapó gyermekeknél a Glukagon beadása tilos.
- Helyes inzulinadagokkal és étkezéssel a veszély lecsökkenthető.

Hipoglikémia tüneteit:

- rosszullet,
- heves szívdobogás,
- szédülés,
- remegés,
- sápadtság,
- izzadás,
- látászavar,
- beszédzavar,
- gyengeség,
- éhségérzet,
- hányinger, hányás

Hipoglikémia esetén az eljárásrend:

A hipoglikémia azonnali kezelést igényel, mert a cukorbeteg gyermek rosszul lehet. Rosszullet esetén szőlőcukrot, esetleg glükóz tablettát kell a gyermeknek beadni, majd meg kell etetni vele egy kekszet.

A cél : Minél gyorsabban történjen meg a vércukorszint emelés, ugyanis, ha nem javul, akkor eszméletvesztés, rángógörcs is felléphet

Előfordul, hogy hirtelen alakul ki a tudatzavar. Ilyenkor, ha még eszméleténél van a gyermek, és nyelni tud, nekünk kell megetetni, vagy feloldva megitatni a szőlőcukrot a beteggel. A szőlőcukor már a szájból elkezd felszívódni. Ezt követően kekszet vagy rostos levet, ill. tejet itathatunk, hogy az ezekben található összetett szénhidrátok lassabban, de emeljék a vércukorszintet. Az eszméletlen gyermeknek biztosítani kell mielőbbi szabad légutat. Stabil oldalfektetésbe vagy, az oldalára vagy a hasára kell fektetni, hogy az esetleges légúti akadály (pl. nyál) könnyen tudjon távozni, pl. kifolyni a szájüregből. Az eszméletlen vagy görcsölő gyermeknek a nála levő Glukagon injekciót kell beadni, ha azt kaphatja (a szülő felelős ennek biztosításáról, ha a gyermek kaphatja) . A fecskendőben elő van készítve az oldószer, mellette van a hatóanyagot tartalmazó porampulla. Ennek a műanyag kupakját kell lepattintani, majd az oldószert a gumidugót átszúrva hozzáfecskendezni. Ilyenkor a por feloldódik. Ekkor vissza kell szívni az oldatot a fecskendőbe.

Azt légteleníteni kell úgy, hogy a tűt felfelé tartva kinyomjuk belőle a levegőt, majd a test bármelyik izmába szúrva beadjuk a betegnek. Az injekció után a tudat elkezd kitisztulni.

Amikor már nyelésre képes a gyermek, szájon át adunk neki cukrot a fentiek szerint. Ebben az esetben mindig értesítsük a mentőket a kórházba szállításhoz.

A hiperglikémia (tartósan magas vércukorszint)

Egyes esetekben a hipoglikémia ellentéte is előfordulhat, amit hiperglikémiának nevezünk. Ebben az esetben a gyermek vércukorszintje tartósan magas lesz, ez főleg 1-es típusú diabéteszben fordul elő, inzulin hiányában.

Ennek veszélye: A ketoacidózis kialakulásával, amely azt jelenti, hogy a szervezet a zsíradék raktárak bontásából próbálja fedezni a szükséges energiát, toxikus hatású ketontestek keletkeznek.

A ketoacidózis fő tünete az acetonos lehelet, de jellemző ezek mellett a hányinger, hasfájás, szapora, mély légzés is. A hiperglikémia azonnali ellátást igényel, kezelése kórházakban történik

Ez a folyamat nem egyik pillanatról a másikra következik be, tehát, ha az elején beavatkozunk, a beteg nem kerül súlyos állapotba.

Megelőzése a normális inzulin-cukor bevitelével lehetséges. A cukorbeteg gyermeknek minden esetben be kell adni az inzulint és tartani kell be az előírt diétát.

Lázas megbetegedés idején a gyermek igyon bőségesen, kerülni kell a zsírok fogyasztását, de a normális szénhidrátbevitelt biztosítani kell. Az inzulin beadása elengedhetetlen. A szénhidrátbevitel ilyenkor pl. gyümölcslevek formájában is történhet.

Ha a hányás kialakul, és a szájon át való folyadékbevitel nem oldható meg, mentőt kell hívni és kórházi kezelés szükséges, ahol infúzió segítségével tartják fenn a szervezet egyensúlyi állapotát.

A fokozott kockázatú allergiás gyermek ellátása az óvodában

Kiemelt figyelmet kapnak az anafilaxiás rizikójú allergiások az óvodákban.

A köznevelési intézménynek biztosítani kell gyermekek, tanulók egészségének megőrzésére fordított fokozott figyelmet.

Ez a változtatás azért jelentős, mert jogalapot ad és egyértelmű irányt jelöl ki a már diagnosztizált anafilaxiás gyermekek intézményi létének és biztonságának érdekében.

Ők azok a gyerekek, akiknél mindig van az esetleges anafilaxiás reakciót visszafordító, adrenalin hatóanyagú injektor, szüleik pedig pontosan informálni tudják az intézményt arról, milyen óvintézkedéseket kell megtenni annak érdekében, hogy a gyerek ne érintkezzen az allergénnel.

A jogszabály módosítás értelmében az igazgató:

- kötelesek egyrészt felvenni a diagnosztizált allergiás gyerekeket az intézményekbe,
- másrészt biztosítaniuk kell a tudottan allergiás gyerekek számára a biztonságos körülményeket.

Az anafilaxiás túlérzékenységi reakció akár percekben belül fulladáshoz, szívmegálláshoz vezethet, ám ezt a reakciót vissza lehet fordítani az adrenalin hatóanyagot tartalmazó EpiPen injekciós tollal, amelynek használata másodpercek alatt elsajátítható. Az autoinjektorból a súlyos allergiában szenvedőknek kettőt kell mindig maguknál tartani.

9. ÓVODAI SZOCIÁLIS SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG

Az óvodai szociális segítő a gyermeknek, a családjának és az intézmény pedagógusainak nyújt támogatást olyan módon, hogy

- segíti a gyermeket a korának megfelelő nevelésbe és oktatásba való beilleszkedéshez, a szükséges kompetenciái fejlesztésében.
- segíti a gyermek fejlődését akadályozó tényezők észlelését és feltárását.
- segíti a gyermek családját, a gyermek óvodai életét érintő kérdésekben, valamint nevelési problémák esetén a gyermeket és a családot a közöttük lévő konfliktus feloldásában.
- segít a prevenciós eszközök alkalmazásával a gyermek veszélyeztetettségét kiszűrni és segíti a jelzőrendszer működését.
- a szociális segítő igény esetén lehetőségéhez mértén részt vesz a nevelőtestületi-, és a szülői értekezleteken.

A szociális segítő, az intézményben felmerülő életvezetési, szociális, szocializációs problémák megoldásához nyújt segítséget a gyermekeknek, családjaiknak, igény szerint pedagógusoknak, valamint a nevelő-oktató munkát segítő szakembereknek egyaránt.

A szociális segítő csoportos, közösségi és egyéni szociális tevékenységet folytathat.

Csoportban végzett szociális segítő munka keretein belül:

- Előadás megtartása adott témában
- Gyermek megfigyelés /pedagógus kérésre/,
- Részvétel szülő értekezleten / igényeknek megfelelően továbbá lehetőségeinkhez mértén,
- Csoport foglalkozás megtartása -érzékenyítő foglalkozás, társas játéklklub-/ segítőkompetenciáinak határainak betartásával/,
- Az óvodai csoportokban jelentkező nehézségek, problémák kezelésének, megoldásának támogatása /agresszió, kirekesztés/,
Szükségletfelmérés eredménye alapján biztosított egyéb szolgáltatások igény és lehetőségek szerint /szociometria/.

Közösségi szociális segítő munka keretein belül:

- Részvétel az óvoda által rendezett rendezvényen, a lehetőségekhez mérten,
- Együttműködés kialakítása a köznevelési intézmény dolgozóival,
- Együttműködés kialakítása a partner intézményekkel / pedagógiai szakszolgálat/,
- Gyermek és ifjúság védelmi munka támogatása.

Egyéni segítés (tanácsadás) keretein belül:

- Egyéni beszélgetésgyermekekkel,
- Egyéni beszélgetés pedagógussal,
- Egyéni beszélgetés a szülővel
- Fogadó óra

Az intézmény és a szociális segítő együttműködés alapját képezi: az észlelő- és jelzőrendszeri ágazatok, intézmények, szakemberek és magánszemélyek közötti együttműködés, melyek célja a problémák, veszélyeztető tényezők, krízishelyzetek észlelése, felismerése és jelzése a Család és Gyermekjóléti Központ felé. Az együttműködés során kiemelkedő szerepe van a folyamatos információáramlás biztosításának a gyermekek és családjaik problémáinak mielőbbi megoldása, a krízishelyzet következményeinek enyhítése, állapotromlás megelőzése érdekében. Az óvodai szociális segítő aktív jelzőrendszeri tagként látja el feladatát.

A Köznevelési intézmény dolgozóit, valamint az óvodai szociális segitőt a jogszabályokban és a szakmai etikai kódexekben foglaltaknak megfelelően titoktartási kötelezettség terheli a gyermekkel és családjával kapcsolatos minden olyan tényt, adatot, információt illetően, amelyről a velük való kapcsolattartás során szereztek tudomást. E kötelezettség a foglalkoztatási jogviszony megszűnése után is határidő nélkül fennmarad. A titoktartási kötelezettség azonban nem terjed ki a nevelőtestület tagjainak egymás közti, valamint a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival történő, a tanuló fejlődésével összefüggő megbeszélésre. Ha felmerül a gyermek veszélyeztetettsége, annak a család- és gyermekjóléti szolgálat felé történő jelzése során az adattovábbításhoz az érintettek hozzájárulására nincs szükség [Nkt. 42. § (1) és (3) bek.]”

10. GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

A köznevelés, valamint a gyermek- és ifjúságvédelem rendszere szoros kapcsolatban áll egymással, tekintettel arra, hogy mindkét rendszer alapvető célja a gyermekek védelme, személyiségének fejlesztése.

A két rendszer szoros kapcsolódása, a feladatok a szolgáltatások összehangolásának a szükségszerűsége megjelenik azokban a törvényekben, amelyek meghatározzák a köznevelés rendszerének működését; a nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC. törvény.

A gyermekek és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Tv. értelmében a gyermekek jogainak megvalósulásához

- a pedagógusok,
- nevelőszülők,
- gyámügyi szakemberek,
- gyermekjóléti szolgálatok munkatársainak,
- valamint a jogalkotók együttes munkájára van szükség.

A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, de természetesen az óvodát és alkalmazottait is kiemelt felelősség terheli a gyermekek neveléséért.

Az óvoda akkor működik eredményesen, ha mindhárom funkcióját – óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő- maradéktalanul teljesíti.

Felelősség a feladat ellátásáért:

A nevelési-oktatási intézmény munkájának szakszerű, hatékony megszervezéséért az intézmény főigazgatója tartozik felelősséggel. Ez a felelősség magában foglalja a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért való felelősséget is.

A lehetséges pedagógiai intézkedések köre, feladatok az óvodáinkban

A pedagógiai intézkedéseket az óvoda óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciója, és a gyermeki jogok maradéktalan érvényesítésére hatja át.

Az egyéni bánásmód követelménye

Az óvoda mindig az egyénhez, a gyermekhez igazítja a nevelés, a fejlesztés feladatait. Erre akkor van lehetősége, ha kellő ismeretekkel rendelkezik a szülői, a családi hátterről, a gyermek személyiségéről, képességéről, érdeklődési köréről.

Ha a nevelés-oktatási intézmény a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.

A gyermekvédelmi felelős feladata, hogy beszélgetések, szülők jelzése alapján:

- feltárja a veszélyeztetett gyermekek körét,
- megismerje a problémákat,
- szükség esetén továbbítja a Területi Gyermekjóléti Szolgálatnak.
- nevelési évenként helyzetelemzést és munkatervet készít, mely tartalmazza a kapcsolattartás formáit, csoportos óvónőkkel, szülői munkaközösséggel, orvossal védőnővel, önkormányzattal, CKÖ, gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal
- a nehéz anyagi helyzetbe jutó szülők lehetőségeinek feltérképezése, konzultáció a szociális bizottsággal (gyermekvédelmi kedvezmény, átmeneti segély), segítségnyújtás a szülőnek.
- a feladatokat időrendben rögzíti, segítyezésre javaslatokat tesz, nevelési tanácsadóhoz, Értelmi Képességeket vizsgáló Bizottsághoz irányítást segít. Rendszeresen látogatja a veszélyeztetett gyermekeket, és a nagyon hátrányos helyzetű családok gondozását felvállalja.
- segíti az óvónők gyermekvédelmi munkáját (pl. család helyzetének felméréséhez szempontsor összeállításával stb.).
- A gyermekvédelmi továbbképzéseken részt vesz, az ott halottakról tájékoztatja

kollégáit.

A személyiséghez igazodó fejlesztés

- Kiemelkedően fontos feladat a gyermek személyiségének, tehetségének, képességének megismerése, feltárása és ehhez igazodóan azoknak a nevelési, tanulási folyamatoknak a megtalálása differenciált, egyéni fejlesztés, amelyek biztosítják mindenkinek személyre szólóan a siker lehetőségét
- Az egyéni bánásmód és differenciált készségfejlesztés alkalmazásával gyermeki személyiség fejlődésének nyomon követése.
- Egyéni fejlesztési tervek, felzárkóztatás – logopédussal, fejlesztő pedagógussal külső szakemberekkel együttműködés

A pedagógus-szülő-gyermek kapcsolat követelménye

- A gyermek veszélyeztetettségének megszüntetése érdekében az óvodáink akkor tehetik a legtöbbet, ha megismerik azt a környezetet, ahonnan a gyermek érkezik.
- szülők-gyermekek jogainak és kötelességeinek ismertetése
- a szülői érdektelenség csökkentése, érthető, folyamatos tájékoztatás a gyermek egyéni fejlődéséről, a szülő feladatairól
- az óvodában szoros kapcsolat alakuljon ki a pedagógusok és a szülők, elsősorban a csoportos óvodapedagógusok, gyermekvédelmi felelős és a szülők között. A gyermek, családi háttere, lakáskörülményei jelentős mértékben befolyásolhatják egyéni fejlődési ütemét.
- rendszertelenül járó gyermekek felkeresése a gyermekvédelmi felelőssel és óvónővel,
- érezze a szülő, hogy a hiányzó gyermek nem kerül ki az óvoda látóköréből
- nyitott óvodai napokra, ünnepekre a kevésbé érdeklődő szülők bevonásával tovább mélyíteni a szülői-gyermeki kapcsolatokat, a gyermekük teljesítményével, elégedetlenkedő szülőkkel megláttatni pozitív értékeiket
- szülő segítése a gyermek viselkedésének értelmezésében, nevelési tanácsok, fórumok szervezése
- a szülők, a pedagógusok tájékoztatása a segítő intézményekről, szakemberekről, programokról, lehetőségekről

A kirekesztés minden lehetőségének kizárása

Az óvodáinkban kiemelt figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy az egyes csoportok kialakítása során ne sértsék meg az egyenlő bánásmód követelményét, ne alakítsanak ki olyan közösségeket, amelyekben a gyermekek egy-egy csoportja vagy akárcsak egyetlen gyermek is kirekesztve érzi magát.

A nevelőmunkánk során kiemelt figyelmet fordítunk a közösségi élet alakulására.

Nem engedhető meg mások megbélyegzése, családi vagy egyéb körülményei miatt történő nevetségessé tétele.

Az anyagi hátrány enyhítése érdekében a szociális támogatási lehetőségekről a szülők tájékoztatása, az óvodában ruha- és játékgyűjtés szervezése

Külső segítség a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében

- Együttműködés a gyermekjóléti szolgálattal
- Együttműködés megelőzés céljából

Az óvoda gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.

- Szoros együttműködés a gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal, az egészségügyi intézményekkel, védőnővel és gyermekorvossal. Különösen a szűrővizsgálatok (látás, hallás, fogászati) megszervezésére vonatkozóan.
- A gyermekjóléti szolgálat együttműködése az óvoda, nevelő munkájának segítése folyamatos tevékenységi forma, amelynek meg kell előznie annak a helyzetnek a kialakulását, amikor már az óvodának külső segítséget kell kérnie a rábízott gyermek a gyermekközösség, védelme érdekében.
- A nevelési intézményeket a gyermekek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében együttműködési és tájékoztatási kötelezettség terheli.

A **veszélyeztetettség**, olyan állapot, mely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, illetve akadályozza.

A veszélyeztetettség lehet:

- állandó,
- hosszan tartó
- vagy eseti,
- időleges.

Ha az óvoda a gyermeket veszélyeztető okokat a rendelkezésére álló pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a külső beavatkozást a gyermekközösség védelme indokolja, több segítségnyújtási lehetőség közül választhat:

- gyermekjóléti szolgálat segítsége
- oktatásügyi közvetítő szolgálat
- ifjúságvédelmi vagy családjogi szolgáltatás.

A gyermeket **veszélyeztető körülmény** számos okra visszavezethető. Veszélyeztetheti a gyermeket:

- a családjának helyzete: amely lehet szociális helyzet, állapot,
- a család működésében rejlő ok,
- a szülők iskolázatlansága,
- magatartása.

Kialakulhat a gyermek veszélyeztetettsége a családon kívüli más kapcsolat miatt:

- ilyen lehet egy új társas kapcsolat létrejötte
- vagy egy régi kapcsolat megszűnése.

A gyermekek veszélyeztetettségének leggyakoribb okai:

- Nevelési hiányosságok
- Rossz lakásviszonyok
- Anyagi okok
- Megromlott családi kapcsolatok

Mindennapi munkánk során törekedünk a gyermeki jogok maradéktalan érvényesítésére, különös tekintettel az alábbiakra.

- a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezi,
- nevelőmunkák tegye lehetővé és segítse a gyermek személyiségfejlődését az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével,
- a gyermek érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkörben élhesse, sokszínű, életkorának megfelelő tevékenységben vehessen részt, biztosítsuk számára az egészséges fejlődéshez szükséges személyi, tárgyi feltételeket.

Óvodánk gyermekvédelmi tevékenységének erőforrásai

Személyi:

- intézményi gyermekvédelmi felelős alkalmazása
- főigazgató, tagintézmény-igazgató, óvodapedagógusok lehetőség szerinti részvétele gyermekvédelmi témájú továbbképzéseken
- munkaköri köteleességek tudatosítása – észlelő-jelzőrendszer működésének fejlesztése
- nevelő munkát segítő és technikai alkalmazottak megismertetése az óvodák gyermekvédelmi feladataival, a rájuk vonatkozó munkaköri köteleességeik tudatosításával, bevonásuk az észlelő-jelzőrendszerbe
- főigazgató vezetői felelősségén túli elhivatottsága a gyermekvédelmi munkában

Tárgyi:

- A Nemzeti Köznevelési Törvény
- Az óvodai nevelés országos alapprogramja
- A Gyermekvédelmi Törvény
- Az intézményi Pedagógiai Programja
- Az intézmény éves munkaterve
- Az óvodák éves gyermekvédelmi tevékenység munkaterve
- A házi gyermekorvosi és védőnői szolgálat éves munkaterve
- Csoportok éves munkaterve és személyiségnapló
- Fejlesztő óvodapedagógus egyénre szóló fejlesztési terve
- Logopédus fejlesztési terve
- Fejlesztő eszközök biztosítása, kiemelten az egyéni fejlesztésre szorulóakra
- Tornatermi és udvari mozgásfejlesztő eszközök biztosítása
- Nyugodt, zavartalan környezet biztosítása a szülőkkel való érintkezésre

Anyagi eszközök:

- Intézményi költségvetésben biztosított keretek
- Pályázati pénzeszközök
- Felajánlott tiszteletdíjak
- Vöröskeresztstb támogatása
- Adományok

11. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI

Az óvoda a közoktatási rendszer része, a **családdal együtt biztosítja, a családi nevelést kiegészítve** segíti a gyermek fejlődését.

A család és az óvoda harmonikus, szoros együttműködése nagyban hozzájárul a gyermekek sikeres neveléséhez. A Szülői Közösség véleményével, javaslataival segítse az óvoda működését.

Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.

Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események ünnepek, családias hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot, kerülve a gyermekek stresszt kiváltó helyzeteket.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, az együttműködés során érvényesíti a családközpontú intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Kapcsolattartás formái:

- -napi szintű információcsere a gyermekek érdekében, családlátogatás
- -ünnepélyek, rendezvények
- -szülői értekezletek
- -oviKRÉTA online információs rendszer
- -fogadóórák
- -nyílt napok
- -kirándulások
- -faliújság
- -kérdőívek
- -honlap
- -zárt facebook csoport

Az Óvoda és a Szülők kapcsolattartási formáinak lehetőségeit az **„Óvoda-szülő kapcsolattartását segítő projektek, a megvalósulást segítő eszközök”** c. innováció tartalmazza.

Célja:

A család és az óvoda nevelőpartneri kapcsolatának fejlesztése, kiemelten a gondoskodó, óvó-védő, a gyermek fejlődését támogató, szeretetet adó családi nevelés elősegítésére.

- A gyermekek fejlődésében a folytonosság biztosítása
- Folyamatos kétoldalú kommunikáció, melyet számos módon elősegít az intézmény
- A kölcsönös bizalom megteremtése szülők aktív közreműködésére történő inspirálás saját gyermekeik óvodai nevelése terén:
- Az együttműködés szabályainak betartása.
- Támogató kapcsolatokat létrehozni a többi szülővel.

Az óvoda által a szülőknek, a gyermekneveléshez nyújtott segítségének formái

- A család és az óvoda közötti jó kapcsolat kialakításában az óvónő személyiségének, nyitottságának, jó kapcsolatteremtő képességének van a legnagyobb szerepe.
- Kedvezően befolyásolja a kapcsolat alakulását az óvónő-gyermek viszony pozitív alakulása, az óvónő hitelessége, szakértelme.
- A szülő már a gyermek óvoda kezdése előtt benyomást szerezhethet az óvodáról, a különböző óvodai programokon való részvétel során, hiszen számos olyan programot kínálunk, melyen az óvoda kapuja nyitva áll az érdeklődők előtt.
- **A befogadás** betekintést ad az óvoda életébe, a szülők megismerkednek a házirenddel. Az óvónő tegyen meg mindent, hogy a gyermekek, és a szülők bizalmát megnyerje, gyermekközpontú magatartásával.

A mindennapi találkozások a leggyakoribb, a legrövidebb és egyben a folyamatos kapcsolat tartás szempontjából a legfontosabb alkalmak. Az óvónő mondjon mindig néhány személyes mondatot érkezéskor és távozáskor a gyermeknek és a szülőnek. Ilyenkor csak rövid információ cserére van mód, az óvodában és az otthon történt eseményekről.

Családlátogatásra a gyermek óvodába lépése előtt kerül sor, illetve a hátrányos helyzetű családok esetében, ha a gyermek, otthoni környezetét jobban meg kívánják ismerni. A szülőkkel való jó kapcsolat esetén, tőlük és a gyermekektől is sokat megtudhatunk a családi nevelésről.

A közös programok, ünnepek hozzájárulnak, hogy a szülők és az óvónők kötetlenebb helyzetben találkozzanak. Ezek közös élményt biztosítanak és színesítik a család és az óvoda hétköznapijait.

A szülői értekezlet a szülőket érintő legfontosabb témák megbeszélésére alkalmas fórum. Ilyenek az óvoda, a gyerekek programjai, általános nevelési kérdések, problémák.

Törekedjen az óvónő a kötetlen, barátságos légkör megteremtésére.

Teremtsen lehetőséget az óvónő a szülők véleményének, javaslatainak meghallgatására.

Az óvoda a mindennapokban is nyitott a szülők felé.

Nyílt napon a szülőknek lehetőséget biztosítunk a napi életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait, fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről.

Tájékoztatás a gyermek egyéni fejlődéséről.

A szülők igénye és érdeklődése szerinti nevelési kérdésekben **beszélgető kört, előadásokat** szervezünk külső szakember (logopédus, pszichológus) bevonásával.

Az óvodában **szülői szervezet** tevékenykedik. Tagjait a szülők választják. Működési rendjét és éves munkatervét a szülők a főigazgatóval közösen határozzák meg.

Intézményünk nyitott, munkánk megismertetésére törekszünk.

A szülők segítése gyermekük jogainak megóvása érdekében, hogy intézkedéseiket megtehessek, a jogszabályi kötelezettségeket, különleges jogokat érvényesítsék.

A szülői közreműködés formái az óvodában folyó nevelőmunka segítése érdekében:

- Aktív részvétel az óvodai programokon, szervezői feladatok ellátása
- Az óvodai nevelőmunka minőségének javításához javaslatok adása
- Az óvoda működésével kapcsolatos vélemény megfogalmazása
- A gyermek fejlődésével kapcsolatos problémák megbeszélése, közös megoldáskeresés

- Érdeklődés, együttműködés a gyermek személyiségének fejlődése érdekében

12. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉS ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

Egészségnevelés

Az óvodák a szocializáció kitüntetett színterei az egészségtámogató magatartásmódok kialakulásában.

Az egészségfejlesztés egyik legfontosabb színhelyének tartjuk intézményeinket.

A jogszabályi környezet –Nemzeti Köznevelési törvény, Óvodai nevelés országos alapprogramja - és partnereink is elvárják, hogy az óvodáink is vállaljanak főszerepet az egészségnevelésben.

Az egészségfejlesztés és környezeti nevelés az egész óvodai nevelés folyamatában jelenlévő feladat.

Gyermekeink a személyiségfejlődésük és az értékek elsajátítása szempontjából **olyan fogékony fejlődési periódusban vannak, amelynek során tartós érdemi hatást lehet elérni a későbbi értékrendjük, életvitelük kialakításában.**

Egészségnevelés célkitűzései:

- az egészséges élet egyéni készségeinek erősítése,
- egészséget segítő környezeti feltételek kialakítása,
- az egészségügyi ellátás megelőzési szerepének hangsúlyozása
- segítse elő és valósítsa meg a mindennapi testmozgást a gyermekek számára

Egészségnevelés elvei

Testi- lelki egészség elve

- az intézmény minden dolgozója törekedjen a komplex testi- lelki- szociális értékek védelmére,
- egészséges élő és élettelen környezet kialakítására fenntarthatóságára
- tudatosodjon gyermekeinkben, hogy az egészség érték- tenni kell érte.
- értsék meg az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságát.
- alakuljon ki gyermekeinkben az egészséges életmód utáni igény

Társas készségek fejlesztésének elve

- Ismertessük meg gyermekeinkkel a konfliktuskezelés, együttműködési készség, döntési képesség, érzelmi, indulati állapot, kapcsolati zavarok kezelésének, fejlesztésének módszereit,
- a foglalkozások, és szabadidős-tevékenységek nyújtotta lehetőségek maximális kihasználásával.
- alakuljanak ki gyermekeinkben a társas környezetükre és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek.

Természet és társadalom harmóniájának elve

- Alapozzuk meg gyermekeinkben a természet, az épített és társadalmi környezet- benne az emberharmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendszert (értelmileg, érzelmileg,
- erkölcsileg, Esztétikailag)
- Felelős, elkötelezett, környezettudatos és kulturált magatartással működjenek közre a szülőföld, a lakóhely, az óvoda esztétikus környezetének kialakításában, megőrzésében.

Rendszerszemléletre nevelés elve

- Tegyük képessé a gyermeket arra, hogy a megszerzett ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal,
- lássák meg a problémákat és az azok közötti összefüggéseket,
- keressenek választ, megoldást azokra.

Fenntarthatóság elve

- Alakítsuk ki gyermekeinkben a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásformákat, életvitelt, a jövőre, a fenntarthatóságra irányuló személyes attitűdöket.

Foglalkozásközi integráció elve

- Rugalmas alkalmazkodással legyenek képesek a különböző ismeretek anyagát összekapcsolni, alkalmazni azokat megváltozott helyzetek során is, előkészítve őket az iskolai életmódra, majd a munka világába történő kilépésre

Óvodáink **alapfeladatai** között eredményesen valósítják meg az egészséghez nélkülözhetetlen:

- **lelki egészség:** érzelmi biztonság nyújtását, értelmi fejlesztést,
- **pszicho-higiénés egészségvédelmet** (megfelelő terhelés, problémáik meghallgatása, megszégyenítéstől tartózkodás, szükségletek intimitása),
- **a szociális kapcsolatok harmonikus fejlesztéséhez** optimális környezet biztosítását,
- **a napi életritmus kialakítását, tudatos, rendszeres mozgásfejlesztését,**
- **a környezetvédő-óvó szokások** kialakítását, fejlesztését,
- **szomatikus** pedagógiai feladat a **testedzés** megkedveltetése,
- az óvodapedagógusok és nevelőmunkát segítők elvárható **modellértékű magatartását.**

Tovább javítja tevékenységünk hatékonyságát, hogy az óvodai egészségügyi szolgálattal (gyermekorvos, védőnő) folyamatosan kommunikálunk, és rendszeresen együttműködünk.

Az egészségfejlesztés közösségi színterei:

- példamutató intézményi hatás (esztétikus-egészséges környezet, ösztönzés az egészséges életmód napi gyakorlatára, Egészségnapok, kirándulások...)
- egészségkultúra megalapozása (pl. világnapokhoz csatlakozás, figyelemfelkeltés...)
- az egészséges életmódra nevelés
- az egészséges életvitel igényének megalapozása: gondozás, a testápolás, étkezés
- a testi fejlődés elősegítése mindennapos testmozgással (lehetőség szerint úszás, családi sportnapok, versenyek)
- sportegyesületeknek helyet adva (pl. fiú-lány futball, kislánytorna, stb.....)

Megvalósítás formái:

- játékok, játékba integrált tanulás, vetélkedők, projektszervezés, közösségépítő programok (óvoda- család-partnerek), előadások, fórumok szervezése

Hatékony egészségnevelési tevékenységünk érdekében évente ismétlődően megszervezzük az óvodák **Egészségnap projektjét**, melynek keretében az alábbi igen fontos témákkal foglalkozunk **a projekt forgatókönyve** szerint:

- Gyermekkorai megelőzési programok feltételeinek javítása (fogászati prevenció)
- Tárgyi feltételek biztosítása, amely biztonságossá és az egészségfejlesztés alkalmas színterévé teszik az óvodákat
- Egészségfejlesztési tartalmak közvetítése
- A családok egészséges szabadidő eltöltése támogatható formáinak,
- Ösztönzés módjának kidolgozása
- Önmagunk és egészségi állapotunk ismerete
- Az egészséges testtartás, a mozgás fontosságának hangsúlyozása
- Az étkezés és táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe
- Betegségek, egészségkárosodások kialakulása és a gyógyulásfolyamatának ismerete
- Szenvedélybetegségek elkerülése
- Óvoda-iskola átmenet segítése, tanulási környezet kialakítása
- Természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége

12.1. Környezeti nevelés

Környezeti nevelésünk célja a természeti, társadalmi és technikai környezet értékeit megbecsülő és megőrző gyermekek nevelése.

Nevelésünk folyamán kialakítjuk a gyerekekben:

- az új környezettel kapcsolatos magatartási és életviteli mintákat, formákat amelynek segítségével a társadalom környezetért felelős személyiségeivé válhatnak.

Ennek céljából fontos biztosítani mindenki számára azt a lehetőséget, hogy **elsajátíthassa a környezet megvédéséhez szükséges:**

- **tudást,**
- **készséget,**
- **értérendszer: pozitív érzelmi hozzáállást, elkötelezettséget.**

A környezetért felelős életvitel formálása élethosszig tartó folyamat.

Ezért az **alakuló értéktudatnak, együttműködési képességeknek, életviteli szokásoknak, a személyes és közös felelősségtudatnak** alakítása az óvodáinkban kiemelt feladat.

Célunk olyan gyermekek nevelése és szemléletük megalapozása, akik:

- a természetes és a társadalmi környezet **szépségeire nyitottak**,
- ezeket tudják értékelni,
- majd a természettel harmonikusan tudnak együtt élni,
- életvitelüket tudatosan tudják vezetni a **fenntarthatóság elveit** követve.

12.1.1. Környezeti nevelés alapelvei

Környezettudatosság elve

- magatartás megalapozása
- A gyermek életkorának megfelelő természeti, - emberi, - és tárgyi környezetből szerzett tapasztalatok, melynek birtokában biztonságosan eligazodik az őt körülvevő világban
- a gyermekek gondolkodásának, felfogásának megalapozása, rajtuk keresztül a szülők szemléletmódjának alakításában
- a természet saját élményű megismerésén keresztül azt szerető, tisztelő, értékeit megbecsülő, védő emberekké váljanak.
- Képesek legyenek viselkedésformájukban az értékközvetítésre

Fenntarthatóság elve

Fenntarthatóság értelmezése az óvodai nevelésben:

- Út a jövőhöz a környezettudatos neveléssel, a környezeti kultúrára neveléssel
- Komplex tapasztalatszerzés, mely egységben mutatja, érzékelteti azt, ami a valóságban is egységesen érzékelhető
- Ökológiai szemlélet fejlesztése
- A gyermekek világhoz való viszonyát az anyagi javakhoz való viszonyulásuk is alakítja.

- Tudatosítjuk, hogy az
 - élelmiszert meg kell becsülni, hiszen mások sok munkával állítják elő.
 - rámutatunk a pazarlás következményeire: vízhasználat, energia, mértéktelen fogyasztás

Biológiai és társadalmi sokféleség elve

- emberi és állati jogok tiszteletben tartása
- egymás mellett éléshez szükséges toleráns magatartási normák alapozása, fejlesztése

Harmónia a természeti- épített-szociális környezettel

- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, melyek a környezettel való harmonikus együttéléshez szükségesek és a családok környezettudatos életviteléhez hozzájárulnak.
- Természeti- épített-szociális környezet óvása, fejlesztése
- A tárgyak tiszteletére az előállítási munkafolyamatok megismertetésével, játékok javításával, tárgy-eszköz létrehozásával (reprodukció) segítjük elő.

Helyi értékek átörökítésének elve

- Szűkebb társadalmi-természeti környezetben kialakított vagy kialakítandó értékek őrzése: pl. reform-étkeztetés, faültetés, madárvédelem, energiatakarékosság, virágos település stb.....

A környezeti nevelés feladatai

A gyermekekben hajlandóságot ébreszteni az aktív részvételre,

- kialakítani a tenni akarást a problémák megoldására, kifejleszteni az
- aktivitást és jó együttműködést tenni a gyerekeket a harmonikus környezet szépségének
- befogadására, élvezetére.
- Segíteni a környezeti folyamatok, összefüggések megértését, a környezettudatos életvitel kialakítását, lehetővé tenni a természet teljességének, osztatlan egységének megérzését, az ehhez kötődő pozitív emóciók megélését, a környezetérzékenység javulását.
- Megvalósítani a helyes döntések meghozatalához szükséges ismeretek átadását, a magatartások, viszonyulások, értékrend megalapozása

- Pozitív jövőkép és környezeti etika kialakulásához nélkülözhetetlen élmény-helyzetek biztosítás
- Lehetővé tenni a problémák, jelenségek sokoldalú megközelítésének, látásmódjának kialakítását.
- Felkészíteni a gyerekeket, hogy ha lehetőségük van választani, dönteni akkor a környezetkímélő termékeket, technológiákat részesítsék előnyben.
- Kialakítani a gyerekekben a károsodásokat megelőző gondolkodást, megismertetni a takarékos és mértékletes életvitel lehetőségeit.

Ökológiai szemlélet alakítása:

- a természetes életközösségek sokféleségének megfigyelésével,
- a környezetben bekövetkező változások nyomon követésével,
- az élőhelyek megóvásával,
megfelelő irányítással történő gyakorlati természetvédelmi tevékenységgel.
- A gyermekek környezetóvó, javító tevékenységének szervezésével bekapcsolódás a különböző természetvédelmi szervezetek munkájába. Csatlakozás a környezetvédelmi akciókhoz.

A **fenntarthatóság elvének értelmében** a környezeti nevelésünk gyakorlati megvalósítása két területen történik:

- **környezetkultúra** (művészetek, kézművesség, mikrokörnyezet alakítása, jeles napok ünneplése)
- **környezetvédelem** (tájvédelem, növények és állatok védelme, hulladékgyűjtés, energiatakarékosság, környezetbarát életmód, közlekedés...)

A környezeti nevelés komplex alkalmazása az óvodai nevelési területekben

A környezeti nevelés színterei óvodáinkban:

- **minden gyermeket egyformán** érintő elemek (példamutató óvodai környezet, tevékenységekbe épített környezeti nevelés)
- **gyermeket különböző mértékben** érintő lehetőségek: pl. természetes anyagokkal foglalkozó kézműves foglalkozások.

A célok eléréséhez szükséges **készségek megalapozása, fejlesztése** óvodáskorban:

- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód;
- alternatív, problémamegoldó gondolkodás;
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód;
- szintetizálás és analízis;
- problémaérzékenység, integrált megközelítés;
- kreativitás;
- vitakészség, kritikus véleményalkotás;
- kommunikáció, média használat;
- konfliktuskezelés és megoldás;
- állampolgári részvétel és cselekvés;
- értékelés és mérlegelés készsége.

A célok eléréséhez aktív, **tartalmas partnerkapcsolat kiépítése** szükséges társszervezetekkel, mint:

- erdészet
- múzeumok
- üzemek
- hulladékkezelők
- horgászegyesületek
- kézműves mesterek
- mozgáskorlátozottak
- nagycsaládosok
- idősek klubja

13. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Cél:

Az emberi jogok és gyermekeket megillető jogok tiszteletben tartásával az egyenlő hozzáférést biztosítani számukra az óvodai nevelés minden terén és tevékenységében.

Célunk továbbá: a gyermekek önbecsülésének, önértékelésének, és hatékonyság érzésének fejlesztése. A társas kompetenciák esetében a tolerancia a szolidaritás és az együtt működési képességek fejlesztése.

- Az óvodai nyitvatartás szülői igényeinek megismerése, az igényekhez igazodó működés megszervezése.
- A gyermekek személyiségfejlődését követő mérések, megfigyelések naprakészek a gyermekekhez igazodó differenciált fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében.

Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések a gyermekek:

- értelmi, érzelmi és szociális fejlődésében jelentkező hátrányok felszámolását,
- a nevelés sikerességét szolgálják.

Óvodáink nevelőtestületének módszertani ismeretei, kultúrája biztosítja:

- a befogadó szemléletű nevelést,
- a gyermekközpontú és családoorientált nevelés folytatását,
- hogy az óvodai felvételeknél, a csoportok kialakításánál kiegyenlített legyen a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma
- minden csoport számára biztosítottak legyenek a minőségi nevelés feltételei
- az érzelmi-erkölcsi nevelés hatékony megvalósítását támogató drámapedagógiai eszközök használatát,
- a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésére készült programot minden tagóvodában alkalmazzuk
- a gyermekek fejlesztésében a differenciált egyéni bánásmód érvényesüljön

- a gyermekek fejlettségi szintjének mérésére használt mérőeszközök alkalmazását, az arra épülő fejlesztési terv szerint megvalósuló egyéni fejlesztéseket,
- a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésébe szükség szerint vonjuk be más szakembereket, fejlesztő pedagógusokat, szervezeteket
- az óvoda-iskola átmenet kiemelt támogatását a hátrányos helyzetű gyermekek integrált óvodai nevelésben,
- hangsúlyt fektet a tehetségek gondozására, melyben a szülőkkel együttműködve, bevonva tudunk eredményeket elérni.
- a szülőkkel való kapcsolatban a segítség, támogatás, megnyerés legyen a cél.

Pedagógiai programunk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek megfelelő - a beiskolázhatóságot biztosító - fejlődését szolgálja.

Az óvoda csak a nevelési, szocializációs folyamatot közvetlenül akadályozó tényezők felszámolása terén bír hatékony eszközökkel.

Ennek részterületei:

- a szociális hátrányok kompenzálása
- az intézményi kapacitások fejlesztése
- a pedagógiai munka, a pedagógiai kultúra megújítása, az innovációs hajlandóság erősítés

A **hátrányos helyzet** fogalma tág értelemben az összes olyan családra érvényes, ahol a gyermek szocializációs feltételei kedvezőtlenek. Szűkebb értelemben azonban csak azokat a családokat jelöli, ahol a nem megfelelő szocializációs hatások a család rossz anyagi és kedvezőtlen élethelyzetével függenek össze.

A család elsődleges szocializációs hatásai elsősorban a szülő-gyerek kapcsolatból erednek. Előfordul, hogy a család szocializációs hatásai annak ellenére kedvezőtlenek, hogy megfelelő anyagi feltételek között élnek. A kedvezőtlen szociológiai körülmények, életfeltételek azonban nem minden esetben vezetnek szocializációs hátrányhoz.

A **prevenció** érdekében folyamatos kapcsolatot tartunk fenn a védőnővel, a gyermekorvossal, a gyermekpszichológussal, a Nevelési Tanácsadóval, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal. Fontos feladatunk

A tagóvodákban a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatokat a gyermekvédelmi feladatokkal megbízott óvodapedagógusok látják el. A tagóvodákban a vezetők irányítják, koordinálják a tevékenységet.

A fejlesztő óvodai programban nevesítjük és rendszerbe állítjuk azokat az elemeket, melyeket még nagyobb tudatossággal és **eredményességét tekintve mérhetően (éves önértékelés)** kívánunk a nevelés folyamatába állítani **a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének érdekében.**

Tartalmi elemei:

- Szervezési feladatok
- Nevelőtestület együttműködése
- A pedagógiai munka kiemelt területei
- Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel
- Óvoda-iskola átmenet támogatása

Intézményünkben elkészült az Intézményi Esélyegyenlőségi Program.

14. SPECIÁLIS FELADATOK AZ ÓVODÁBAN

14.1. A migrációs populáció integrációja

A nemzetközi vándorlások/migráció/ hazánkra gyakorolt hatásait tekintve figyelembe vesszük, hogy az óvodai nevelésben olyan gyermekek is részt vehetnek, akiknek családjaik Magyarországra települtek át, vagy szülei huzamosabb ideig vállalnak itt munkát.

Programunk része a multikulturális nevelés megvalósítása az integrált nevelés kiterjesztése a migrációs, populáció vonatkozásában. A kompetencia alapú óvodai nevelési programunkban olyan kompetenciák fejlesztése is a cél, mint a kognitív, /kommunikációs képességek fejlesztése/ és a szociális kompetenciák /kötődés, érdekérvényesítés, társadalmi szerepekre való felkészítés/ fejlesztése.

Célunk:

- A multikulturális nevelés megvalósítása.
- A bevándorló gyermekek nyelvi és kulturális integrációja.
- A befogadó ország nyelvének elsajátíttatása.
- A befogadó ország értékeihez való pozitív kötődés kialakítása.
- Nyitott és megértő viselkedés kialakítása a más ajkúak nyelve, és kultúrája iránt.

Feladatunk:

- A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyermekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyermekekkel.

Kapcsolattartás a szülőkkel az inkluzív pedagógia jegyében:

- A család a szocializáció első színtere.
- Erősítjük a családi nevelést.
- A szülők a gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítása, megtartására törekszünk.
- Személyes kapcsolatot alakítunk ki a szülőkkel.
- A családok szociális különbségeiből adódó hátrányok kompenzálására törekszünk.
- A szülőket szakszerűen segítjük a gyermeknevelésben.
- A gyermeknevelés szakmai támaszrendszerének kiépítésére törekszünk.

Az óvoda feladatai az integrált nevelés, a gyermekek differenciált fejlesztése, beilleszkedésük segítése érdekében:

- a nevelőmunkában a másság elfogadására, a tolerancia és empátia fejlesztésére kiemelt figyelmet fordítunk
- a szocializáció felerősítése
- a gyermekek személyiségének megismerése, fejlődésük követésére nagy figyelmet kell fordítanunk
- a gyermekek közötti különbségek kezelésére a differenciált, egyéni bánásmódot
- alkalmazzuk
- a sajátos nevelési igényű és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében egyéni fejlesztési tervek alapján végzik az óvodapedagógusok, a fejlesztő pedagógusok, a fejlesztő munkát
- szükség esetén speciális szakemberek bevonásával segítik a gyerekek fejlődését /
- logopédus, gyógypedagógus, pszichológus, /
- a gyermekek beiskolázására fokozottabban odafigyelnek, a szülőket tájékoztatják a lehetőségekről

A sajátos nevelési igényű, a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, a beilleszkedési-, magatartási problémával küzdő gyermekek óvodai közösségbe való besegítése fontos feladatunk. Az együttnevelésükkel a gyermekekben az elfogadást, együttműködési és kommunikációs technikákat, az egymástól való tanulást segítve. Fontos feladatunk minden gyermekben az értéket, a tehetséget felfedezni, kibontakoztatni. A többi szülővel megismertetjük az együttnevelés pozitív hatásait, az integrált nevelés elfogadása érdekében.

14.2. Speciális feladatok, szolgáltatások

- Hittan
- Ügyes kezek (tehetséggondozás)
- Néptánc- „Így tedd rá!” (tehetséggondozás)
- Speciális torna (tartásjavító, lúdtalp megelőző torna)
- Drámapedagógia
- Kutyaaterápia
- Fejlesztő pedagógia

15. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálóik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

1. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama;
- a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem,
- fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő - szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni,
- minden szófajt használ, különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek,
- végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait;
- ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét;
- felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek, kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
 - feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
2. A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.
 3. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.
 4. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

16. LEGITIMIZÁCIÓS ZÁRADÉK

LEGITIMIZÁCIÓS ZÁRADÉK a HELYI NEVELÉSI PROGRAM MÓDOSÍTÁSÁRÓL

A módosítás indoklása:

Jogszabályi változás:

77/2025 (IV. 15.) Korm. rendelet, Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról

Legitimációs záradék

Készítette: Alsó- Tisza-menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék nevelőtestülete

Dátum:

.....
főigazgató

Ph

Az Alsó- Tisza-menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék módosított pedagógiai programjában foglaltakkal, a biztosított véleményezési jogát korlátozás nélkül gyakorolta, és a dokumentumról **szakmai véleményt alkotott** az intézményben működő (valamennyi) szakmai munkaközösség.

Dátum:

.....
szakmai munkaközösség-vezető(k)

Az Alsó- Tisza-menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék módosított pedagógiai programjában foglaltakkal kapcsolatban az óvoda nevelőmunkát segítő alkalmazottai a **tájékoztatást megkapták.**

Dátum:

.....
a nevelőmunkát segítő alkalmazottak nevében

Az Alsó- Tisza-menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék módosított pedagógiai programjáról a biztosított jogok alapján a szülői közösség **a tájékoztatást megkapta.**

Dátum:

.....
a szülői közösség nevében

Az Alsó- Tisza-menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék módosított pedagógiai programjában megfogalmazott **egészségfejlesztési prevenció program kiválasztásához** a főigazgató beszerezte a Csongrád- Csanád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Csongrádi Tagintézménye és az óvoda-egészségügyi szolgálat véleményét is.

Dátum:

.....
védőnő Csongrád-Csanád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Csongrádi
Tagintézménye

Tagintézmény-igazgató

Az óvoda nevelőtestülete a pedagógiai programot magasabb jogszabályban biztosított jogai alapján, át nem ruházható jogkörében döntési hatáskörében/2025. (06. 23.) számú határozatával **elfogadta**.

Dátum:

.....
a nevelőtestület nevében

Az óvoda főigazgatója és nevelőtestülete által elfogadott módosított pedagógiai programot az intézmény fenntartója magasabb jogszabályban meghatározott **döntési hatáskörében**/2025. (.....) határozatszámom **JÓVÁHAGYTA**.

Dátum:

.....
Társulási Tanács Elnöke

Ph.

ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az Alsó- Tisza-menti Többcélú Óvodák és Mini Bölcsődék módosított Pedagógiai Programja 2025-ben készült.

Érvényessége:

A fenntartó jóváhagyását követően a kihirdetés napján 2025. 09. 01. lép életbe és visszavonásig érvényes. Ezzel egy időben hatályon kívül helyeződik a 4/2024 (II. 27.) Atmöt. határozatszámon jóváhagyott Pedagógiai Program.

A Pedagógiai Program megvalósításának területi hatálya:

- vonatkozik az óvoda területére
- valamint az óvoda által szervezett- a Pedagógiai Program megvalósításához kapcsolódó- óvodán kívüli programok helyszínére

A Pedagógiai Program megvalósításának személyi hatálya:

- vonatkozik az óvodával jogviszonyban álló minden óvodapedagógusra és a pedagógiai munkát közvetlen segítőkre
- valamint az óvodával megbízási szerződést kötött gyógypedagógusra és logopédusra
- továbbá azon személyekre, akik az intézményekkel jogviszonyban nem állnak, de részt vesznek a feladatainak megvalósításában

A Pedagógiai Program értékelése, felülvizsgálata:

A Pedagógiai Programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. Az óvodapedagógusok szakmai közössége a főigazgató irányításával minden nevelési év végén, írásban értékeli a Pedagógiai Programban megfogalmazott általános és speciális célok és feladatok megvalósulását, melynek eredményei alapján tervezik fejleszthető feladataikat.

A Pedagógiai Program módosítása:

A Pedagógiai Program módosítására javaslatot tehet a(z):

- Főigazgató
- Nevelőtestület bármely tagja
- Szakmai munkaközösség
- Óvoda fenntartója

A Pedagógiai Program módosítását az érvényes és hatályos jogszabályok alapján a az intézmény főigazgatója a nevelőtestület bevonásával elkészítette és a fenntartó hagyta jóvá. A módosított és jóváhagyott Pedagógiai Programot, 2025. 09. 01. napjától kell bevezetni.

Módosításának indoka lehet:

- törvényi jogszabályi változás
- fenntartó által meghatározott feladatváltozás
- a nevelőtestület munkatervében szereplő évenkénti felülvizsgálat eredménye alapján tett javaslat

Programmódosítás előterjesztésének módja:

Írásbeli előterjesztés az intézmény vezetőségének.

Egyéb szabályozás:

A nevelési programhoz mellékletként csatolt szakmai programok módosítása külön kezelendő- nevelőtestületi jogkör- nem vonja maga után a nevelési program módosítását.

A Pedagógiai program nyilvánosságra hozatala:

Helyi Pedagógiai Programunk 1-1 példányát elhelyezzük a Tagintézmények vezetői irodáiban, ahol bárki megnézheti az óvodák nyitvatartási idejében. Ezen kívül megtekinthető az adott Tagintézmény elhelyezkedése szerinti Község honlapján.

-Felgyői Óvoda: http://www.felgyo.hu/felgyosite2/?page_id=298

-Csanyteleki Óvoda és Mini Bölcsőde: <http://www.csanytelek.hu/hu/intezmenyek/ovoda/>

Tájékoztatás a Pedagógiai Programról

A kiscsoportos gyerekek számára tartott első szülői értekezlet alkalmával a főigazgató, vagy az általa átruházott hatáskörben megbízott személy, átfogó tájékoztatást nyújt a Pedagógiai Program tartalmáról.

Az óvodával később jogviszonyt létesítő gyermekek szüleinek a főigazgató, vagy az általa átruházott hatáskörben megbízott személy, előre egyeztetett időpontban nyújt tájékoztatást az óvoda Pedagógiai Programjáról, mely az óvodák honlapján is folyamatosan megtekinthető. A fentiekén túl, a szülők bármely szülői értekezleten tájékoztatást kérhetnek az óvoda főigazgatójától, a tagintézmény-igazgatótól és a csoportos óvodapedagógusoktól.

A Pedagógiai Programmal kapcsolatos kérdéseket a nevelési év ideje alatt bárki, bármikor felteheti a főigazgatónak, aki azokra az ügyintézési határidőn belül érdemi választ ad. Ennek pontos időpontja, a szülővel történő előzetes egyeztetés alapján kerül meghatározásra.

Szóbeli érdeklődésre, szóbeli tájékoztatást kaphat az óvoda képviselőjére jogosult személyektől. Írásbeli kérés a nevelési év ideje alatt bármikor benyújtható a tagintézmény-igazgatónak címezve, aki az ügyintézési határidőn belül írásbeli tájékoztatást nyújt.

A módosított Pedagógiai Program nem jár többletköltséggel.

Függelék:

Fogalomértelmezés

KOMPETENCIA: hozzáértés, valamely cselekvésforma eredményes elvégzésére való képesség, amely kihat a végzett tevékenységre. A nevelés- oktatás céljai között egyre hangsúlyosabbá válik a kompetenciák kialakítása, vagyis az ismeretek teljesítményképes tudássá történő emelése az alkalmazási, felhasználási képességek fejlesztése.

ESÉLYEGYENLŐTLENSÉG: bizonyos csoportok (pl.: szocio-kulturális hátrányos helyzet) gyermekeinek az esélyei a többséghez képest jóval kisebbek az adott társadalomba való beilleszkedés sikeressége szempontjából.

INTEGRÁCIÓ: lényege a társadalmi egyenlőségre való törekvés.

INKLÚZIÓ (befogadás): a teljes integráció szintje. Célja, hogy valamennyi gyereket a lakóhelyéhez közeli intézménybe vegyék fel, ahol a nevelési szükségleteit maximálisan ki tudják elégíteni. A gyerekek igényeit, speciális szükségleteit egyénre szabottan kezelik, ezzel párhuzamosan megjelenik az egyéni differenciálás is.

Pedagógiai értelemben a különböző hátrányos helyzetű vagy speciális szükségletű csoportok gyermekeinek többséggel való együttnevelését, illetve ennek eredményét jelenti.

ÉRZELMI INTELLIGENCIA: érzelmeink irányításának a képessége.

KÉPESSÉG: az egyén tulajdonsága, amely genetikustulajdonságok alapján valamilyen tevékenység gyakorlása révén fejlődik ki. Fejleszthető, a fejlesztés eredménye a kompetencia.

KOMPETENCIA ALAPÚ PEDAGÓGIAI SZEMLÉLET:(nem a tanterv, nem a tananyag, nem az ismeret és annak kizárólagos szerepe az elsődleges, hanem) elsődleges a gyermek életkori sajátosságai, fejlettsége, képességeinek szintje.

Ld: Óvodai nevelés kompetencia terület. Elméleti alapvetések /SULINOVA Kht./

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja /
- Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan? /OKI Budapest 1996./
- Bíró Antalné /szerk./: Pszichológiától a pedagógiáig /Alex-typo 1993./
- Falvay Károly: Ritmikus mozgás énekes játék /OPI 1990./
- Gabnai Katalin: Drámajátékok /Tankönyvkiadó 1987./
- Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarccal az iskolában /Alex-typo 1992./
- Montágh Imre: Figyelem vagy fegyelem?! /Holnap kiadó 1996./
- Zilahy Józsefné /szerk./: Óvodai nevelés játékkal, mesével /Iskolafejlesztési Alapítvány, Szoroban kiadó 1994./
- Stöckert Károlyné /szerk./: Játékszichológia /Eötvös József Könyvkiadó 1995./
- Dr. Kokas Klára: A zene felemeli kezeimet /Akadémia kiadó 1992./
- ***A sulinova Kht. kiadásában az óvodai programcsomag és kiegészítő kiadványok***
- ***(TÁMOP 3.1.4 pályázati projekt)***
- Óvodai nevelés kompetencia terület. Elméleti alapvetések /sulino Kht./
- Óvodai kompeteniatérület- Tématerv javaslatok /tűz, víz, föld, levegő/
- Kóstolmány
- Játék-tánc-élet
- A világ befogadásának elérhetősége
- Játsszunk? Természetesen

- Bábjáték
- Zenevarázs
- Kiegészítő segédlet a komplex fejlesztési tervekhez
- Néphagyomány
- Játékok bábokkal, játékok a meseládkóval
- Varázseszközök az óvodában

A NEVELÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐ-FEJLESZTŐ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE

Felgyői Óvoda

Tevékenység	Eszközök	Mennyiség
Ének, énekes játékok, zenehallgatás	- magnó, CD lejátszó (csoportonként)	2
	- CD lemezek, kazetták	15
	- ritmusbotok, népi ütő- és rázóhangszerek	5
	- triangulum (különböző méreteken)	2
	- csörgődob, ujjcintányér, kasztanyetta, dobok, cintányérok, tökesörgő, köcsögduda, csettegő	2
	- xilofon, harangjáték, csökolomp	2
	- száncsengő, csengősor	
	- rögtönzött hangszerekhez: dobozok, termések, különböző alapanyagú tárgyak	20
	- népi játékok kellékei: szalmakalap, filckalap, kendők, zsebkendők, kiskötény, bő szoknya, mellény, bot stb.	10
	- különböző maszkok, fejdíszek	20
	- felnőttek játékához:	
	- szintetizátor	-
	- furulya (csoportonként)	1
	- „A” síp vagy hangvilla	-
	- képes mesekönyvek	50

Vers, mese, báb, drámajáték	- mesepárnák, meseszőnyeg, mesekígyó	20
	- meseládika bábokkal és tartozékaikkal	
	- bábparavánok felnőtteknek és gyerekeknek csoportonként	2
	- ujjbábok, síkbábok, fakanálbábok csoportonként	15
	- felnőtt méretű kesztyűbábok	22
	- tölcsérbábok, marionettek (felnőttek játékához)	-
	- árnyjátékok síkbábjai	-
	- árnyjáték eszközei (feszített vászon, lámpa)	
	- gyermekek árnyjátékához eszközök	
	- textilek rögtönzött bábokhoz, különböző anyag minőségben	14
	- bábtartók	-
	- kalapok, sapkák, kendők, fejdíszek, koronák stb.	10
	- jelmezek (vállkendő, palást, köpeny, hosszú szoknya stb.)	8
	- gyermekek szerepléséhez különböző eszközök (igazolvány tokok, táskák, mappák stb.)	7
	- textil állatfej maszkok	
	- nagyméretű szegett, nem gyűrődő anyagok 4-5 színben	-
	- hangkazetták drámajátékhoz használható hanghatásokkal, aláfestő zenékkal, zörejekkel-	5
	- magnó, CD lejátszó	2

Tevékenység	Eszközök	
Mozgás	Udvari játékhöz	
	- mászókötel, gyűrűhinta (csoportonként)	-
	- egyensúlyozó gerenda, csúszda, rönklépők, kugli, teke	2
	- rugós billegő, falovacskák	1
	- mászóház, mászóka	1
	- focikapuk, kosárpalánk, röplabdaháló	3
	- gyermekkerékpárok	-
	- rollerek	-
	- gólyaláb	-
	- tollas-, tenisz felszerelések	3
	- műanyag motorok, guruló járművek kicsiknek	-
	- tipróka	-
	- poly-ball	-
	Csoportszobai, tornaszobai eszközök, játékok	
	- szivacshinták	-
	- összerakható, mobil testnevelési eszközök	-
	- padok, egyensúlyozó deszkák, alacsony gerenda	4
	- zsámoly, svédsekrény	
	- bordásfal	1
	- labdák (medicin-, kosár-, röplabda, foci)	15
	- tornaszőnyeg	3

	- ugrókötelek	10
	- tornabotok, karikák, babzsákok, kendők, szalagok, szalagos botok, gumiszalagok	20
	- WESCO típusú tappancsok, téglák, hengerek, alagutak	-
	- egyensúlyozó tölcser, egyensúlyozó tárcsa	1
	- bújócskacső	1
	- trambulin	2
	- ugráló labdák	4
	- bokszsákok	-
Rajzolás, mintázás, kézi munka	Gyurmázáshoz	
	- pasztilin, liszt, só, olaj	20
	- gyurmatáblák, különféle segédeszközök (sodrófák, mintázók, fokhagymaprés, stb.)	15
	Rajzoláshoz	
	- zsírkréta, különböző vastagságú ceruzák, filctollak	15
	- akvarellkréta vagy ceruza	30
	- rajztábla	10
	Festéshez	
	- gombfesték, tempera, textil- és üvegfesték, diófafác, tustinta	12
	- ecsetek (különböző vastagságú), szivacs-kocka, szivacs-henger	30
	Különböző papírok	
	- rajzlap, színes karton, krepp papír, színes hajtogató lapok, fűzőlapok, csomagolópapír, fotókarton, műszaki rajzlap, pauszpapír, selyempapír stb.	50

	- nyíráshoz jó minőségű, tompa hegyű ollók	15
	- cikk-cakk olló, mintavágó olló	6
	Gyöngyfűzéshez	
	- különböző méretű gyöngyök, damilok, drót	10
Tevékenység	Eszközök	
Rajzolás, mintázás, kézi munka	- levasalható gyöngyök, alaplapok	-
	Fonalmunkához	
	- különböző vastagságú fonalak, hímzőfonal	10
	- felvető szövőkeret, különböző ágú körmöcske, szalagszövő, tompa hegyű tű	5
	Építéshez – papírdobozok, hengerek	15
	Nemezeléshez - gyapjú, szappan, tál	-
	Barkácsoláshoz - textilek, töltőanyag, hurkapálca, fakanál, csipkék, bőrök, gombok, puha fahulladék, szögek, szerszámok	50
	Batikoláshoz – méhviasz, gyertya, íróka, illatlámpa, textilfesték, vászon	10
	Népi kismesterségekhez – csuhé, szalma, gyékény, rafia, vessző, iszalag	10
	Nyomat készítéséhez – linókolor festék, üveg vagy műanyag lap	15
	Egyéb eszközök	
	- ragasztók (stiftek, tapéтарasztó, keményítő)	20
	- lemosható asztalterítő	6
	- lemosható kötény a gyerekeknek	-
	- polc az alkotások elhelyezésének	-
	- faliújság a képek elhelyezéséhez	2

Külső világ tevékeny megismerése	- színes tudományos képeskönyvek	10
	- nagyítók	3
	- kosarak	5
	- csíráztató tálak	-
	- állat- és növényhatározók	-
	- földgömb	-
	- térkép	-
	- mikroszkóp, távcső	-
	- vízvizsgáló eszközök: szűrők, tálak	-
	- cserepek, virágládák, magok, hagymák, virágföld	10
	- akvárium (teknős, díszhal)	-
	- üvegek a gyűjteményekhez	20
	- vizező-homokozó asztal	-
	Munkajellegű tevékenységekhez	
	- kerti szerszámok (ásó, kapa, lapát, gereblye, lombseprű)	-
	- talicska, locsolókanna, cirokseprű, hólapát	2
	- ültetőfa, kalapács, szögek, szerszámok	10
	- udvari kistraktorok	-
	- konyhai eszközök a termések feldolgozásához	-
	Matematikai fejlesztés eszközei	
	- logikai készlet	10
	- minimat garnitúra	10
	- Logico tábla cserélhető feladatlapokkal	4

	- madzagos logikai könyvek	2
	- Ravensburger logikai társasjátékok	5
	- kirakójátékok	5

**A NEVELÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A
NEVELŐ-FEJLESZTŐ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK,
FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE**

Csanyteleki Óvoda és Mini bölcsőde

Tevékenység	Eszközök	Mennyiség
Ének, énekes játékok, zenehallgatás	- magnó, CD lejátszó (csoportonként)	1
	- CD lemezek, kazetták	64
	- ritmusbotok, népi ütő- és rázóhangszerek	30
	- triangulum (különböző méretekben)	5
	- csörgődob, ujjcintányér, kasztanyetta, dobok, cintányérok, tökcörgő, köcsögduda, csettegő	54
	- xilofon, harangjáték, csökolomp	2
	- száncsengő, csengősor	2
	- rögtönzött hangszerekhez: dobozok, termések, különböző alapanyagú tárgyak	vannak
	- népi játékok kellékei: szalmakalap, filckalap, kendők, zsebkendők, kiskötény, bő szoknya, mellény, bot stb.	vannak
	- különböző maszkok, fejdíszek	vannak
	- felnőttek játékához:	
	- szintetizátor	nincs
	- furulya (csoportonként)	nincs
	- „A” síp vagy hangvilla	nincs
	- képes mesekönyvek	240
Vers, mese, báb, drámajáték	- mesepárnák, meseszőnyeg, mesekígyó	vannak
	- meseládika bábokkal és tartozékaikkal	

	- bábparavánok felnőtteknek és gyerekeknek csoportonként	4 kicsi
	- ujjbábok, síkbábok, fakanálbábok csoportonként	vannak
	- felnőtt méretű kesztyűbábok	65
	- tölcsérbábok, marionettek (felnőttek játékához)	nincs
	- árnyjátékok síkbábjai	nincs
	- árnyjáték eszközei (feszített vászon, lámpa)	
	- gyermekek árnyjátékához eszközök	
	- textilek rögtönzött bábokhoz, különböző anyag minőségben	van
	- bábtartók	3
	- kalapok, sapkák, kendők, fejdíszek, koronák stb.	vannak
	- jelmezek (vállkendő, palást, köpeny, hosszú szoknya stb.	nincs
	- gyermekek szerepléséhez különböző eszközök (igazolvány tokok, táskák, mappák stb.)	nincs
	- textil állatfej maszkok	10
	- nagyméretű szegett, nem gyűrődő anyagok 4-5 színben	vannak
	- hangkazetták drámajátékhoz használható hanghatásokkal, aláfestő zenékkal, zörejekkel-	2
	- magnó, CD lejátszó	6

Tevékenység	Eszközök	
Mozgás	Udvari játékhöz	
	- mászókötel, gyűrűhinta (csoportonként)	Tornateremben 1
	- egyensúlyozó gerenda, csúszda, rönklépők, kugli, teke	3 csúszda
	- rugós billegő, falovacskák	3
	- mászóház, mászóka	3
	- focikapuk, kosárpalánk, röplabdaháló	2010-02-02
	- gyermekkerékpárok	10 db 3 kerekű
	- rollerek	10
	- gólyaláb	8 pár
	- tollas-, tenisz felszerelések	nincs
	- műanyag motorok, guruló járművek kicsiknek	3
	- tipróka	nincs
	- poly-ball	6
	Csoportszobai, tornaszobai eszközök, játékok	
	- szivacshinták	nincs
	- összerakható, mobil testnevelési eszközök	van
	- padok, egyensúlyozó deszkák, alacsony gerenda	5 pad
	- zsámoly, svédsekrény	8
	- bordásfal	10
	- labdák (medicin-, kosár-, röplabda, foci)	20

	- tornaszőnyeg	1 nagy 1 kicsi
	- ugrókötelek	van
	- tornabotok, karikák, babzsákok, kendők, szalagok, szalagos botok, gumiszalagok	van
	- WESCO típusú tappancsok, téglák, hengerek, alagutak	hengerek, alagút
	- egyensúlyozó tölcser, egyensúlyozó tárcsa	van
	- bújócskacső	van
	- trambulin	5
	- ugráló labdák	5
	- bokszzsákok	2
Rajzolás, mintázás, kézi munka	Gyurmázáshoz	
	- plasztilin, liszt, só, olaj	van
	- gyurmatáblák, különféle segédeszközök (sodrófák, mintázók, fokhagymaprés stb.)	hiányos
	Rajzoláshoz	
	- zsírkréta, különböző vastagságú ceruzák, filctollak	van
	- akvarellkréta vagy ceruza	van
	- rajztábla	nincs
	Festéshez	
	- gombfesték, tempera, textil- és üvegfesték, diófafác, tustinta	van
	- ecsetek (különböző vastagságú), szivacscocka, szivacshenger	van
	Különböző papírok	
	- rajzlap, színes karton, krepp papír, színes hajtogató	van

	lapok, fűzőlapok, csomagolópapír, fotókarton, műszaki rajzlap, pauszpapír, selyempapír stb.	
	- nyíráshoz jó minőségű, tompa hegyű ollók	van
	- cikk-cakk olló, mintavágó olló	van
	Gyöngyfűzéshez	
	- különböző méretű gyöngyök, damilok, drót	van
Tevékenység	Eszközök	
Rajzolás, mintázás, kézi munka	- levasalható gyöngyök, alaplapon	nincs
	Fonalmunkához	
	- különböző vastagságú fonalak, hímzőfonal	van
	- felvető szövőkeret, különböző ágú körmöcske, szalagszövő, tompa hegyű tű	van
	Építéshez – papírdobozok, hengerek	nincs
	Nemezeléshez - gyapjú, szappan, tál	van
	Barkácsoláshoz - textilek, töltőanyag, hurkapálca, fakanál, csipkék, bőrök, gombok, puha fahulladék, szögek, szerszámok	van
	Batikoláshoz – méhviasz, gyertya, írka, illatlámpa, textilfesték, vászon	nincs
	Népi kismesterségekhez – csuhé, szalma, gyékény, rafia, vessző, iszalag	van
	Nyomat készítéséhez – linókolor festék, üveg vagy műanyag lap	nincs
	Egyéb eszközök	
	- ragasztók (stiftek, tapéтарasztó, keményítő)	van
	- lemosható asztalterítő	van
	- lemosható kötény a gyerekeknek	nincs

	- polc az alkotások elhelyezésének	van
	- faliújság a képek elhelyezéséhez	van
Külső világ tevékeny megismerése	- színes tudományos képeskönyvek	van
	- nagyítók	4
	- kosarak	sok
	- csíráztató tálak	van
	- állat- és növényhatározók	nincs
	- földgömb	nincs
	- térkép	nincs
	- mikroszkóp, távcső	van
	- vízvizsgáló eszközök: szűrők, tálak	nincs
	- cserepek, virágládák, magok, hagymák, virágföld	van
	- akvárium (teknős, díszhal)	van
	- üvegek a gyűjteményekhez	van
	- vizező-homokozó asztal	1
	Munkajellegű tevékenységekhez	
	- kerti szerszámok (ásó, kapa, lapát, gereblye, lombseprű)	vannak
	- talicska, locsolókanna, cirokseprű, hólapát	van
	- ültetőfa, kalapács, szögek, szerszámok	hiányos
	- udvari kistraktorok	nincs
	- konyhai eszközök a termések feldolgozásához	vannak
	Matematikai fejlesztés eszközei	
	- logikai készlet	van

	- minimat garnitúra	van
	- Logico tábla cserélhető feladatlapokkal	nincs
	- madzagos logikai könyvek	nincs
	- Ravensburger logikai társasjátékok	vannak
	- kirakójátékok	vannak